

**T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK İLKELERİ
KAPSAMINDAKİ DAVRANIŞLARININ OKUL YÖNETİCİLERİNİN
ALGILARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(Diyarbakır İli Örneği)**

Erkan BERDİBEK

**DİYARBAKIR
2019**

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK İLKELERİ
KAPSAMINDAKİ DAVRANIŞLARININ OKUL YÖNETİCİLERİNİN
ALGILARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(Diyarbakır İli Örneği)*

Erkan BERDİBEK

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Cemal AKÜZÜM

DİYARBAKIR
2019

---

* Bu araştırma, Dicle Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Koordinatörlüğü'nce desteklenmiştir. Proje Numarası: ZGEF.16.013, Yıl: 2019. (This research has been supported by Dicle University Scientific Research Projects Coordination Unit. Project Number: ZGEF.16.013, Year: 2019)

T.C
DİCLE UNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DİYARBAKIR

Erkan BERDİBEK tarafından yapılan “Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri Kapsamındaki Davranışlarının Okul Yöneticilerinin Algılarına Göre Değerlendirilmesi (Diyarbakır İli Örneği)” konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir

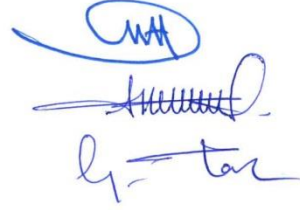
Jüri Üyesinin Ünvanı Adı Soyadı

Başkan: Prof. Dr. Behçet ORAL

Üye : Doç. Dr. Cemal AKÜZÜM

Üye : Doç. Dr. Çetin TAN

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 28/05/2019

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

28/05/2019

Prof. Dr. İlhami BULUT
ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

BİLDİRİM

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri Kapsamındaki Davranışlarının Okul Yöneticilerinin Algılarına Göre Değerlendirilmesi (Diyarbakır İli Örneği)” adlı çalışmamın tarafımdan, bilimsel ilkelere ve tez yazım kılavuzuna uygun şekilde yazıldığını, kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, yazdıklarımdan sorumlu olduğumu beyan ve taahhüt ederim 28/05/2019 .

Erkan BERDİBEK

ÖNSÖZ

Bünyesinde sınıf öğretmeni bulunduran okullarımızın yöneticilerine; sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışlarının okul yöneticilerinin algılarına değerlendirilmesine ilişkin görüşlerini incelediğimiz bu çalışma, beş bölümden oluşmaktadır. *Birinci bölümde* problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlılar, sınırlamalar ve tanımlar, *ikinci bölümde* etik kavramının kuramsal temelleri, *üçüncü bölümde* araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama yöntem ve teknikleri, veri toplama aracının geliştirilmesi, ölçeklerin uygulanması, verilerin toplanması ve verilerin analizi, *dördüncü bölümde* araştırmada elde edilen bulgular ve yorum, *beşinci bölümde* ise araştırmada ortaya çıkan sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde birçok kişinin katkısı olmuştur. Araştırma konusunun belirlenip planlanmasıyla, tez sürecinin her aşamasında rehberliğini, bilimsel katkısını ve desteğini esirgemeyen, içtenliği ve samimi tavırlarıyla bana yol gösteren tez danışmanım Doç. Dr. Cemal AKÜZÜM'e en derin saygı ve şükranlarımı sunarım. Bilgi ve önerilerinden yararlandığım Prof. Dr. Behçet ORAL'a, Doç. Dr. Çetin TAN'a ve emekli öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Hasan ŞENTÜRK'e teşekkürlerimi sunarım. Çalışmalarımın sonuca ulaşmasında desteklerini esirgemeyen, Diyarbakır ili merkez ilçelerinin değerli Milli Eğitim Müdürlerine ve okul yöneticilerine teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Çalışmam esnasında yardımlarını esirgemeyen Bingöl Milletvekili Sayın Feyzi BERDİBEK'e ve arkadaşlarına çok teşekkür ederim.

Uzun süren Lisans üstü eğitimimi tamamlamam için özel çaba sarfeden çok kıymetli babama, tezimin oluşma sürecinde anlayış ve fedakârlık gösteren sevgili anneme ve çok kıymetli eşime, maddi ve manevi desteklerini her zaman yanımda hissettiğim ağabeylerim Cihan BERDİBEK ve Gökhan BERDİBEK olmak üzere ailemin değerli diğer üyelerine teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, desteklerinden ötürü değerli dostlarım Mehmet GÜDER ve Perihan EFE'ye, tüm meslektaşlarıma, arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Erkan BERDİBEK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ix
İÇİNDEKİLER.....	xii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	xvii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.5. Varsayımlar	6
1.6. Tanımlar	7
BÖLÜM II.....	8
KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. Etik Kavramı	8
2.2. Etik Kavramının Tarihsel Süreci	9
2.3. Etik Kuramları	10
2.4. Mesleki Etik İlkeler	13
2.5. Meslek Etiği.....	14
2.6. Meslek Etik Kodları	16
2.7.Kamu Etik Sözleşmesi.....	18
2.8.Kamu Görevlilerinin Etik Davranış İlkeleri	19
2.9. Eğitimde Etik ve Önemi	20
2.10. Öğretmenlik Meslek Etiği	22
2.11. Öğretmenlik Meslek Etiği İlkeleri.....	25
2.12.İlgili Araştırmalar	40
BÖLÜM III	46

YÖNTEM	46
3.1. Araştırma Modeli.....	46
3.2. Evren ve Örneklem.....	46
3.3. Veri Toplama Yöntem ve Teknikleri	47
3.4. Veri Toplama Aracı.....	47
3.5. Verilerin Uygulanması ve Toplanması.....	49
3.6. Verilerin Analizi	49
BÖLÜM IV.....	51
BULGULAR VE YORUM	51
4.1.Okul Yöneticilerinin Demografik Özelliklerine Ait Betimleyici İstatistikler	51
4.2.Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Boyutlar Temelinde Genel Algılarına Göre Bulgular.....	53
4.3.Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarına Ait Betimsel İstatistikler	54
4.4.Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışları Benimseme Düzeylerine İlişkin Algılarının Değişkenlere Göre Dağılımı ..	59
4.4.1.Cinsiyet Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	59
4.4.2.Yaş Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	60
4.4.3.Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	61
4.4.4.Görev Türü Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	63
4.4.5.Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	64
4.4.6.Okulun Bulunduğu Yer Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	67
4.4.7.Yöneticilik Süresi Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	68
4.4.8.Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	70
BÖLÜM V	72
TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER	72
5.1. Tartışma ve Sonuçlar	72
5.2. Öneriler	81
5.2.1. Uygulamacılara Yönelik Öneriler	81
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	82
KAYNAKÇA.....	83
EKLER	94

EK-1	95
EK-2	98
EK-3	99
EK-4	102
ÖZGEÇMİŞ	110

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK İLKELERİ
KAPSAMINDAKİ DAVRANIŞLARININ OKUL YÖNETİCİLERİNİN
ALGILARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(Diyarbakır İli Örneği)**

Erkan BERDİBEK

Dicle Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi

Yüksek Lisans Tezi, 120 sayfa, Mayıs 2019

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Cemal AKÜZÜM

ÖZET

Bu araştırmada, bünyesinde sınıf öğretmeni bulunduran ilköğretim kurumlarında (ilkokul ve ortaokul) görev yapan okul yöneticilerinin algılarına göre, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimseme düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Genel tarama modelinde tasarlanan araştırmanın evrenini, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ili merkez ilçelerinde bulunan (Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir) resmi ilköğretim kurumlarında görev yapan 544 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Örneklemine ise, amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan “ölçüt örnekleme” yöntemi ile seçilen 196 ilköğretim kurumunda görev yapan 313 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırma verileri, Manalova (2010) tarafından geliştirilen 6 faktör ve 71 maddeden oluşan “Mesleki Etik İlkeler Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesi SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programından yararlanılarak yapılmıştır. Verilerin analizi ve yorumunda bağımsız örneklem için t-testi, tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA), Kruskal-Wallis H testi ve Mann-Whitney U testinden yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi ,05 olarak alınmıştır.

Verilerin analizinden özetle aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışlarının okul yöneticilerin algılarına göre değerlendirilmesine ilişkin boyutlar temelinde genel katılım

düzeyleri göz önünde bulundurulduğunda; okul yöneticilerinin tüm boyutlara ilişkin puan ortalamalarının *üst düzeyde* olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca boyutlar temelinde katılım düzeylerine göre bir sıralama yapıldığında, azalan bir sırada; okula yönelik mesleki etik ilkeler ($\bar{x}=4.20$), topluma yönelik mesleki etik ilkeler ($\bar{x}=4.13$), öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler ($\bar{x}=4.13$), velilere yönelik mesleki etik ilkeler ($\bar{x}=4.05$), mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler ($\bar{x}=3.99$) ve meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler ($\bar{x}=3.86$) şeklinde olduğu görülmüştür. Maddeler bazında okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin en yüksek düzeyde, “Velilere karşı kaba ve hakaret içeren sözcükler kullanmaktan kaçınır.” ($\bar{x}=4.48$) ve “Öğrencilerin onurunu korur.” ($\bar{x}=4.46$) maddelerine katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Buna karşılık en düşük düzeyde ise, “Meslektaş toplantılarında yapıcı eleştiride bulunur.” ($\bar{x}=3.48$) ve “Meslektaşlarıyla öğretimsel bilgiyi paylaşır.” ($\bar{x}=3.51$) maddelerine katılım sağladıkları görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışları benimseme düzeylerinin, okul yöneticilerinin algılarına göre değerlendirilmesine ilişkin olarak ele alınan demografik değişkenlerden; (1) *yaş* (2) *mesleki kıdem* (3) *okulun bulunduğu ilçe* (4) *okulun bulunduğu yer* (5) *yöneticilik süresi* ve (6) *öğrenim durumu* değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Ancak (1) *cinsiyet* ve (2) *görev türü* değişkenlerine göre anlamlı herhangi bir farklılık görülmemiştir. Bağımsız değişkenlere göre elde edilen veriler incelendiğinde; *cinsiyet değişkeninde* anlamlı bir farklılığın bulunmadığı, ancak kadın okul yöneticilerinin boyutların tamamında sınıf öğretmenlerinin etik ilkeleri benimsemelerine yönelik katılım düzeylerinin erkek okul yöneticilerine nazaran daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. *Yaş değişkeninde*, okul yöneticilerinin yaşı arttıkça, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışları benimseme düzeylerine ilişkin algılarının yükseldiği tespit edilmiştir. *Mesleki kıdem değişkeninde*, okul yöneticileri meslekte yıllar içerisinde tecrübe kazandıkça, sınıf öğretmenlerinin topluma yönelik mesleki etik ilkeleri boyutundaki davranışlara daha uygun davrandıklarını düşünülmektedir. Ancak bu durum meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeri boyutunda farklılaşarak tecrübe azaldıkça sınıf öğretmenlerinin meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeleri boyutundaki davranışlara daha uygun davrandıklarını düşündükleri görülmüştür. *Görev türü değişkeninde*, okul yöneticilerinin algılarında anlamlı farklılık tespit edilememiş ancak sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışlarına ilişkin boyutların tamamına yönelik katılım düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. *Okulun bulunduğu ilçe değişkeninde*, Yenişehir ve Kayapınar ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin

mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimseme düzeylerine ilişkin algılarının, Bağlar ve Sur ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerine nazaran daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. *Okulun bulunduğu yer değişkeninde*, köy okullarında görev yapan okul yöneticilerinin ilçe merkezinde görev yapan okul yöneticilerine nazaran, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimseme düzeylerine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. *Yöneticilik süresi değişkeninde*, topluma yönelik boyutta yöneticilik süresi fazla olan okul yöneticilerinin algıları anlamlı bir şekilde daha yüksek iken, meslektaşlara yönelik boyutta ise yöneticilik süresi daha az olan okul yöneticilerinin algılarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür. *Öğrenim durumu değişkeninde*, öğrenim durumu arttıkça beklentilerin de artmasına paralel olarak, lisans mezunu okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışları benimseme düzeylerine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik, ahlak, mesleki etik, sınıf öğretmeni, okul yöneticisi, ilkokul.

**EVALUATION OF CLASSROOM TEACHERS' BEHAVIORS WITHIN
SCOPE OF THE PROFESSIONAL ETHICAL PRINCIPLES
ACCORDING TO THE PERCEPTIONS OF SCHOOL DIRECTORS
(Sample of Diyarbakır Province)**

Erkan BERDİBEK

Dicle University

Institute of Educational Sciences

Educational Administration Inspection Planning and Economics

Master Thesis, 120 pages, May 2019

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Cemal AKÜZÜM

ABSTRACT

In this study, it was aimed to research the adoption level of school teachers for the behaviors within scope of the professional ethical principles, based on the perceptions of school directors working in elementary schools (primary and secondary schools) containing classroom teachers.

This study, which was designed in general screening model, consists of 544 school directors working in official elementary schools located in the central districts of Diyarbakır province (Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenışehir) in the academic year of 2016-2017. Meanwhile, the sampling comprises 313 school directors who work in 196 elementary education institutions selected with the "criterion sampling" method which is among the aimed sampling methods. "Professional Ethical Principles Scale" comprising 6 factors and 71 items developed by Manalova (2010) was used for the research data. The data obtained from the study were analyzed by using SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) package program. T-test, One-Way variance analysis (One-Way ANOVA), Kruskal-Wallis H test and Mann-Whitney U tests were employed for independent samples in the analysis and interpretation of the data. The significance level was taken as .05.

The following results were obtained from the analysis of the data:

Considering the general level of participation on the basis of the dimensions

concerning the evaluation of the classroom teachers' behaviors within scope of the professional ethical principles according to the perceptions of the school directors; it has been determined that the participation of school directors in all dimensions was at a high level. Furthermore, when a ranking is made according to the participation level on the basis of dimensions, it has been observed that it has a descending order; professional ethical principles for the school ($\bar{x}= 4.20$), professional ethical principles for the community ($\bar{x}= 4.13$), professional ethical principles for students ($\bar{x}= 4.13$), professional ethical principles for parents ($\bar{x}= 4.05$), professional ethic principles for jobs ($\bar{x}= 3.99$) and professional ethical principles for colleagues ($\bar{x}= 3.86$). It was found out that classroom teachers participated at the highest level in the items which are "They avoid using rude and insulting words against parents" ($\bar{x}=4.48$) and "They maintain the dignity of students" ($\bar{x}=4.46$) according to the perceptions of the school administrators on the basis of the items. On the other hand, it was seen that they participated at the lowest level in the items which are "Make constructive criticism at colleague meetings" ($\bar{x}=3.48$) and "Share educational information with colleagues" ($\bar{x}=3.51$).

Significant differences were found according to the variables of (1) age, (2) occupational seniority, (3) district where the school is located, (4) the place of the school, (5) management duration and (6) educational status among the demographic variables which are discussed in terms of evaluating the adoption level of school teachers for the behaviors within scope of the professional ethical principles, based on the perceptions of school directors. However, there was no significant difference according to the variables of (1) gender and (2) task type. When the data obtained according to the independent variables are examined; it was concluded that there was no significant difference in the gender variable, but the participation levels of the female school administrators towards the adoption of ethical principles by the classroom teachers in all dimensions were higher than the male school administrators. In the age variable, as the age of the school administrators increased, it was found that the perceptions of classroom teachers regarding the adoption level of the behaviors within the scope of the professional ethical principles was higher. In the professional seniority variable, it is thought that, as the school directors gain experience over the years in their jobs, the classroom teachers behave more suitably in compliance with the behaviors in the dimension of the professional ethical principles towards the society. However, it was observed that classroom teachers behave more suitably in compliance with the behaviors in the dimension of professional ethical principles towards the colleagues as the experience decreases by

differing in the dimension of professional ethical principles towards the colleagues. No significant difference was detected in the perceptions of school directors for the task type variable, however it was concluded that classroom teachers' participation level towards all dimensions related to the behaviors within scope of the professional ethical principles was high. It was found for the variable of district where the school is located that the perceptions of school directors working in Yenisehir and Kayapınar districts, related to the adoption level of school teachers for the behaviors within scope of the professional ethical principles, were higher compared to the school directors who work in Bağlar and Sur districts. It was concluded for the variable of place where the school is located that the perceptions of school directors working in village schools, related to the adoption level of school teachers for the behaviors within scope of the professional ethical principles, were higher compared to the school directors who work in the center of districts. It was seen for the variable of management duration that the perceptions of school directors with longer management duration towards the society are significantly higher, in the meantime the perceptions of school directors with shorter management duration towards colleagues are significantly higher. It was concluded for the variable of educational status that as the educational status increases in parallel to the increase of expectations, graduate school directors' perceptions related to the adoption level of classroom teachers for the behaviors within scope of the professional ethical principles are higher.

Keywords: Ethical, morality, professional ethical, classroom teacher, school director, primary school.

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>Tablo-1.</u> Araştırma Evreni, Örneklem ve Dönen Ölçek Sayısı.....	47
<u>Tablo-2.</u> Mesleki Etik İlkeler Ölçeğinin Alt Boyutları ve Cronbach-Alfa Katsayıları.....	49
<u>Tablo-3.</u> Araştırma Ölçeğindeki Derecelendirme Seçeneklerinin Puanlara Göre Dağılımı.....	50
<u>Tablo-4.</u> Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Demografik Nitelikleri.....	52
<u>Tablo-5.</u> Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarına Ait Betimsel İstatistikler	54
<u>Tablo-6.</u> Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Ölçek Maddelerine Göre Dağılımı.....	55
<u>Tablo-7.</u> Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	60
<u>Tablo-8.</u> Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	61
<u>Tablo-9.</u> Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	63
<u>Tablo -10.</u> Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Görev Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	64
<u>Tablo-11.</u> Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Karşılaştırılması	66
<u>Tablo-12.</u> Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Okulun Bulunduğu Yer Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	68

<u>Tablo-13.</u> Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Yöneticilik Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırılması	69

<u>Tablo-14.</u> Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	71

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTKB	: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
KO	: Küçük Okul
OBO	: Orta Büyüklükte Okul
BO	: Büyük Okul
n	: Ölçüm Sayısı
%	: Yüzde Değer
—	: Aritmetik Ortalama
SS	: Standart Sapma
SD	: Serbestlik Derecesi
F	: Varyans
P	: Anlamlılık Düzey

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmaya ilişkin problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almıştır.

1.1. Problem Durumu

İnsanı yaşamı boyunca etkileyen ve belli davranışlar kazandırmaya çalışan eğitimin temel yapı taşlarından biri, okuldur. Okul, kişinin aile sınırları dışına çıktığı, sosyalleşebildiği ve kendine yeni değerler katabildiği ilk çevredir. Okul öncesi eğitimin zorunlu olmadığı ülkemizde, çocukların davranışlarını şekillendirecek, onlara rol model olacak ve onları okulda ilk karşılayacaklardan biri sınıf öğretmenidir. Sınıf öğretmeni, öğrencinin sadece öğretim görevini üstlenen bir çalışan olmaktan ziyade onları hayata hazırlayan, ilgi ve becerilerine göre yöneltme faaliyetlerinde bulunan ve onlara yeni ufuklar açan bir rehberdir.

Tüm çocukların hayatında izler bırakan sınıf öğretmenlerinin doğru izler bırakabilmesi için uyması gereken kurallar vardır. Sınıf öğretmenleri, sınıf içerisinde; mesleğine verdiği önem, öğrencilerine verdiği değer, öğrencilerine karşı tutum ve davranışları ile sınıf dışında ise; doğru, topluma örnek, demokratik tutum ve davranışlara sahip, söz ve eylemlerinde tutarlı ve dürüst oluşu ile geleceğimiz olan öğrencilere model olurlar. Okuldan başlayarak kazanılan bu tutum ve davranışlar, toplumun “ahlak”, “etik” ve “mesleki etik” kavramlarını özümsemesine yardımcı olur.

Türk Dil Kurumu’nun tanımına göre ahlak, bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ile kurallardır (TDK, 2017). Ayrıca ahlak, insanlar arası ilişkilerde davranış ve tutumlara ilişkin geçerli, çeşitli değer yargı sistemleri olarak tanımlanırken (Kuçuradi, 2009) doğru-yanlış, iyi-kötü, erdem ve kusurları ile davranışları ve davranışların sonuçlarını değerlendiren ahlak, felsefi olarak etik kavramına bağlıdır (Nuttall, 1997).

Ahlak felsefesi yani etik ise, başlı başına ahlaki konu olarak ele alan bir felsefe dalıdır. Etik kavramı, günlük dilde çoğu zaman ahlak anlamında kullanılmaktadır. Bilimsel metinlerde etik bazen töre ile de aynı anlamda kullanılmaktadır. Töre, ahlak ve etik

kavramlarının ortak yanı, bireylerin birbirlerine karşı davranış kurallarını, birbirleriyle olan ilişkilerini kimi zaman yerel kimi zaman evrensel normlarda düzenleyen davranış ilkelerini içermektedir (Akarsu, 1997). Etik, insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru-yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlaksal açıdan eleştiren bir felsefe disiplini (İnal, 1996), insanın yapıp etmelerini özel problem alanı olarak araştıran, bu alanın varlık nitelikleri ile bu alanı yöneten ilkelerin, değerlerin, insanın yapıp etmelerinin bağımlı ya da bağımsız olduklarını inceleyen bir disiplin (Mengüşoğlu, 1997) ve herhangi bir türden ahlak geliştirmekten ziyade, ahlaki bağlantıların niteliği üzerinde genel bir görüş elde etmek isteyen bir felsefe dalıdır (Poyraz, 1996). Bilimsel metinlerde de çokça karıştırılan ahlak ile etiği birbirinden ayıran en temel fark ahlakın yerel konulardan, törelerden esinlenerek oluşması iken, etiğin evrensel konuları temel almasıdır.

Etik sözcüğü, Yunanca “karakter” anlamına gelen “ethos” sözcüğünden türetilmiştir. Ethos’tan türetilen “ethics” kavramı da ideal ve soyut olana işaret eder. Bu anlamda etik, toplumda yaygın olan ahlak kurallarından daha özel ve felsefidir. Etiğin ilgi alanı, insanın bütün davranışlarının ve eylemlerinin temelini araştırılmasıdır (Aydın, 2012). Etik kavramının ilk ne zaman kullanıldığı tam olarak bilinmese de iyi-kötü kavramının, doğru-yanlış olgularının insan tarafından algılanmasıyla etik kavramının oluşumunun aynı döneme denk geldiği düşünülmektedir.

Ocak (2011)’a göre, yalın etik olarak bilinen ahlak felsefesi, eski Yunan ile başlar. Bu bilim dalının ilk temsilcileri Sophistler, Sokrat, Sokrat okulunun diğer temsilcileri olan Eflatun, Aristoteles, Epikür, Stoacılar’dır. Doğu felsefesinde (İslam inancı) ise etik kavramı yerine ahlak sözcüğü kullanılır. İslam ahlak anlayışının temel dayanağı Kur’ân ve sünnettir. Bu iki kaynak, İslam ahlak anlayışının sınırlarını, neyin doğru neyin yanlış veya neyin iyi neyin kötü olduğunu kesin çizgilerle belirlemiştir. Doğuda, ahlak felsefesi yani etiğin temsilcileri Farabi, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Yunus Emre’dir (Çağrı, 1989).

Etik, sadece bireylerin davranış ve tutumlarından ibaret değildir. İnsanlarla ilgili olan her konuda etiğe ihtiyaç vardır. Doğrudan doğruya insanlarla ilgili mesleklerde de uyulması gereken kuralları vardır. Bunlar meslek etiği veya mesleki etik olarak adlandırılmaktadır. Her toplumda meslekler, insanların yararlanacakları mal ve hizmetleri üretirler. Ancak her meslekte insanlara zararlı olabilecek girişimleri önlemek amacıyla konmuş, üyelerin etkinliklerini sınırlayan bazı kuralları vardır. Şen (1998)’e göre, genel anlamda etiğin bir bölümü olan meslek etiğini de kendi içinde bölümlere ayırmak mümkündür. İcra edilen mesleğin türüne göre tıp etiği, bilim etiği, basın etiği, ticaret etiği, yargı etiği, eğitim etiği, çevre etiği, sanat etiği vb. adını alan meslek etiği genellikle o mesleğe mensup kişilerin

meslekleriyle ilgili eylemlerinde dikkat etmesi gereken kuralları içermektedir. Eğitim etiği, meslek olarak diğer mesleklerin temelini oluşturur. Çünkü eğitimin temel yapı taşlarından biri olan öğretmenlik, tüm mesleklerin öğreticisidir. Bu bağlamda meslek etiğinin olmazsa olmazı, eğitim etiğidir.

Eğitim, insanın tüm yaşam alanlarını bir şekle sokmaya çalışan süreçtir. Etik ise insanın “Ne yapmalıyım? ve Nasıl yapmalıyım?” sorularına vermeye çalıştığı yanıttır (Aydın, 2006). Eğitim kavramının etik anlamda analizi yapılırken, terbiye başka bir ifadeyle edep sözcüğünün öğretme, alıştırma, talim ve terbiye etme gibi anlamlara karşılık gelecek şekilde kullanıldığı söylenebilmektedir. Böyle bir anlama gelen eğitim kavramı köken olarak eğitilenlere biçim verme, onları disiplin altına alma doğru bir ifadeyle kontrol etme olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda eğitim anlayışı, eğitilenden çok eğiteni ya da eğitilene verilmek istenen biçimi temel almaktadır (Yayla, 2011). Bir süreç olan eğitimin birçok paydaşı vardır. Öğretmen, öğrenci, aile ve çevre bunlardan bazılarıdır. Eğitim olgusunun temel yapı taşlarının başında ise bu eğitimi veren kişiler yani öğretmenler gelmektedir. Eğitimin kendi içinde etik değerleri olduğu gibi bir meslek olarak öğretmenlik mesleğinin de bazı değer yargıları vardır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. Maddesinde; “*Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üstlenen özel bir ihtisas mesleğidir*” denilmektedir. Mustafa Kemal Atatürk’ün “*Öğretmenler; yeni nesli, Cumhuriyeti, fedakâr öğretmen ve eğitimcilerini, sizler yetiştireceksiniz ve yeni nesil, sizin eseriniz olacaktır.*” sözünden anlaşılacağı üzere öğretmenlik, geleceği şekillendiren mesleklerin başında gelir. Öğretmen yeni nesilleri yetiştirirken başta kendi eksikliklerinin farkında olup onları düzeltme yoluna gitmelidir. Bunun için öğretmenlerin kendi değer sistemlerinin ne olduğu önemlidir. Obuz (2009)’un ifade ettiği gibi, öğretmenlik mesleki etik ilkeleri olarak belirlenen bu değer sisteminin yazılı veya sözlü kuralları öğretmenlerin neleri yapıp yapmaması konusunda sınırları belirleyen bir kılavuzdur. Meslek etik ilkeleri, rehberlik etme anlamında öğretmenler için önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

Diğer meslek gruplarında olması gerektiği gibi öğretmenlerin de sahip olması gereken temel ahlaki ve etik değerler mevcuttur. Bu etik değerler genel hatlarıyla aşağıda verildiği gibi sınıflandırılmaktadır (Kıroğlu ve Elma, 2009);

- * Dürüstlük
- * Doğruluk
- * Söz tutma

- * Vatandaşlık sorumluluğu
- * Adalet
- * Başkalarına yardım etme
- * Başkalarına saygı gösterme
- * Sorumluluk
- * Mükemmeliyeti arama
- *Sadakat

Tüm öğrencilerin hatırladığı, hayatlarında izler bırakan ve okul ile ilk tanıştıklarında kendilerini karşılayan öğretmen grubu, sınıf öğretmenleridir. Öğretmenlik mesleği etik değerlerini özümsemiş olan sınıf öğretmenin temel amacı, birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar olan süreçte sadece öğretimi amaçlayıp öğrenciyi bilgiyle donatmak değildir. Davranış bakımından başarılı ve ahlak yönünden gelişmiş bir öğretmen, sergileyeceği tutum ile öğrencilerin değer bakımından gelişimini sağlamakla da görevlidir. Etik kavramının 21. yüzyıl dünyasında öğrenci, öğretmen veya toplum için ne kadar önemli olduğu bilinmektedir.

Alan yazında öğretmenlerin etik davranışlarını inceleyen araştırma sonuçları; öğretmenlerin etik değerlere bağlılıklarını yüksek düzeyde gördüklerini (Şengül, 2013; Kırıcı, 2014), mesleki etik ilkelere yüksek düzeyde uyduklarını (Özbek, 2003; Sakin, 2007; Örenel, 2005; Arğa, 2012) ve mesleki etik ilkeleri “tamamen” benimsediklerini (Manolova, 2011; Gündüz ve Coşkun, 2011) göstermektedir. Buna karşın, bu mesleği profesyonel manada yerine getiren bireylerin “öğretmenlik meslek etiğinin” gerektirdiği donanımına sahip olmaları gerektiğine yönelik çalışmalarda ise; öğretmenlerin meslek etik değerlerini, mesleki uygulamalardaki önceliklerini ve mesleki etik uygulamalara verilen önemin yetersiz olduğunu, geleneksel ön yargılara dayalı tutumlar ve nesnellikten uzak bakış açılarına sahip, profesyonel meslek anlayışının henüz oluşmadığını (Kurtulan 2007), öğretmenlerin etik kavramının bilgisine sahip olmadıkları, etiği ahlak kavramı olarak ifade ettikleri ve iki kavram arasındaki farkı ifade edemedikleri (Şakar 2010), mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin, etik değerlere ilişkin algılarının, kıdemlilere göre daha olumsuz olduğu belirlenmiştir (Şişman ve Acat, 2003). Öğrencilerin algılarını konu edinen araştırma sonuçları ise öğrencilerin, öğretmenlerin mesleki etik düzeyleri ile mesleki etik ilkelere uymalarını yüksek düzeyde algıladıkları (Coşkun, 2016; Örenel, 2005; Arğa, 2012; Kırıcı, 2014; Aydoğan, 2011; Gündüz ve Coşkun, 2012; Altinkurt ve Yılmaz, 2011) görülmüştür. Alan yazınında konunun ele alınışı bakımından çalışmalar incelendiğinde, öğretmenlerin algılarına göre okul yöneticilerinin etik davranışları ve etik liderlik özelliklerini konu edinen birçok çalışma (Erdoğan, 2016; Kalaz,

2016; Atlar, 2015; Börü, 2015; Mertler, 2015; Kaçay, 2015; Yabin, 2015; Toytok, 2014; Konak, 2014; Bahçeci, 2014; Toksoy, 2011) olmasına karşın, okul yöneticilerinin algıları dikkate alınarak sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışları hakkında herhangi bir araştırmaya ulaşılamamıştır.

Sınıf öğretmenleri, belirli yaş grubunda bulunan öğrencilerin bazen ailelerinden bile daha fazla zaman geçirdiği profesyonel öğreticilerdir. Görevini eksiksiz bir biçimde yerine getirmeye çalışan sınıf öğretmenleri olduğu gibi öğretmenlik mesleğine karşı gerekli bağlılığı hissedemeyen sınıf öğretmenleri de bu mesleğin içerisinde yer almaktadır. Araştırmamız ile okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin; mesleğine ve meslektaşlarına ne derece saygılı, topluma ve okula ne derece bağlı, öğrenci ve veli üzerinde ne derece etkili olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, bünyesinde sınıf öğretmeni bulunduran ilköğretim kurumlarında (ilkokul ve ortaokul) görev yapan okul yöneticilerinin algılarına göre, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimseme düzeylerini incelemektir. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul yöneticilerinin algılarına göre, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları hangi düzeyde benimsemektedirler?

2. Sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimseme düzeylerine ilişkin olarak okul yöneticilerinin algıları arasında;

- a.** Cinsiyet,
- b.** Yaş,
- c.** Görev türü,
- d.** Mesleki kıdem,
- e.** Yöneticilikteki görev süresi,
- f.** Öğrenim durumu,
- g.** Okulun bulunduğu ilçe,
- h.** Okulun bulunduğu yer değişkenlerine göre anlamlı farklılık var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sınıf öğretmeni, birinci sınıftan dördüncü sınıfın sonuna kadar öğrencinin sadece öğretim faaliyetlerine yardımcı olan bir eğitim personeli olmaktan ziyade öğrencinin iyi birey olması için ona rehberlik edip tutum ve davranışları ile öğrenciye örnek olan bir rol modelidir. Gelecek nesilleri yetiştiren ve onlara örnek olan sınıf öğretmenleri, bilgi dağarcıklarının genişliği kadar etik değerlere verdikleri önem ile de öğrencilerin ilgisini çekmektedir. Bu bağlamda öğrencinin gözünde bir sınıf öğretmeni; doğru, dürüst, ahlaklı, iyi ve adil bir insandır. Ayrıca sınıf öğretmenleri; topluma, okula, mesleğe, meslektaşlara, öğrencilere ve velilere karşı davranış ve tutumlarında da iyi bir örnektir.

Yalancılık, ahlaksızlık, kötülük, hırsızlık gibi olumsuz değerlerin kitle iletişim araçları ile normal olarak algılanabildiği günümüzde, öğretimle birlikte eğitim faaliyetlerinin de önemsendiği kurum olan okullarda öğrencilere rol model olan, etik değerlerin öğrencilere kazandırılmasında görevli en önemli eğitim paydaşının öğretmenler olduğu bilinmektedir. Öğretmenin etik değerleri öğrencilere kazandırabilmesi için öncelikle onun bu değerlere sahip olması beklenmektedir.

Bu araştırma, daha önce etik konusu üzerine yapılan çalışmalardan katılımcı ve araştırılanlar bakımından farklılık göstermektedir. Alan yazında yapılan araştırmaların tamamında katılımcılar öğretmenler, araştırılanlar ise okul yöneticileri iken (Erdoğan, 2016; Kalaz, 2016; Atlar, 2015; Börü, 2015; Mertler, 2015; Kaçay, 2015; Yabin, 2015; Toytok, 2014; Konak, 2014; Bahçeci, 2014; Toksoy, 2011) bu araştırma ile sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimseme düzeyleri, okul yöneticilerinin algıları temelinde incelenmiştir. Ders ve sınıf denetiminin eğitim müfettişlerden alınıp okul yöneticilerine verildiği günümüz eğitim sisteminde, sınıf içinde ve dışında öğretmenleri gözlemlene imkânını elde eden okul yöneticilerinin araştırma örnekleminde yer alması, ulaşılabilen çalışmalar arasında ilk olması açısından ayrıca önem taşımaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ili Merkez ilçelerindeki resmi ilköğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticileriyle sınırlıdır.

2. Bu araştırmanın bulguları, okul yöneticilerine uygulanan ölçek maddeleri ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

1. İlköğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticileri, ölçekleri yanıtlarken görüşlerini içtenlikle yansıtmışlardır.

2 İlköğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticileri, ölçek uygulamalarına gönüllü olarak katılmışlardır.

1.6. Tanımlar

Etik: Belli bir yaşama idealini hayata geçirebilmek için mücadele eden, çağı ve üyesi olduğu toplumun yaşayışını eleştiren, hatta mahkûm eden, mevcut değerler silsilesi yerine alternatif değerleri koyan, yaşama kurallarını açık seçik tanımlayan, kısaca hayata anlam katan ahlaki ilkeler teorisi, felsefe disiplindir (Cevizci, 2002).

Değer: İdeal davranış biçimleri veya hayat amaçları hakkındaki inançlarımız, davranışlarımıza yön gösteren ölçülerdir (TDK, 2017).

Ahlak: Bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri, uymak zorunda bulundukları davranış biçimleri ve kurallarıdır (TDK, 2017).

Mesleki Etik: Kişilerin herhangi bir mesleği icra ederken göz önünde bulundurması ve içselleştirmesi gereken ve iş yaşamındaki kişilerin paylaştıkları kabul gören yaklaşımlar, kurallar, tutum ve davranışlardır (Özmen ve Güngör, 2008).

Sınıf Öğretmeni: Çalıştığı eğitim kurumunda, birinci sınıftan dördüncü sınıfın sonuna kadar öğrencilere, okuma-yazma, temel vatandaşlık, matematik, sosyal bilimler, doğa bilimleri, sanat, spor gibi konularda eğitim veren kişidir (TTK, 2006).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, etik ve mesleki etik kavramlarının tanımı yapılmış ve bunların kavramsal gelişimleri incelenmiştir. Ardından sınıf öğretmenlerinin mesleki etik davranışları, bu davranışların sonuçları, öğrenciler üzerinde bıraktığı etkiler ile ilgili kuramsal açıklamalar ve yurt içi ile yurt dışında yapılan araştırmalar yer almaktadır.

2.1. Etik Kavramı

Etik sözcüğü, Yunanca “karakter” anlamına gelen “ethos” sözcüğünden türetilmiştir. Ethos’tan türetilen “ethics” kavramı, insanların töresel ya da ahlaksal ilişkilerini, davranış biçimlerini ve görüşlerini anlatan bir felsefe dalıdır (Acar, 2000). Etik kavramı üzerine çok sayıda fikir ortaya konmuş ve çeşitli tanımlara ulaşılmıştır. Svava (2007)’ya göre, etik, insana ne yapması ya da ne yapmamasını öneren, doğru ile yanlış ayırmasını sağlayan bir dizi değerler bütünüdür. Bu değerleri ödev, erdem, ilke ve toplumun çıkarları olarak dört bölümde incelenebilir. Ödev, kişinin sergilediği rolden beklenen ve o role uygun gösterdiği davranışlardır. Erdem, iyi bir insanı tanımlayan özelliklerin tamamıdır. İlke, davranışları biçimlendiren, herkes tarafından kabul gören temel doğrulardır. Toplumun çıkarı ise toplumun genelinin faydasına olan her türlü eylemdir (akt. Özdemir, 2008). Cevizci (2008) ise; etik olgusunu hayata anlam katan ahlaki ilkeler teorisi ve felsefe disiplini olarak tanımlamaktadır. Thiroux (1998)’a göre etik, insan davranışlarının kontrolüyle, neyin doğru neyin yanlış olduğuyla ilişkilidir. İnsan davranışının iyi, kötü, doğru ya da yanlış olduğuna karar vermenin neye göre algılandığı ile ilgili sorulara cevap arar. Yani kime göre veya neye göre doğruyu arayarak etik olanı bulmaya çalışır.”

Ayrıca etik, iyiyle kötünün, doğru ile yanlışın ayrılabilmesi için ölçütler koyan, ahlak üzerine fikir yürütüp bilgi, felsefe üreten, bireyleri, grupları yönlendirici ilkeler ve standartlar koyan, neyin yapılacağının neyin isteneceğinin neye sahip olunacağının bilinmesi, neyin doğru neyin yanlış olduğu hususunda bir kişi ya da grubun davranışlarını yönlendiren değer ve ahlaki prensipler bütünüdür (Cevizci, 2002; Demirtaş & Güneş, 2002).

Etik kavramının önemi, yerel kaynaklardan faydalanarak tüm dünya üzerinde kabul gören evrensel normlar koymasından gelir. Etik, güncel ve popüler bir kavram gibi görünse de bilinmelidir ki yeni oluşmuş bir kavram değildir. Bu kavramın köklü geçmişi ve tarihsel bir süreci vardır.

2.2. Etik Kavramının Tarihsel Süreci

Bir etkinlik alanı olarak felsefenin bir dalı, ahlak felsefesi alanı; ahlaki olanın özünü, temellerini araştıran bir felsefe etkinliği olan etik kavramı eski çağlardan itibaren üzerinde düşünülüp tartışılan bir felsefe disiplini olmuştur (Akarsu, 1998). Ocak (2011)'a göre, yalın etik olarak bilinen ahlak felsefesi, Antik Yunan ile başlar. Bu bilim dalının ilk temsilcileri Sophistler, Sokrat, Sokrat okulunun diğer temsilcileri olan Eflatun, Aristoteles, Epikür, Stoacılar'dır.

Batı'da etik kavramı üzerine çalışmalar yapılırken Doğu'da (İslam Coğrafyası) ise daha yerel bir kavram olan ahlak felsefesi üzerine araştırmalar yapılmıştır. Ahlak, insanın iyi ya da kötü olarak vasıflandırılmasına yol açan manevi nitelikleri, huyları ve bunların etkisiyle ortaya koyduğu iradeli davranışlar bütünü ele alan ilim dalı olarak değerlendirilir. İslam ahlak anlayışının temel dayanağı, Kur'an ve sünnettir. Bu iki kaynak İslam ahlak anlayışının temel çerçevesini çizmiştir (Çağrı, 1989). Kur'an ve sünneti kendisine şiar (kaynak) edinen bilim insanları, Ahlak Felsefesi üzerine çalışmalar yapmıştır. İslam coğrafyasında ahlak felsefesinin temsilcileri; Farabi, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî ve Yunus Emre'dir.

Her dönemin etik anlayışı arasında farklılıklar vardır. Bu farklılıklar çağlara göre değişkenlik göstermiştir. Antik çağ etik öğretisi haz (bireyin mutluluğu) üzerine odaklaşırken, Orta çağda Hristiyanlığın ahlak öğretisi, mutluluğu temel kabul etmiş, Modern çağın pragmatist görüşünde ise "kişinin kendi başına mutluluğa erişemeyeceği, kişinin mutluluğunun toplum içinde ve toplumsal yarar çerçevesinde gerçekleşebileceği" düşüncesi etkili olmuştur (Warburton, 2000). Farklı dönemlerde, farklı düşüncelerle mutluluğa ulaşmak isteyen insanoğlu, bu amacına ulaşmak için etik kavramını merkeze almış, bireyi mutluluğa götürecek olan iyiyi, doğruyu ve güzeli bulmak için etikten yararlanmıştır.

Antik Yunan'dan günümüze gelene kadar etik kavramı üzerine olan düşünceler, yani doğrular-yanlışlar, yerel kaynakların değişiminden etkilenerak gelişme gösterdiği

bilinmektedir. İnsanların kimi zaman memnun kaldıkları uygulamalardan bazı dönemler rahatsız oldukları görülmüştür. Bunun üzerine etik kuramlar geliştirerek dönemsel rahatsızlıkların sona ermesine, standart uygulamalara geçilmesine zemin hazırlanmıştır.

2.3. Etik Kuramları

İnsan, hayatının her aşamasında etik kavramı ile karşılaşmaktadır. Bu kavram sadece iş hayatında uyulması gereken evrensel hükümleri değil hayatın her aşamasında doğruya ulaşmak, ahlaklı olanı elde etmek için karşımıza çıkmaktadır. Erdoğan (2006)’a göre, etik konusu ile uğraşan kişiler şu temel sorulara yanıt ararlar;

1. Ahlakın dayanakları nelerdir?
2. Hangi eylemler gerçekte doğrudur ve hangilerine izin verilebilir?
3. Ahlak kodları/kuralları nesnel mi yoksa göreceli midir?
4. Doğru ve yanlış ne anlama gelir?

Bu gibi sorular etik kuramların oluşmasında temel etkidir. Etik kuramların tamamı insanların yaşantıları süresince memnun oldukları veya olmadıkları değerler üzerinde inşa edilmiştir (Toksoy, 2011). İnsanlar memnun oldukları değerleri sergilemek ve görmekten mutluluk duyarken beğenmedikleri, onlara göre yanlış olan değerlerle karşılaşınca mutsuzlaşırlar. Etik kavramının temelinde bireyin mutlu olmasını sağlamak yattığından etik kuramlar, teleolojik kuram, deontolojik kuram, haklar temeline dayalı etik kuram, erdem veya karakter temeline dayanan etik kuram, sezgilere dayalı etik kuram ve kazuistik veya örnek olaya dayalı etik kuram olmak üzere altı alt başlık halinde geliştirilmiş ve bu seçeneklerle bireyin mutluluğu hedeflenmiştir.

2.3.1. Teleolojik Kuram

Sonuç etiği olarak da adlandırılan teleolojik kuram, “Ne yapmam gerekir?” sorusunun cevabını ararken bir iş ya da eylemin sonucu üzerine odaklanır. Teleolojik kuram, sonuç olarak bize en fazla yarar sağlayacak ve bizi en az zarara uğratacak eylemin doğru bir eylem olduğu tezini savunmaktadır. Bu teoriyi benimseyen kişiler, eylemin özünde yararlı olduğu ve kimseye zarar vermediği sürece paternalistik (başkası adına onun için en iyi olana karar verme yetkisini kendinde görme) davranışı da onaylayıp kabul etmektedirler (Aydın, 2015). Ahlaki olan bir gidiş yolundan sonuca ulaşmak en önemli

etkendir. Ayrıca Ward (1992)'a göre; neyin ahlaken doğru ve yanlış, iyi ve kötü olduğunu belirlemeye kalkışan etik kuramlarda, teleolojik etiğin ahlaki eylem ölçütlerini belirlemede mutlaka değer kavramlarının temele alınması gerektiğini öne sürmektedir.

2.3.2. Deontolojik Kuram

Waluchow (2003)'a göre teleolojik etiğin karşısında yer alan deontolojik etik ise, sonuçtan ziyade doğru eylem problemi üzerinde yoğunlaşır ve ahlaki bir eylemin doğruluğu ya da yanlışlığının, eylemin sonuçlarından bağımsız olarak, onun birtakım ahlaki ödev ya da eylem kurallarını yerine getirip getirmemesi tarafından belirlendiğini öne sürer. Her doğru sonuçlanan işin eylem boyutunda doğrulukların olması gerektiği ve her yanlış sonuçlanan işte bile doğru ahlaki ödevlerin çıkarılması gerçeği savunulur. Deontolojik kuram, sonuçtan ziyade uygulama esnasında elde edilen tecrübe ve doğrulukların, kişinin hayatında daha önemli olduğunu vurgular. Ahlakta eylemin sonucundan ziyade, eylemin temelindeki niyet, ilke ve gerçekleştirdiği ödevin önemli olduğunu öne süren deontolojik etik anlayışı, insanın akıllı ve sorumlu bir varlık olarak yerine getirmek durumunda olduğu birtakım ödevleri bulunduğu düşüncesinden hareketle, ahlakın temeline ödevi yerleştirir. Söz konusu deontolojik etik kategorisi içine, bir eylemin doğruluğu ya da yanlışlığının kendinden ötürü yapıldığı niyete bağlı olduğunu söyleyen ödev etiği ve S. D. Ross'un bir ahlaki eylemin doğruluk veya yanlışlığının sadece kendisinin ne tür bir eylem olduğuna bağlı olduğunu savunan ilk elden ödevler teorisi girer (Waluchow, 2003; Akt: Sakin, 2007).

2.3.3. Haklar Temeline Dayalı Etik Kuram

Haklar temeline dayalı etik kuram, insanın ayrı bir birey olmasına ve ahlaki yükümlülüklerimizi anlamada seçim ve istenç kavramlarına vurgu yapar. Bu kuramın genel amacı birinin diğerlerine karşı yükümlülüklerini kendi bireysel özerkliğini çiğnemediği nasıl yerine getireceğini göstermektir (Yazıcı, 2008).

Kornblau ve Starling (1999)'e göre haklar temeline dayalı etik kuram ise, bir davranış biçimine karar verirken bireysel haklar açısından olaya bakar. Bu haklar yasal, politik ve etik hakları kapsar. Bu kurama göre etik ikilemlerin çözülmesinde bireyin ne gibi haklara sahip olduğuna bakılmalıdır. Kanunların, yasaların izin verdiği, etik olan

davranış biçimlerinin kabul edildiği bir kuramdır. Kişi hak ve hürriyetleri esas alınarak oluşturulan doğru ve iyi davranışların yaygınlaştırılması gerektiği fikri savunulur.

2.3.4. Erdem veya Karakter Temeline Dayanan Etik Kuram

Kornblau ve Starling (1999)'e göre erdem veya karakter temeline dayalı etik, erdem çeşitleri ya da birinin sergilemesi gereken karakter özelliklerini esas alır. Bu kuram, kişilerin yerine getirmesi gereken rolleri ve bu rollerin teşvik ettiği ya da gerekli kıldığı davranış beklentileri üzerinde çalışır. Bir kişi rolüne uygun davranışlar seçebilir ve kişinin bu role uygun davranması beklenir. Eğer rol ile davranış arasında çatışma ortaya çıkarsa kişi en ahlaki olacak karakter özelliklerini dışa vurur. Her bireyin kendi seçtiği veya toplum tarafından kendisine verilen rolleri vardır. Bu rol zamanla kişinin karakteri haline dönüşür. Kişi, toplum tarafından kendisine verilen role uygun davranmaz ve yapması gereken iş ve eylemlerden kaçarsa var olması gereken durum ile var olan durum arasında farklar ortaya çıkar. Bu farklar sonucunda kişinin karakteri haline gelen roller açıkta kalarak kişi ve toplum tarafında huzursuzluklar oluşur. Bu kuramda esas olan şey kişinin rollerine uygun davranıp, toplumda huzursuzluk çıkarmaması gerçeğidir.

2.3.5. Sezgilere Dayalı Etik Kuram

Kornblau ve Starling (1999), sezgilere dayalı etik kuramda, doğru veya yanlış fiile karar vermede sezgilerin yol gösterici olduğunu savunurlar. Bireyin etik duyarlılığını, eylemlerini yargılamasını gerekli kılar ve buna izin verir. Birey, *“yaptığımı doğrulayacak bir şeyler olduğunu biliyorum”* diyebilecektir. Sezgicilik, bizim düşüncelerimizin arkasından gitmemizi, başkalarının tutarsız düşünceleri ile uğraşma gerekliliğine kapılmamamızı ve onları kendi tarafımıza çekmemizi sağlayacaktır. Bireyin sezgileri yoluyla doğruyu ve iyiyi bulacağına, bu yolla başkalarının fikirlerinden ziyade kendini düşüncelerinin peşinden gitmesi, kendi hayallerini gerçekleştirme gerekliliğini savunan etik kuramıdır. Toplumda altıncı his diye bilinen öngörüler önemlidir. Soyut olandan yola çıkarak somut ve mutluluk getirecek sonuçlar ortaya çıkarmayı hedefler.

2.3.6. Kazuistik veya Örnek Olaya Dayalı Etik Kuram

Kazuistik etik kuramı, normal şartlar altında kuralları belirli olan durumların, şartların değişmesi ile nasıl yorumlanacağı ve nasıl değerlendirilmesi gerektiği ile ilgilenen etik kuramıdır. İkilime düşülen durumlarda örnek olaylara bakarak gerekçelendirme

yapmayı esas alır. Soyut etik ilkeleri somut örnek olaylara uygulayarak doğru çözüm yolları bulmaya çalışır. Bu nedenle bu kurama uygulamalı etik kuramı da denilmektedir (Kornblau ve Starling, 1999). Benzer durumlarda kuralların, yasaların ve yorumların bireylere bildirdiği şekilde eylemin yapıldığı ancak karmaşıklık veya farklılığın olduğu durumlarda ise benzer bir olayda başka bir kişi, problemi nasıl çözmüş diye bakılan ve oradan yola çıkarak var olan sorunu çözmeye çalışan bir etik kuramıdır.

2.4. Mesleki Etik İlkeler

İlke (Latince “principium” ilk olan, asıl olan, temel), teorinin ispat gerektirmeyen başlangıç konumu veya davranış nasihati olarak tanımlanmaktadır. Kant ilkeyi, “salt aklın” düzenleyici kuralı olarak tanımlamıştır. “Etik İlkeler” adlı eserin (1903) yazarı Moore ise ilkeyi, etik araştırmaların metodolojisi olarak tanımlamaktadır (Suvorov, 2000, akt. Manolova, 2011).

Herhangi bir meslek grubunda yer alan bireylerin uyması gereken kurallar vardır. Bu kurallar mesleklerin daha iyi bir konuma gelmesini ve meslektaşların ana konularda birlik olmasını sağlamaktadır. Bu ilkelere uyulması durumunda, meslekler gelişir ve meslektaşlar arasında belirli standartlar yakalanmış olur. Uyulmaması durumunda ise meslek birliği üyeleri tarafından bu kurallara uyulması deklare edilerek yaptırım ve cezalarla bu kurallara uyulmak zorunda bırakılırlar. Tüm mesleklerin uyması gereken ilkelerin kesişimi yani ortak olanları ise etik ilkeleri oluşturur.

Etik ilkelerin amacı, mesleki uygulamaların niteliğini artırmaktır. Günümüzde mesleki etik ilkeler, bir mesleğin olmazsa olmaz koşullarından biri haline gelmiştir. Çoğu eğitimciye göre bir mesleğin çağdaş ilkelerini oluşturan birtakım ölçütler vardır. Travers ve Rebore (2000)’e göre bu ölçütler (Akt. Özbek, 2003):

1. Yaşam boyu iş güvencesi,
2. Sosyal hizmet,
3. Entelektüel teknikler,
4. Mesleki uygulamanın tarafsız denetimi ve değerlendirilmesi,
5. Etik ilkeler.

Etik ilkelerinin geliştirilmesinde genellikle temel alınan hakkaniyet, insan hakları, faydacılık ve bireysellik ilkeleridir. Hakkaniyet ilkesine göre bütün kurallar tutarlı, tarafsız

ve gerçeklere dayalı olmalıdır. Bir insan bu ilkeye dayanarak karar verecekse durumla ilgili tüm gerçeklerden emin olmalıdır. İnsan hakları ilkesi ise bireylerin varlığı, bütünlüğü ve temel insan hakları üzerinde durmaktadır. Faydacılık ilkesinin temelinde herkes için en iyi olacak kararın verilmesini gerektirmektedir. Bireysellik ilkesinde ise, bireylerin temel amaçlarının uzun dönemli olarak kişisel kazançlarını artırmak olduğu vurgulanır (Lamberton ve Minor, 1995; akt. Aydın, 2002).

Etik ilkelerin geliştirilmesinde temel alınan konulara bakınca, oluşturulan ilkelerin, insanların veya mesleklerin tamamen yararına olduğu görülmektedir. Bu ilkelerin, adil bir şekilde oluşturulduğu, kişi hak ve hürriyetlerinin gözetilerek yapıldığı, kazan-kazan kuralının işletilerek herkesin faydasına olacak ilkelerin benimsendiği ve kişisel kazançların zamanla artıp en üst seviyeye ulaşmasına yardımcı olduğu görülmektedir.

Etik ilkelerin oluşturulma sebepleri de vardır. Bunlar, mesleklerin gelişimini sağlamak ve aynı mesleği yapan kişiler arasında standart oluşturarak kalite açısından farkı en aza indirmektedir. Bu anlamda etik ilkeleri mesleklerle bütünleştirerek hem bir standart oluşturmuş hem de mesleklerin gelişimine katkı sağlanmış olunur. Meslek etiği, mesleki etik kodları veya meslek etik ilkeleri bu sebeplerle oluşturulmuştur.

2.5. Meslek Etiği

Meslek, bir kimsenin hem bireysel hem toplumsal yaşam için temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik sürekli yaptığı bir iş, tuttuğu yol veya uğraş alanı (Yıldız, 2001), bireysel veya toplumsal yaşam için zorunlu bir iş bölümü ve temel gereksinimleri karşılama ile ilgili bir uğraş alanı (Alkan, 2000) olarak tanımlanırken meslek etiği ise, doğrudan doğruya insanlarla ilgili mesleklerde uyulması gereken davranış kuralları olarak tanımlanır (Aydın, 2012).

Meslek etiği, bir meslek grubunun psikolojisinin, ideolojisinin ve ahlaki bilincinin aynasıdır (Kuçuradi, 1988). İnsanın toplum içinde kurduğu tüm ilişkilerin temeli etiğe dayanmaktadır. Kurulan insan ilişkileri genelde doğru ve iyi davranışlar çerçevesinde olup sevgi, saygı, dürüstlük ile güven gibi değerlere dayanması beklenmektedir. Aynı şekilde bir meslek topluluğunda da aynı meslek üyelerinin her zaman meslek etiğine uygun ve doğru davranışları beklenir (Pisarenko ve Pisarenko, 1988; akt. Manalova, 2011).

Çeşitli meslek alanlarına özel etik, ilke ve kurallar ilk Batı Uygarlığında görülür. Mesleki etik ilkeleri bilinen ilk meslek, hekimlik yani doktorluktur. Eski Yunan hekim

Hipokrat (MÖ 460-370) tarafından hekimlik mesleğindeki etik ilkelere kaynaklık eden bir yemin hazırladığı bilinmektedir (Aydın, 2001).

Hipokrat Andı

Hekim Apollo, Aesculapius, Hygia, Panacea adına and içerim ve tüm tanrı ile tanrıçaları tanık tutarım ki, bu yemini kendi yetenek ve hükmümle yerine getireceğim.

Bana bu sanatı öğretene babam gibi tutacağım. Onun dostu olacağım ve maddiyatımı onunla paylaşacağım. Onun çocuklarını kardeşim bileceğim. İstedikleri takdirde bu sanatı onlara karşılıksız öğreteceğim,

Tıbbi bilgilerimi yalnızca çocuklarım, hocamın çocukları ve bu mesleğe girip kurallarını kabul etmiş olanlarla paylaşacağım,

Yetenek ve hükmüm doğrultusunda hastalarımın iyiliği ve yararı için diyet uygulayacağım ve kimseye zarar vermeyeceğim,

Ne ölümcül ilaç isteyene böyle bir amaçlı ilaç vereceğim ne de ölümüne neden olacak bir tavsiyede bulunacağım.

Bir kadının çocuk düşürmesine yardım etmeyeceğim,

Sanat ve hayatımın temizliğini ve kutsiyetini koruyacağım,

Mesaneden taş alma müdahalesi yapmayacağım bunu uzmanına bırakacağım,

Girdiğim her ev, hastamın iyiliği içindir. Özgür ya da köle olsun hiçbir hastama tacizde bulunmayacağım,

Hastama ait bilgileri kimseye açıklamayacağım ve onları sır olarak saklayacağım,

**Eğer bu yeminimi tutarsam insanlar arasında her zaman hürmet göreyim,
Eğer tutmazsam aksine uğrayayım.**

Kaynak: Günerli, Ali. Web site 02/05/2019 tarihinde ziyaret edildi. (<https://slideplayer.biz.tr/slide/3631179/>)

Batı Medeniyetinde mesleki etik ilkeler ve andlar konuşulurken İslam Coğrafyasında meslekleri korumak, piyasa düzenini sağlayarak halkın mağdur olmasını engellemek için Ahilik Teşkilatı oluşturulmuştur. Doğu Medeniyetinde 12. yüzyılda kurulan Ahilik Örgütü, hem sosyo-kültürel hayatın düzenlenmesinde hem de mesleklere ait çalışma kurallarının koyulup uygulanmasında etkili bir meslek örgütü olmuştur. Başlangıçta Türk esnaf, zanaatkâr ve üreticiler birliği olarak faaliyet gösteren örgüt daha sonra toplumun tüm kesimlerini içine alacak şekilde genişlemiştir. Ahiliğin gelişip tüm toplum tarafından kabul edilmesindeki en büyük etken örgütün ortaya koyduğu kurallar ve duruştur. 124 İlleden oluşan bu kurallardan bazılarını şöyle sıralamıştır (Demir, 2000);

- 1) İyi huylu ve güzel ahlaklı olmak
- 2) İşinde ve hayatında doğru ve güvenilir olmak.
- 3) Sözüünü bilmek, sözünde durmak.

- 4) Dostluğa önem vermek.
- 5) Kötülük edenlere iyilikte bulunmak.
- 6) Hiç kimseyi azarlamamak.
- 7) Sabır ehli olmak.
- 8) Sır saklamak.
- 9) Mahiyetindeki ve hizmetindekileri korumak ve kollamaktır.

Ahilik Örgütü, koyduğu kurallarla toplumun yararını gözetip mesleklerin gelişimine katkı sağlamıştır. Zamanla bu örgütün yayılıp meslek alanı dışına çıkması ve etkinliğini kaybetmesiyle her meslek grubu, kendi alanları için etik ilkeler benimsemiştir. Yerelde benimsenen bu ilkeler, tüm dünya ülkelerinin aynı meslek grupları tarafından ortak ve uygulanabilir kurallarının alınarak, mesleki etik ilkelerini oluşturması sağlanmıştır. Belirlenen mesleki etik ilkeler tüm dünyada kabul gören kurallardan oluşmuştur. Bu kuralların uygulanmasıyla meslekler gelişerek belirli standartlara ulaşmıştır. Ancak bu kuralları dikkate almayıp uygulamayanlar için de yaptırımlar uygulanarak ya kurallara uyması sağlanmıştır ya da meslekten el çektilmiştir.

Meslek etiği, mesleğin nasıl yapılması gerektiği ile ilgili meslek sahiplerine kurallar koyarak yol gösterir. Mesleğin gelişimi ve ayakta kalması için bu kurallar önemli yer tutar. Ancak bazı durumlarda iş görenler, ahlaki yönden işin içinden çıkamaz duruma gelirler ve meslek etiği bu konuda yeterlilik gösteremez. Meslek etiğinin yeterli olmadığı ve içinde çıkılmaz durumlar için her meslek, etik kodlar oluşturmuştur. Bu etik kodlar ile içinden çıkılmaz durumlarda, ahlaki olarak nelerin yapılıp nelerin yapılmayacağı meslek sahiplerine örnek olaylarla aktarılmıştır (Bektaş, 2007).

2.6. Meslek Etik Kodları

Etik kod, ahlaki uyum politikalarını içeren yani ahlaki standartlar, temel değerler, prensipler, organizasyonun etiksel uyumunu ifade eden ve iş görenlerin davranışlarına veya organizasyonun tümüne rehberlik etmesi amacıyla oluşturulan resmi ve yazılı dokümanlar (Pater ve Gills, 2003), yapılacak işlerde saptanan standartlar olarak, kabul edilebilir davranışların minimum özelliklerini ortaya koyduğunu belirtme (Öztürk, 2001) ve bir oyunun kurallarını çizme çabasıdır (Ersel,1998). Daha anlaşılabilir bir tanımla etik kodlar, iş görenin ahlaki çıkmazla karşılaştığında hareket yönünü tayin eden bir pusula olduğu söylenebilir.

Meslek etiği ilkeleri ile aynı işlevi gören mesleki etik kodlar, çalışanların hangi davranışlarının kabul edilebilir bulunduğuna ilişkin olarak yol gösteren, meslek ya da kurum tarafından beklenen resmi ifadelerdir (Ferrel ve Fraedrich, 1970; akt. Aydın, 2006). Mesleki etik kodlar, meslektaşların içinden çıkamayacakları durumlar için meslek etiği ilkelerinden farklı olarak ortaya koydukları yazılı kurallardan oluşur. Bu yazılı kurallar örnek olaylarda gösterilen etik davranışlardan esinlenerek ortaya konulmuştur.

NAVTA (National Association of Veterinary Technicians in America) (2003)'ya göre meslek etiği kodlarının genel olarak üç temel işlevi yerine getirmesi beklenir:

1. Mesleğin ideallerinin toplum ve meslek elemanları arasında paylaşılmasını sağlar.
2. Meslekteki etik davranışlara genel bir rehberlik yapar.
3. Beklenen standartların altındaki davranışların disipline edilmesi için gereken, kabul edilebilir davranış standartlarının geliştirilmesini sağlar.

Mesleki etik kodların temel işlevleri göz önüne alındığında mesleklere olumlu yönde etki ettiği görülmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Etik Komisyonunun hazırladığı rapora göre meslek etiği kodlarının sağladığı yararlar şöyle sıralanmaktadır (Aydın, 2011):

1. Meslektaş baskısı sağlayarak, bireyleri etik davranış göstermeye motive eder.
2. Bireylerin kişilikleri yerine doğru ya da yanlış eylemler konusunda daha tutarlı ve kararlı bir rehberlik sağlar.
3. Belirsiz durumlarda nasıl davranılacağı konusunda rehberlik eder.
4. Yönetici ya da patronların otokratik gücünü kontrol eder.
5. Kurumların toplumsal sorumluluklarını tanımlar.
6. Kurumun ya da mesleğin çıkarlarına hizmet eder.

Etik kodların yararlarına bakıldığında meslekler için vazgeçilmez olduğu anlaşılmaktadır. Yazılı kurallar içeren etik kodlar, mesleklerin sürdürülebilir olmasına da yardımcı olmaktadır. Geçmişten günümüze kadar mesleklerin belirlemiş olduğu kodlar göz önüne alındığında çoğu mesleğin hala devam edip bazı mesleklerin ise yok olmasında belirli kural ve etiklerin etkili olduğu görülmektedir.

Etik, meslek etiği veya etik kod sadece meslekler için önemli görülmemiştir. Devletler de bu ilkeleri önemsemiş ve desteklemiştir. Osmanlı döneminde Ahilik

Teşkilatının önemsenip desteklenmesi buna örnektir. Günümüzde dahi her yıl eylül ayının 3. haftası Ahilik Haftası olarak ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından kutlanır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti devlet memurlarının göreve başlarken imzaladıkları Kamu Etik Sözleşmesi vardır. Bu sözleşme ile memurlara vazife başındayken uyması gereken etik kurallar bildirilerek değerlere ne derecede önem verildiği ortaya konulmuştur.

2.7.Kamu Etik Sözleşmesi

Kamu etik sözleşmesi ve devlet memurlarının uyması gereken etik kurallar ile ilgili hususlar Başbakanlık tarafından Kamu Görevlileri Etik Davranışları ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Kamu Görevlileri Etik Sözleşmesi olarak 13.04.2005 tarih ve 25785 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Yönetmeliğe göre yeni göreve başlayan kamu görevlileri bir ay içinde aşağıdaki sözleşme maddelerinden oluşan “Kamu Görevlileri Etik Sözleşmesi”ni imzalamak ve buna uygun davranmak zorundadırlar. Bu sözleşmenin maddeleri şöyledir (Kamu Görevlileri Etik Kurulu [KGEK], 2004):

“Kamu hizmetinin her türlü özel çıkarın üzerinde olduğu ve kamu görevlisinin halkın hizmetinde bulunduğu bilinç ve anlayışıyla;

1. Halkın günlük yaşamını kolaylaştırmak, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamak, hizmet kalitesini yükseltmek ve toplumun memnuniyetini artırmak için çalışmayı,

2. Görevimi insan haklarına saygı, saydamlık, katılımcılık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme ve hukukun üstünlüğü ilkeleri doğrultusunda yerine getirmeyi,

3. Dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, yaş, bedensel engelli ve cinsiyet ayrımı yapmadan, fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalara meydan vermeden tarafsızlık içerisinde hizmet gereklerine uygun davranmayı,

4. Görevimi, görevle ilişkisi bulunan hiçbir gerçek veya tüzel kişiden hediye almadan, maddi ve manevi fayda veya bu nitelikte herhangi bir çıkar sağlamadan, herhangi bir özel menfaat beklentisi içinde olmadan yerine getirmeyi,

5. Kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanmamayı ve kullandırmamayı, bu mal ve kaynakları israf etmemeyi,

6. Kişilerin dilekçe, bilgi edinme, şikâyet ve dava açma haklarına saygılı davranmayı, hizmetten yararlananlara, çalışma arkadaşlarıma ve diğer muhataplarıma karşı ilgili, nazik, ölçülü ve saygılı hareket etmeyi,

7. Kamu görevlileri Etik Kurulunca hazırlanan yönetmeliklerle belirlenen etik davranış ilke ve değerlerine bağlı olarak görev yapmayı ve hizmet sunmayı taahhüt ederim.”

Yönetmelik, devlet memurlarının davranışlarında etik değerlerin önemine dikkat çekerek etik konusunun sadece mesleklerle özgü bir anlayış olmadığını ortaya koymaktadır. Etik, hayatımızın her anında var olması gereken iyiyi, güzeli bulma arayışıdır. Bunu sadece mesleklerle sınırlamak devletin kabul edebileceği bir durum olmadığından Kamu Etik Sözleşmesi uygulamasına gidilmiştir. Kamu Etik Sözleşmesinin de içerisinde bulunduğu Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Davranışları ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin ikinci bölümünde, kamu görevlilerinin etik davranış ilkeleri de belirtilmiştir. Sadece sözleşme maddeleri ile yetinmeyip ilkeler koyarak devletin bu konuyla ne kadar ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

2.8. Kamu Görevlilerinin Etik Davranış İlkeleri

13 /04 /2005 tarih ve 25785 sayı ile Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri hakkındaki yönetmeliğin amacı; her kurumun bir kültürü olduğu gibi kamunun da bir etik kültüre sahip olmasını, kamu görevlilerinin uymaları gereken etik davranışların belirlenmesini sağlamaktır. Tüm kamu görevlilerinin vatandaşa hizmet esasını yerine getirirken; adalet, dürüstlük, şeffaflık ve tarafsızlık ilkelerine uymaları için bu ilkeler belirlenmiştir. Ayrıca kamuya zarar veren ve toplumun kamuya olan güvenini azaltan kişi ve durumları engellemek, kamu yönetimine halkın güvenini artırmak, toplumu devlet memurlarından beklemeye hakkı olduğu davranışlar konusunda bilgilendirmek ve kurula başvuru usul ve esaslarını düzenlemektir (Kamu Görevlileri Etik Kurulu [KGEK], 2004).

T.C. Resmi Gazete (25785, 13 Nisan 2005)’de yayımlanan Kamu Görevlileri Etik Davranışları ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin ikinci bölümünde *etik davranış ilkeleri* yer almaktadır ve bu ilkeler şöyle sıralanmaktadır :

1. Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci,
2. Halka hizmet bilinci,
3. Hizmet standartlarına uyma,
4. Amaç ve misyona bağlılık,
5. Dürüstlük ve tarafsızlık,
6. Saygınlık ve güven,
7. Nezaket ve saygı,
8. Yetkili makamlara bildirim,
9. Çıkar çatışmasından kaçınma,
10. Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması,
11. Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı,
12. Kamu malların ve kaynakların kullanımı,
13. Savurganlıktan kaçınma,
14. Bağlayıcı açıklamalar ve gerçekdışı beyan,
15. Bilgi verme, saydamlık, katılımcılık,
16. Yöneticilerin hesap verme zorunluluğu,
17. Eski kamu görevlileri ile ilişkiler,
18. Mal bildiriminde bulunmadır.

Kamu görevlilerinin uyması gereken bu ilkeler yazılı olarak yönetmelikle memurlara bildirilmiştir. Devlet memurları, vatandaşa hizmette bu ilkelere uyarak devletin etik değerlere verdiği önemi göstermektedir. Burada yine en önemli görev, etiği uygulayacak tüm bireylerin okul sıralarından geçtiği gerçeğine dayanarak bir kamu görevlisi olan öğretmene düşmektedir. Öğretmen, okulda uygulayacağı eğitim ile etik değerleri zamanın öğrencisi, geleceğin kamu görevlisi, esnafı, vatandaşına öğretmekle yükümlüdür.

2.9. Eğitimde Etik ve Önemi

Eğitimde etiğin önemi konusunda ilk vurgular, eğitimin özel, toplumsal etkinlik olarak karşımıza çıkmasıyla birlikte yapılmıştır. Antik Çağ düşünürlerinden Demokritos eğitim ve etik konusunda düşüncelerini açıklarken, eğitimin; çocuğun doğasına uygun olması gerektiğini, yaşı gereği onun çocuk olarak algılanması ve ona göre tutumlar geliştirilmesini, zor ve sıkıcı eğitim vermek yerine çocuğu eğlendirerek, merak etme

duygusunu ortaya çıkaracak bir eğitim anlayışının benimsenmesi gerektiğini savunmuştur. Eflatun (M. Ö. 427-347) ise öğrencilerin öğretmenlerine itaat etmeleri gerektiğini, aksi takdirde cezalandırma metotlarının uygulanmasının gerektiğine savunmuştur. Aristoteles (M. Ö. 384-322) eğitimde sorumluluğun iktidar sahiplerinde yani devlette olması gerektiğine dikkat çekmiştir. Quintilianus (M.S. 35-96 civarı), eğitimde etğin önemini profesyonel anlamda tartışmış ve öğretmenleri eğitim sürecinde sağduyuya davet ederek öğrencileri zorlamadan eğitmeleri gerektiğini savunmuştur. Ona göre çocuk, eğitim sürecinde kötü etkiler ve fena örneklerden korunmalıdır (Aytaç, 1992).

Günümüz eğitim sistemi ise devlet eliyle yapılan, etik konusunun önemini bilen öğretmenler tarafından okullarda uygulanan bir sistemdir. Okul, öğrencinin sadece bilgiyle donatıldığı bir eğitim yuvası değil aynı zamanda öğrenciyi hayata hazırlama merkezi olarak kabul edilir. Catron ve Denhardt (1994)'e göre; okullarda etik değerlere bağlı olarak verilen eğitim, etik eğitimi olarak tanımlanmaktadır. Yani etik değerlerle birleştirilerek verilen eğitim, etik eğitimidir. Etik eğitimi, bireylerin toplumsal duyarlılığını, ahlaki sorumluluğunu ve bireysel hakların korunması bilincini arttırmaktadır. Etik eğitimi programlarının aşağıdaki amaçları gerçekleştirmesi beklenmektedir.

- 1) Bireylerde meslek alanında yaşanan etik zorluklara ilişkin duyarlılık geliştirmek.
- 2) Etik kararların verilmesinde analitik beceriler kazandırmak.
- 3) Kamu hizmetlerinde görev alacak bireyleri kişisel sorumluluk ve ahlaki yükümlülüklerin üstlenilmesi konusunda eğitmek.
- 4) Ahlak felsefesini geliştirmek.
- 5) Yöneticinin etik açıdan yerine getirmesi gereken rollerin gücünü ve önemini tanıtmak.
- 6) Kamu hizmetlerinde etik davranışları beslemek ve karakter gelişimine yardımcı olmak.
- 7) Ahlak felsefesi ve politik düşüncede, batılı gelenekleri yerleştirmek.
- 8) Kamu yönetiminde etik standartlar hakkında bilgi kazandırmak.
- 9) Bireyler arasındaki görüş ve anlayış farklılıklarına karşı hoşgörü geliştirmek.
- 10) Anayasal çerçevede, kamu yönetiminin demokratik değer ve yükümlükleri hakkında bilgi vermek.
- 11) Etik ilkeleri öğretmek.
- 12) Çıkar çatışmaları, örgütsel normlar ve kurallar hakkında bilgi vermek.
- 13) Örgütsel kültür ve bürokratik normlar hakkında bilgi vermek.

14) Bir lider olarak etik davranışlar sergilemenin önemi ve etik sorunların çözümü konusunda beceri kazandırmak.

Etik Eğitimi Program Amaçları çerçevesinde verilen maddeler göz önüne alındığında etik eğitiminin uygulanmasında verilen programın ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Verilen program ile bireye eğitim aracılığıyla, iyi-doğru bir birey olmayı, dengeli-ahlaklı bir insan olmayı, demokratik ve hukuk kurallarına saygılı bir vatandaş olmayı benimsetmektedir.

Eğitim sisteminin temel dinamiklerinden biri olan okullarda, etik değerler çerçevesinde verilen eğitimle, bireylerin etik kuralları benimseme ve bu kuralları yaşantılarına uygulama konusunda olumlu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Pieper (1999)'e göre, etik ve eğitim, karşılıklı birbirlerine değer katan ve birbirlerini tamamlayan iki önemli kavramdır. Verilen eğitimin içeriğinde etik olmayınca veya etik, eğitimle birlikte verilmeyince bir anlam ifade etmeyecektir. Etik kavramının amacı erdemli bireyler yetiştirmektir. Bu da ancak okul ortamında, eğitimle gerçekleştirilebilir. Öğretmene düşen rol ise, bu erdemi meydana çıkaracak şekilde öğrenci eylem ve davranış potansiyelini yönlendirmektir.

Eğitimde etik kavramının önemi, bu kavramı öğrencilere aktaran öğretmenlerden gelmektedir. Öğretmen ne kadar etik değerlere bağlı ve ne kadar doğru bir bireyse, yaşantısı yoluyla öğrencilerine o düzeyde rol model olur. Bu yüzden, eğitimde etik kavramı üzerinde tartışırken öğretmenlerin etik değerlere bağlılıklarının sorgulanması da gerekmektedir. Değerlere bağlı, mesleğine saygısı olan bir öğretmen, sadece öğrencilerine örnek olmak için değil bir hayat felsefesi olarak etik değerleri benimsemelidir.

2.10. Öğretmenlik Meslek Etiği

Öğretmenlik mesleği, eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki bilgi gerektiren profesyonel statüde bir uğraş alanıdır (Erden, 1998). Ayrıca öğretmenlik mesleği, insan ilişkilerinin yoğun olarak yaşandığı ve ahlaki sorumlulukları bulunan etik bir meslektir (Şentürk, 2009). Milli Eğitim Temel Yasası'na göre öğretmenlik "Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan bir ihtisas mesleği" olarak tanımlanmaktadır.

İyi bir öğretmende bulunması gereken nitelikler “sınıf yönetimini bilme, eğitim-öğretim etkinliklerinde bulunma, öğrencisine değer verme, öğrencilerin bireysel gereksinimlerine önem verme, düşünme yeteneği geliştirme, sürekli öğrenme, kendini yenileme ve demokratik değerler kazandırma” olarak tanımlamaktadır (Türkoğlu , 2011). Sünbül (2002)’e göre iyi bir öğretmende bulunması gereken özellikleri ise şöyle belirtmektedir:

1. Sınıfı iyi yönetmeli,
2. Güven vermeli,
3. Mesleki etkinliği olmalı,
4. Mesleki etiği izlemeli,
5. Bilgi birikimi olmalı,
6. Toplumca onaylanmalı,
7. Yansız değerlendirmeli,
8. Öğrenmeyi sağlamalı,
9. Danışman olmalı,
10. Öğreteceği içeriği etkili sunmalı.

Yukarıda belirtilen özelliklere bakıldığında, iyi bir öğretmen olabilmenin koşulları olarak “sınıfı iyi yönetme, güven verme, mesleki etkinliğinin olması” gibi özelliklerin yanında, öğretmenin “mesleki etiği izlemesi” gerekliliğinin de olduğu görülmektedir.

Öğretmenlik kavramı ile etik kavramı içerik bakımından karşılıklı bir ilişki içerisinde. Öğretmen, etik değerleri benimseyen, uygulayan ve öğrencilerine bu anlamda model olan bir rehberdir. Etik ise kendine toplumda yer bulmaya çalışan ve toplumun gelişimini, tasarlanmasını sağlamaya çalışan bir kavramdır. Bu iki kavram birbirinden ayrı düşünülemez. İdeal bir öğretmen, yalnız kusursuz öğretme yetenekleri ile değil aynı zamanda yaşama biçimi ile örnek alınacak ahlaki bir modeldir. Yani bu anlamda öğretmen, öğrettiklerini örnek olarak yaşayan ideal biridir (Pieper, 1999).

Öğretmenlik mesleği kendine has birtakım özellikleriyle, diğer tüm meslek gruplarından ayrılmaktadır. Bu özelliklerinden en önemlisi, öğretmenliğin diğer tüm mesleklerin öğreticisi olmasıdır. Öğretmenlik mesleği bu yönüyle, tüm toplumlarda saygı gören, yüksek statü atfedilen kutsal konumdadır ve bu mesleği sürdüren kişilerin, sorumlulukları kapsamında, tüm uygulamalarında etik ölçütlere uyma gerekliliği daha da önemli hale gelmektedir (Pelit ve Güçer, 2006).

Bir rol model olarak öğretmen, kendi uygulamadığı davranışı öğrenciden bekleyemez. Bu bağlamda sorunun temeli öğretmen eğitime dayanmaktadır. Öğretmen adaylarına verilecek eğitimlerle öğrencilere olumlu yönde nasıl rol model olacakları, hangi davranışları yapıp hangi davranışlardan kaçınmaları gerektiği en ince detayına kadar aktarılmıştır. International Teacher Certification'a göre, dünyadaki uygulamalara bakıldığında öğretmenlerin etik ilkeler çerçevesinde yetiştirilmesi, hizmet öncesi eğitim süreçlerinde başlar. Mesleğe başlamadan önce öğretmen, nasıl davranması gerektiğini, hangi davranışın doğru hangisinin yanlış olduğunu bilmelidir. Genellikle öğretmenlere bu yükümlülükleri benimsetmek ve sürekli hatırlatmak amacıyla “Öğretmen Andları” hazırlanmıştır. Bu andlar, öğretmenlere daha mesleğe girmeden üstlenecekleri görevle birlikte yüklendikleri etik sorumlulukları ve uymaları beklenen etik ilkeleri hatırlatır.

Öğretmen Andı

1. Hiçbir öğrencime zarar vermeyeceğim.
2. İnsanlığın ve insanın yücelmesi için eğitim-öğretim yapacağım.
3. Benim gözetimime bırakılmış olan öğrencilerimi koruyacağım.
4. Eğitim-öğretim yaparken öğrencilerimin ihtiyaçlarına öncelik vereceğim.
5. Öğrencilerin iyi eğitilmesi için gereken yatırımın azaltılması çabalarına direneceğim.
6. Öğrencilerimin eğitimi sürecinde mümkün olan en iyi öğrenme kaynaklarından yararlanmalarını sağlamaya çalışacağım.
7. Öğrencilerimin tümünün güvenli ve sağlıklı bir çevrede bulunması için elimden geleni yapacağım.
8. Bütün öğrencilerime saygılı biçimde, nazik ve içimden gelen bir coşku ile öğretim yapacağım.
9. Bütün öğrencilerimin gereksinimlerinin karşılanması için elimden geleni yapacağım.
10. Çevremdeki iyi insanları öğretmen olmaya teşvik edeceğim.
11. Eğer öğretme aşkımı kaybedersem meslekten ayrılacağım (Aydın, 2001).

Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı tarafından her 24 Kasım Öğretmenler Gününde aday öğretmenlikten asil öğretmenliğe geçen öğretmenlerin okuması için oluşturulmuş bir yemin vardır.

Kaynak: Ertaylan, İsmail Hikmet. Web site 02/05/2019 tarihinde ziyaret edildi.

(<http://slideplayer.biz.tr/slide/3979938/>)

Öğretmenler ettikleri bu yeminle mesleğe başlar. Ancak uygulama kısmında yaşanan sorunlar, yetişen nesillerin olumsuz davranışlar sergilemelerine sebep olmaktadır. Öğretmen, ettiği yemine sadık kalarak iyi bir birey ve mükemmel bir rol model olursa, toplum genelinde olumlu yönde bir değişim görülmesi kaçınılmaz olur. Öğretmenlik mesleğinin tüm mesleklerin öğreticisi olması münasebetiyle öğretmenden kaynaklı davranışların tüm toplumda görüleceği, bu yüzden hizmet öncesi eğitim süreciyle öğretmen yetiştirme sürecine daha önem verilmesi toplumların yararına olacaktır.

Tüm mesleklerin ortak ilkeler dışında kendi belirledikleri özel etik ilkeleri bulunmaktadır. Meslek etiği gereği uyulması gerekenler bu ilkeler kimi zaman doktorların uyması gereken tıp etiği ilkeleri iken kimi zaman da öğretmenlerin uyması gereken öğretmenlik meslek etiği ilkeleridir.

2.11. Öğretmenlik Meslek Etiği İlkeleri

Öğretmenlik bir meslek olarak, tüm meslekler gibi mesleki etik ilkelere sahip, profesyonellik gerektiren bir meslektir. Çünkü mesleğin yerine getirilmesi sürecinde öğretmenlerin belirli ilkelere uyması ve bir standart sağlaması gerekmektedir. Öğretmen, mesleğe girerken mesleğin ilkelerine sadık kalacağını önceden kabul eder (Gündüz ve Coşkun, 2012).

Mesleki etik ilkeleri her meslek grubu için ayrı ayrı belirtilmiştir. Ancak tüm meslek gruplarının etik ilkelerinde ortak dört madde bulunmaktadır. Wiley (2000)'e göre bu ilkeler (Akt. Özbek, 2003);

1. Dürüstlük
2. Güvenirlilik
3. Mesleki bağlılık
4. Saygı

Aydın (2012), öğretmenlik mesleği için de temel çerçevede 11 mesleki etik ilkesi belirlenmiştir. Bunlar;

1. Profesyonellik
2. Hizmette sorumluluk
3. Adalet
4. Eşitlik
5. Sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması
6. Yolsuzluk yapmama
7. Dürüstlük, doğruluk ve güven
8. Tarafsızlık
9. Mesleki bağlılık ve sürekli gelişme
10. Saygı
11. Kaynakların etkili kullanımıdır.

2.11.1. Profesyonellik

Öğretmenlik meslek etiğinden söz edebilmek için öncelikle, öğretmenin işinde profesyonel olması gerekir. Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği görevleri, belirtilen standartlar içinde yapabilecek yeterlikte olmayan bir öğretmen için meslek etiği ilkelerinden söz etmek mümkün değildir. Bu nedenle öğretmenlik mesleğinin birinci etik ilkesinin “yeterliliğe sahip olmak” anlamına gelebilecek profesyonellik ilkesi ile başlamasında fayda vardır (Aydın, 2013). Eğitimci olabilmek için, yetkinlik ve yeterlilik koşullarının ikisinin de bireyde bulunması şarttır. Yani eğitimci, mesleğinin gereklerini yerine getirirken hem kendi işinin ehli olmalıdır hem de bu toplum tarafından kabul görmelidir. Profesyonel anlamda öğretmen olabilmek için akademisyenlik tek başına

yeterli görülemez. Öğretmen, akademik bilgisinin yanında bunu öğrenciye aktarabilecek beceriye, aktarma şekillerini yani öğretim yöntemlerini bilecek donanıma sahip olmalıdır. Bu bilgi ve beceriye sahip, mesleğine gönülden bağlı, tüm kural, ilke ve kodlara sorunsuz uyan öğretmenler, profesyonellik anlamında mesleğe değer katmaktadır.

Profesyonel kavramı iki ayrı anlama gelmektedir. Bu anlamlardan birincisi dilimizde “meslek” karşılığı kullanılmaktadır. Profesyonel kavramının ikinci anlamı ise bir kişinin işini gerekli şekilde ve en üst nitelikte yapması anlamına gelmektedir. Burada profesyonellik kavramının ikinci tanımı kullanılmaktadır. Öğretmen, mesleğinde uzman, işini en üst seviyede yapmaya çalışan bir profesyonel olmalıdır. Profesyonel öğretmenin davranış örnekleri aşağıda sıralanmıştır (Aydın, 2013):

1. Görevle ilgili bilgi, beceri ve tutumları eksiksiz kazanmış olmak.
2. Görevini vaktinde ve kusursuz sunmak.
3. Mesleği daha iyi yapabilmek için sürekli olarak özeleştir ve değerlendirme yapmak.
4. Hizmette kaliteyi sağlamak.
5. Görevini yerine getirirken kişisel yeteneklerini sonuna kadar kullanmak.
6. Görevi ile ilgili takdir yetkisini makul ölçüler içinde kullanabilmek.
7. Mesleğinin yöntem ve tekniklerini sürekli olarak geliştirmek.
8. Öğrencilere, fiziksel ve psikolojik anlamda öğrenebilecekleri bir sınıf ortamını sağlamak.

2.11.2. Hizmette Sorumluluk

En genel tanımıyla sorumluluk, verilen bir işin tüm sonuçlarıyla istenilen düzeyde yerine getirilmesidir. Birey, verilen işi hakkıyla yerine getirince sorumluluğunu yerine getirmiş olur. Tüm yurttaşların, sorumluluk bilinci konusunda hassas olmasını sağlayacak olan meslek öğretmenliktir. Eğitim-öğretim hizmeti diğer mesleklerden farklı olarak bireylerin yaşamlarını ve dolayısı ile toplumun geleceğini doğrudan etkileyen bir meslek alanıdır. Öğretmen, sorumluluklarının bilincinde davranıp bu konuda öğrencilerine örnek olarak sorumluluk kavramın öğretilmesine yardımcı olur. Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları deyince, görevi ile ilgili toplumsal sorumlulukları olduğu gibi yasal görev ve sorumlulukları da bulunmaktadır. Öğretmenlerin sorumlulukları ile ilgili vazifesini yaparken yasal ve toplumsal olarak beklenen standartlara uygun davranması beklenir. “Öğretmenler, kendilerine verilen sınıfın veya şubenin derslerini, eğitim ve öğretim

programında belirtilen esaslara göre planlamak, okutmak, bunlarla ilgili uygulama ve deneyleri yapmak, ders dışında okulun eğitim ve öğretim ile yönetim işlerine etkin bir biçimde katılmak ve bu konularda kanun, yönetmelik ve emirlerde belirtilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdürler” (MEB Mevzuat, İKY, 2012).

Öğretmenler, kamu görevlileri olarak eylem ve kararlarının doğuracağı sonuçlar hakkında hesap vermek zorundadır. Bunun da ötesinde öğretmenler davranışlarından ve bunların topluma maliyetinden kendileri ve toplum adına sorumluluk duymalıdır (Aydın, 2013). Bir rol model olarak öğretmen, öğrencileri ve toplum tarafından izlenen, örnek alınan bir kamu görevlisi olduğunu hiç unutmamalıdır. Yaptığı-yapmadığı tüm eylemlerin toplumda bir karşılığının olduğu, bu eylemlerden ötürü hesap verebileceği gerçeği de öğretmenin unutmamamsı gerekenler arasındadır.

Genellikle iki tür sorumluluk vardır. Bunlardan birincisi, üstlere hesap vermeyi içeren “sorumlu olma” dır. İkincisi ise bir işi yapmayı üstlenmek anlamına gelen “sorumluluk alma” dır (Başaran, 1989). Bir öğretmenin standart ders programı içinde gerçekleştirdiği etkinlikler “sorumlu olma” kapsamındadır. Bunları yapmadığı takdirde hesap vermek durumundadır. Ancak “ders dışı etkinlikler” yürütmek konusunda fazladan aldığı sorumluluk ikinci türdür (Aydın, 2013). Öğretmen eğitim-öğretim programını uygularken, okulda ve dersteyken yaptıklarından sorumludur. Bunlar profesyonel anlamda işinin gereğidir. Bu programı uyguladığı takdirde herhangi bir ödülle veya başarıyla taçlandırılmayacak ancak uygulamadığı zaman eksikliklerden ötürü hesap verecektir. İkinci tür sorumluluk almak ise okul, sınıf veya eğitim-öğretim programından ayrı olarak ders dışında yaptığı-yapmadığı eylemleri içerir.

2.11.3. Adalet

Öğretmen, her türlü eyleminde adil olmak ve öğrenciler arasındaki ilişkilerde de adaleti sağlamak sorumluluğuna sahiptir. Öğrencilere söz hakkının adil olarak paylaştırılmasından başlayıp, sınıf içi ve dışı etkinliklere katılıma kadar uzayan her türlü etkinlikte adaletin sağlanması son derece önemlidir. Sınıf içi ve dışı etkinliklerde öğrenci kayıran, dersi sadece birkaç öğrenciyle işleyen öğretmenler, sınıf içi adaletten ve mesleki profesyonellikten uzaktır. Bu durum öğrencinin okula ve öğretmene karşı olan duygu ve düşüncelerini olumsuz yönde etkiler.

Günlük hayatta adalet kavramının kullanıldığını, uygulandığını gösteren altı başlık bulunmaktadır. Buna göre günlük hayatta adalet;

1. Eşit paylaşmayı,
2. Bireyin gereksinimlerini,
3. Bireylerin çabalarını,
4. Bireylerin katılımlarını,
5. Bireylerin hak ettiklerini,

6. Bireysel koşulların serbest rekabet koşulları ile olan ilişkisine göre paylaştırılması gereken bir kavram olarak ele alınabilir (Aydın, 2001).

Konfüçyüs: “Adalet kutup yıldızı gibi yerinde durur ve geri kalan her şey onun etrafında döner” demiştir. Öğretmen de kutup yıldızı gibi adalet timsali olmalı ki yetiştirdiği ve ileride toplumu yönetecek nesil adaletle iş yapsın, adalet soluklasın. Öğretmen not verirken adil olmalı, öğrencilere karşı davranışlarında adil olmalı, ödev verirken adil olmalı kısaca eğitim ve öğretimin bütün sürecinde adaletten ayrılmamalıdır (Kırııcı, 2014). Adalet kavramı soyut bir kavramdır. Soyut kavramların, öğretmen tarafından öğrencilere aktarılmasının oldukça zor bir iş olduğu bilinmektedir. Öğretmen bu gibi konuları gündelik hayattan örneklerle, somutlaştırarak öğrencilerine aktarırsa konunun öğrenciler tarafından algılanması daha kolay olacaktır. Yani öğretmen bir rol model olarak adalet kavramını örnek olaylar ve yaşanmış hikâyeler ışığında anlattığında, kavramın öğrenilme düzeyi artacaktır.

Öğretmen okulda adaletin bekçisi olmalıdır. Öğrenciler arası oyun ve etkinliklerde dahi yapılacak haksızlıklara anında müdahil olmalıdır. Adaleti hem sağlamak hem de öğretmek öğrencinin gelişimine fayda sağlayacaktır. Ayrıca yapılan olumlu davranışların topluluk önünde ödüllendirilmesi de bu gibi davranışların yayılmasına katkı sağlayacaktır.

Öğretmenin adaletine hangi noktalarda gereksinim vardır? Öncelikle öğretmen sınıf içindeki öğrenme fırsat ve olanaklarından öğrencilere adil yararlanma hakkı tanınmalıdır. Bunun anlamı öğrencilerin gereksinimlerine uygun öğrenme fırsat ve olanakları yaratmasıdır. Bütün öğrencilerin aynı hız ve yöntemlerle öğrenemedikleri bilinen bir gerçektir. O halde adil bir öğretmen farklı öğrenme yöntemlerini bir arada kullanarak fırsat ve olanakları çeşitlendirmelidir. Profesyonel anlamda öğretmenlik de bunu gerektirir. Öğretmen, değerlendiren ve öğrenci performansı hakkında yargılarda bulunan biri olarak değerlendirmede adaleti sağlamalıdır. Başarılı öğrenci ile başarısız öğrenci arasındaki farkı notlarında gözetmek öğretmenin adaletinin en önemli göstergesidir. Ayrıca tanıdık, akraba, eş-dost çocuklarının olduğu sınıflarda öğretmen adalet konusunda bir kat daha fazla dikkatli olmalıdır. Öğrencilerin en çok adaletsizliğe uğrayabildikleri konulardan biri de

öğretmenin ilgi ve desteğini kazanma konusudur. Bazı öğrencilerle daha fazla ilgilenirken, bazılarına daha az zaman ve kaynak ayıran bir öğretmen ne derece adil davranmış olacaktır? Bu noktada adalet kavramının ayrılmaz bir parçası olan eşitlik kavramının da tartışılması gerekmektedir (Aydın, 2013).

2.11.4. Eşitlik

Eşitlik; yararların, sıkıntıların, hizmetlerin dağıtılmasında uygulanacak sınırların belirlenmesini içerir. Eşitlik kavramı; temel bireysel eşitlik, kısmi eşitlik ve blokların eşitliği açısından ele alınabilir (Frederickson, 1994; akt. Aydın, 2013).

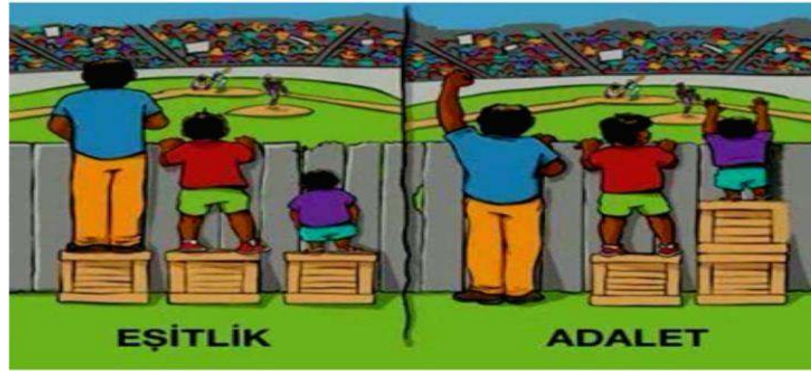
a) Temel Bireysel Eşitlik: Bir okula kaydolun bütün öğrenciler eşittir. Burada eşitliğin belirleyicisi öğrenci olmaktır. Öğretmen, sınıfındaki bütün öğrencilere eşit davranmalıdır. Onları, renklerine, dillerine, ekonomik durumlarına veya ailelerinin statülerine göre ayırmayıp hepsinin öğrenci olduğu gerçeğiyle hareket etmelidir (Aydın, 2013).

b) Kısmi Eşitlik: Kısmi eşitlik, farklı gruplara eşitlik sağlanması için farklı davranılmasını içerir. Bu tür eşitlik anlayışının varsayımı, gruplar arasında eşitlik sağlanabilmesinin, ancak gruplar arasında farklı uygulamalar ve düzenlemeler yapılmasına bağlı olduğudur. Hayata geride başlayan öğrenciler için uygulanacak bir uygulamadır. Dezavantajlı öğrencilerin daha fazla ilgi ve emek ile daha iyi seviyelere ulaşması amaçlanır. Buna göre sınıftaki bütün öğrenciler eşittir ancak eğer sınıfta engelli bir öğrenci varsa ona pozitif yönde farklı davranarak onu diğer öğrencilerle eşit hale getirebilirsiniz. Örneğin işitme engelli bir öğrencinin ön sıralara oturtulması, görme engelli bir öğrenciye ayrı sınav yapılması gibi uygulamalar kısmi eşitliğe örnek verilebilir. Bu tür eşitlik yaklaşımı “sistemik eşitsizlik” olarak da adlandırılır. Eşitlik kavramının içinde bulunan adalet yani adil davranmanın sonucudur. Engelli bir öğrenci ile yardıma muhtaç olmayan bir öğrenciye aynı düzeyde davranmak adil olmayı engellerken vicdanen eşit ilkesine de uygun değildir (Aydın, 2013).

c) Blokların eşitliği: Toplumda doğal olarak ortaya çıkmış bloklar vardır. Örneğin, kadın-erkek, yaşlı-genç gibi. Bloklar arası eşitlik sağlanması için dezavantajlı blok için diğerinden eşitlik istenir. Örneğin kız ve erkek öğrenciler arasında eşitliği sağlamak için yapılacak düzenlemeler buna örnek verilebilir. Bazı durumlarda eşitliği sağlamak için pozitif ayrımcılık yapmak gerekir (Aydın, 2013).

Günlük uygulamalara bakıldığında öğrencilerin pek çok eşitsizliğe maruz kaldığı

görülmektedir. Örneğin bazı öğretmenlerin, başarılı öğrencilerle daha çok ilgilenip onlara daha çok zaman ayırdıkları, oysa başarısı düşük öğrencilerin bu durumda daha da başarısız oldukları bir gerçektir. Seviye sınıfları da buna örnektir. Aynı okulda çok başarılı öğrencilerle başarısız öğrencilerin ayrı sınıflara koyularak eğitim görmeleri, öğrenci eşitliği bakımından sorunlu bir durumdur. Öğrenci velilerinin meslekleri de bir başka etkidir. Üst düzey, sosyo-ekonomik durumu iyi olan ve öğretmenlere katkı sağlayacak (doktor, avukat, esnaf, politikacı vb.) mesleklerle sahip velilerin öğrencilerine, bazı öğretmenlerin daha yakın ve ilgili davrandıkları görülmektedir (Aydın, 2013). Eğitimde tanıdık-akraba çocuklarının da diğer öğrencilerden daha fazla ilgi gördüğü gerçeği bulunmaktadır. Öğretmenler, bu gibi durumlarda diğer öğrencilerin de hakkını gözeterek eşitlik, adalet ve profesyonellik ilkelerini göz önünde bulundurmamak durumundadır.

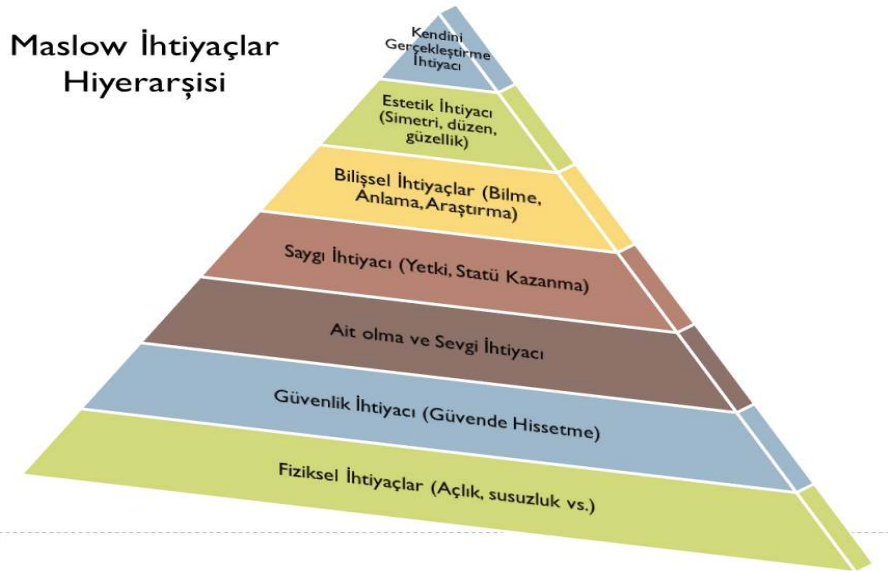

Kaynak: Yılmaz Koca, Begüm. Web site 02/05/2019 Tarihinde ziyaret edildi.

(<http://www.gucluanadolugazetesi.com/esitlik-mi-adalet-mi-50762.html>).

2.11.5. Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması

Bir öğrencinin en temel haklarından biri, sağlıklı ve güvenli bir okul – sınıf ortamında bulunmaktır. Bu nedenle öğretmenlerin en temel etik sorumluluklarından biri de sınıf ortamında düzen ve disiplini sağlayarak, öğrenci sağlığını ve güvenliğini tehdit edecek her türlü unsurun ortadan kaldırılmasını sağlamaktır (Aydın, 2013). Bu sadece öğrenciyi ilgilendiren bir durum değildir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde de bahsettiği üzere insan fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanmasının ardından aradığı ilk ihtiyaç, güvenlik ihtiyacıdır. Öğrenciden çok öğrenci velilerinin bu konuda hassas olduğu bilinmektedir. Her veli, çocuğunu okula bıraktığı gibi almak ister. Veliler, çocuklarının okulda herhangi bir kaza, kavga ve olumsuzlukla karşılaşmaması için okul seçiminde, en ince detayı bile göz önünde bulundurarak hareket eder.

Kaynak: Köse, Hacı Kübra. Web site 02/05/2019 Tarihinde ziyaret edildi.
(<http://kubrakose.blogspot.com/2012/04/maslowun- ihtiyaclar-hiyerarşisi.html>)

Okullarda öğrenci sağlığı ve güvenliğinin sağlanması üç temel açıdan önemlidir (Aydın, 2013).

a) Yaşam, her insanın en doğal hakkıdır. Öğrencilerin yaralanması ya da hastalanması, öğrenciyi etkileyeceği gibi, ona bakmak zorunda kalan ailesinin de yaşamını olumsuz etkiler. Bu bakımdan okulun tüm şartlarının öğrenci sağlığına ve güvenliğine elverişli olması gerekmektedir.

b) Kazalar ya da hastalıklar, öğrencinin eğitiminin kesintiye uğramasına, öğrencinin yıl kaybetmesine ve buna bağlı olarak da çeşitli ekonomik kayıplara yol açar. Bu gibi durumlarla karşılaşmamak için çocukları bulaşıcı hastalıklardan korumak amacıyla önlemler alınmalı ve kazalara karşı ilgili yönetmeliklerde var olan istekler eksiksiz bir biçimde yerine getirmelidir.

c) Okulda meydana gelebilecek kaza ve hastalıklarla ilgili önlemleri almayan kişiler yasalar önünde suçlu duruma düşeceklerdir.

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu sadece iş yerleri için değil okullar içinde yükümlülükler içermektedir. İşveren sıfatıyla okul müdürü, çalışan ve hizmet veren sıfatıyla öğretmenler, kanun ve yönetmeliklerdeki hususları uygulamak zorundadır. Oluşabilecek kaza ve aksaklıklardan okul yönetiminin ve öğretmenin sorumlu olduğu açık bir biçimde belirtilmektedir.

Okullarda, bazen öğrenci sağlığı ve güvenliği için uygun olmayan sorunlarla karşılaşılır. Bu durumda öğretmenler, öğrencilerin karşılaşabilecekleri her türlü

olumsuzlukları öngörmek ve gerektiğinde engellemeye en yakın olan kişilerdir. Örnek vermek gerekirse okulda şiddet, iş ve benzeri kazalar, doğal afetler sonucu oluşan olumsuz durumlar, salgın hastalıklar, öğretmenlerin önemle dikkat etmesi gereken sağlık ve güvenlik alanlarıdır. Bunun dışında okuldaki temizlik ve hijyen, okul gezileri, oyun alanlarındaki tehlikeler de öğretmenlere özel bir dikkat gereği yüklemektedir. Bu anlamda öğretmenlerin, öğrencilerin sağlık ve güvenliklerini ilgilendiren konularda sorumluluk almaları, meslek etiğinin de bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır (Aydın, 2013).

2.11.6. Yolsuzluk Yapmamak

En genel anlamıyla yolsuzluk, bir çıkar karşılığında kamu yetkilerinin yasa dışı kullanımı olarak tanımlanabilir. Burada sağlanması amaçlanan kazançlar maddi kazançlar olabileceği gibi parasal olmayan özel amaçlara yönelik de olabilir. Berkman'a göre yolsuzluk yapmanın çeşitli tanımları vardır. Bunlar (Berkman, 1983) :

- 1) Para ya da mal karşılığında, kamu görevlisinin ayrıcalıklı işlem yapması.
- 2) Kamu görevlisinin parasal ya da diğer ödüller karşılığında, bu çıkarı sağlayanlar yararına işlem yapması.
- 3) Kamu görevlilerinin yapılmaması gereken işlemleri yapmaları ya da yapmamaları gereken işlemleri çabuklaştırmaları karşılığı çıkar sağlamaları.
- 4) Parasal olan ya da olmayan kişisel kazançlar için yetkinin kötüye kullanımı.
- 5) Kişisel ya da politik kazanç amacıyla devlet yetkisinin yasa dışı kullanımı.
- 6) Kamu hizmeti gören kişinin özel amaçları ya da maddesel çıkarları için normal görev davranışlarından sapmaları.
- 7) Kişisel amaçlar için, kamu görevlilerinin kurallara aykırı biçimde davranışları.

En temel etik kurallarının başında, toplum yararına yapılan mesleklerde (öğretmenlik, doktorluk gibi) işten kişisel çıkar sağlamamak gelmektedir. Öğretmen, yaptığı iş karşılığı çalıştığı kurumdan aldığı maaş dışında herhangi bir kişi ve kurumdan yardım beklemez ve yardım talebinde bulunamaz. Ayrıca öğretmen, konumunu kullanarak öğrenci velisi veya yakınlarından ticari olarak herhangi bir fayda sağlayamaz. Bu gibi durumlar öğretmenin öğrencilerine karşı tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkiler. Profesyonel manada öğretmenlik, öğrencileri arasında ayırım gözetmeyen, herhangi bir çıkar karşılığında mesleğin onuruna yakışmayacak davranışlar sergilemeyen, öğrencilerini aileleri bakımından sınıflandırmayan, velilerden veya öğrencilerden herhangi bir hediye,

ödül kabul etmeyen bir meslektir. Veliler, öğrencilerine okuma-yazma, temel bilgiler ve hayatı öğrettiği için öğretmenlere minnettar olabilir ancak bu öğretmenin asli görevidir. Görevini doğru yaptığı için ne öğretmen veliden böyle bir karşılık beklemektedir ne de veli öğretmenlerin öğrencisi için yaptığı çalışmayı ödüllendirmek durumdadır.

Öğretmenlerin ekonomik açıdan sorunlar yaşadıkları bilinen bir gerçektir. Ancak bu durum, öğrencinin sömürülmesi için bir gerekçe olamaz. Her mesleğin belirli standartları vardır. Öğretmenler, mesleklerini seçmeden önce alacakları ücreti ve toplumda gördüğü karşılığı bilerek meslek seçimi yapmaktadır. Bu durum en iyi ihtimalle veliyi ilgilendirmemekte ve öğretmenin seçimine saygı duymayı gerektirmektedir.

Eğitim sistemimizde yaşanan sorunlar nedeniyle ortaya çıkan bir kavram da özel ders kavramıdır. Özel ders, öğrencisinin okulda yeteri kadar eğitim alamadığını düşünen ve daha başarı olmasını isteyen aileler tarafından ortaya çıkarılmış bir sistemdir. Bu sistemde öğretmen, ücret karşılığı bir veya bir grup öğrenciye istenilen konudan ders verir. Ülkemizdeki duruma baktığımızda, pek çok öğretmenin kendi öğrencisine para karşılığı ders verdiği gözlenmektedir. Bu durum, mesleki olarak etik bir durum değildir. Çünkü çıkar sağlamak için özel ders verilen öğrencinin, sınavı yine aynı öğretmen tarafından yapılmaktadır. Bu durumda öğretmen diğer öğrencileri ile özel ders alan öğrencileri arasında eşitliği ortadan kaldırmış olur. Sınavda sorulacak sorulara vurgu yapılması ya da ağırlıklı olarak çalışılacak konuların ima edilmesi ciddi bir etik dışı durum olarak değerlendirilebilir (Aydın, 2013). Bu gibi durumlarda öğretmen özel ders verecekse bile bu dersi kendi öğrencileri dışında kalan öğrencilere vermelidir. Aksi durumda öğretmenin güvenirliliği ve mesleki etik ilkelere sadakati sorgulanır.

Mesleğinde profesyonellikten uzak ve etik değerleri umursamayan öğretmenler için bir başka çıkar kapısı da öğretmenler günüdür. Öğretmenler gününde gelen pahalı hediyeleri kabul etmek, tüm öğrencilerden hediye beklemek de meslek etiğine uygun bir davranış değildir. Öğretmenler günü, kutlandığı bazı büyük şehirlerde, öğretmenlerin hediye bakımından diğer öğretmenlerle rekabete girdiği, gösteriş yapılan günler haline dönüşmüştür. Maddi durumu iyi olmayan veliler, bu durum karşısında büyük sıkıntı yaşamakta ve öğretmenler için mesleğin saygınlığını zedeleyici bir durum oluşturmaktadır. Diğer yandan köy okulda öğrenim gören öğrencilerin eğitim-öğretim materyallerini bile kendi maaşından karşılayan fedakâr öğretmenlere de büyük bir haksızlık yaratılmaktadır (Aydın, 2013). Öğretmenlerin bu hediyeleri kabul etmeden önce 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun 29. Maddesi gereği devlet memurlarının hediye alma yasağının

olduğunu göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

Bir başka örnek de öğretmenin mesleki konumunu kullanarak toplum yaşamında bazı ayrıcalıklar ve çıkarlar peşine düşmesidir. Örneğin, alışveriş yaparken velilerinden ayrıcalık beklemek veya başkalarının mesleğe güvenini kullanarak borç alıp ödememek gibi davranışlar buna örnektir. Öğretmenin öğrenci başarısına ilişkin kayıtları, parasal ilişkiler, parasal olmayan çıkarlar veya politik ilişkiler nedeniyle değiştirmesi de yolsuzluklara başka bir örnek olarak verilebilir (Aydın, 2013).

2.11.7. Dürüstlük-Doğruluk ve Güven

Etik davranış, başkaları ile ilişkilerde dürüst olmayı ve içtenliği gerektirir. İçten ve dürüst davranmayan öğretmenler, ilişkilerde kendi sonlarını hazırlar ve güven ortamı ortadan kalkar. Oysa güven, ilişkilerin temel unsurudur (Aydın, 2013). Güven ikliminin sarsıldığı bir ortamda öğrenci, öğretmen ve velinin beklentileri karşılık bulamaz. Bu yüzden eğitimin bu önemli üç paydaşı arasında kurulan güven ortamının süreklilik arz etmesi önemlidir.

Doğruluk; konuşulanların, davranışların, düşüncelerin gerçek olan durumla farklılık göstermemesidir. Eğitim-öğretim, en başta öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim sürecidir. Bu süreçte kaynak, genelde öğretmendir. İletişim sürecindeki mesajın anlaşılması ve harekete geçilmesinde en önemli faktör mesajı yollayan kaynağın inanılır, doğru ve dürüst olmasıdır. Doğruluk, insanın yaşamı boyunca söz, davranış ve hareketlerinde tutarlı olmasıdır. Olayları ve durumları kendi penceresinden bakıp yorumlayanların hataya düşme olasılıkları yüksektir. Bu sebeple evrensel bir bakış açısı ve herkesin aynı olarak gördüğü açıdan bakmak etik olandır (Kırıncı, 2014). Bir rol model olan öğretmenden doğruluk dışında bir davranış beklenemez. Öğretmenlerinin doğru davrandığını ve doğruluğa önem verdiğini gören öğrenciler için de doğruluk, vazgeçilmez bir erdem ve davranış olacaktır.

Dürüstlük, doğruluğu içerir, ama ondan farklı bir kavramdır. Doğruluk gerçeği söylemek, yani sözlerimizi gerçeğe uydurmaktır. Dürüstlük ise, gerçeği sözlerimize uydurmak, yani sözümüze bağlı kalmak ve beklentileri gerçekleştirmektir. Dürüstlüğü kanıtlamanın en iyi yollarından biri, o sırada yanımızda olmayan kişilere sadakat göstermektir (Covey, 1996). Örneğin öğretmen, sınıfta bulunmayanlar hakkında (öğrenci, öğretmen, yönetici veya veli) öğrencilere olumsuz açıklamalarda bulunmamalıdır. Bu sadece o an sınıfta bulunmayanlar tarafından değil tüm öğrenciler tarafından da öğretmenin dürüstlüğünün sorgulanmasına sebebiyet verir.

Öğretmenler, bütün eylemlerinde tarafsız, doğru ve dürüst olmalıdır. Bazı işlerin kolaylaştırılması amacıyla doğruluk ve dürüstlükten ödün verilemez. Bunun sonucu, hem güvenin kaybedilmesi hem de görevin kötüye kullanılmasıdır. Öğretmenlerin, mesleki etkinlikleri yerine getirirken öncelikle kendilerine güvenmeleri gerekir. Kendine güven, öğretmende özsaygının gelişimini sağlayacaktır. Öğretmenler de bu güven ve saygıyı sürdürecek saygın davranışlar sergilemeli, sözlerinde ve eylemlerinde güven kırıcı yaklaşımlardan kaçınmalıdır (Aydın, 2013).

2.11.8. Tarafsızlık

Tarafsızlık; yansız, objektif, nesnel olmak demektir. Tarafsız yani nesnel bir bakış açısına sahip birey, insanları ve nesneleri olduğu gibi görür. Yani tarafsız olmak, insan veya nesneler ile ilgili kendi duygu ve düşüncelerinden arınmış gerçek bir görüntü ortaya koymaktır. Birey ya da nesneyi kendi zihnimize oluşturduğumuz tanımdan uzak tutup herkesin gördüğü sadece gerçek görüntüsüyle tanımlamaktır. Nesnel olabilmek kişinin duygularını değil, aklını kullanmasını gerektirir. (Fromm, 1981). Öğretmenlik mesleği, merkezinde insan olan ve paydaşları ile sürekli iletişim halinde bulunan bir meslektir. Bu meslekte tarafsız, nesnel olabilmek diğer mesleklere oranla daha zordur. Öğrenciyi tanıyarak hareket etmek, ailesini tanıyarak hareket etmek, var olan olayda öğrenci hakkında fikir yürüterek sonuca ulaşmak öğretmenlerin çoğu zaman yaptığı hatalardandır. Ancak eylem, sadece içinde olunan anın şartıyla değerlendirilince nesnel ve tarafsız davranılmış olunur.

Tarafsızlık, öğretmenlik meslek etiği ilkelerinin en önemlilerindendir. Öğretmenlik mesleği diğer mesleklere göre inancı, değer yargıları, tutum ve davranışları işin içerisine katma konusunda riskli bir meslektir. Ders kazanımları gereği öğretmen kendi hayatından kesitleri işin içersine katarak konuyu öğrencilere daha kolay aktarmak ister. Bu gibi durumlarda öğretmen anlattıklarına çok dikkat etmek durumundadır. Öğretmen, öğretmekle görevli olduğu resmi programın yanı sıra kendi kişisel değerlerini yansıtan bir “gizli programı” da öğrenciler üzerinde uygulamaya kalkabilir. Bu yüzden öğretmen bilgi ve yaşantılarını herhangi bir gizli program gözetmeden, yansız bir biçimde aktarmalıdır. Özellikle tek taraflı, ideolojik, dinsel ve politik inançlar, bu gizli programların öğrencilere aktarılmasına ve öğretimin tarafsızlığının bozulmasına yol açan unsurlar olabilmektedir (Aydın, 2013). Bu duruma engel olabilecek herhangi bir yol yoktur. Öğretmen sınıfa girdikten sonra sadece vicdanı ve profesyonelliği onun “gizli program” uygulamasına

engeldir. Okul yöneticileri ne kadar özen gösterecekler de bu duruma ders denetimi dışında engel olabilecek herhangi bir yetkileri bulunmamaktadır. Veliler, öğrencileriyle sürekli okulda neler yaptığı, derslerde nelerden bahsedildiği üzerine konuşmalı ve şüphelendiği ya da rahatsız olduğu durumları öğretmen ve okul yönetimiyle paylaşmalıdır.

2.11.9. Mesleki Bağlılık ve Sürekli Gelişme

Örgütsel bağlılık, iş görenlerin örgüt üyeliklerini sürdürmeleri ve örgütte kalmak istemeleri olarak tanımlanabilir. Örgüte bağlı iş görenler, örgütten etkilenirler ve kendileri de ortak amaçların gerçekleştirilmesi için ortaklaşa bir çaba gösterirler (Aydın, 1993). Eğitimde örgütsel bağlılığı hem öğretmende hem de öğrencide aramak gereklidir. Öğretmen, yaptığı işten memnun, bulunduğu yerden mutlu olmalıdır. Bu durumların doğal sonucu olarak örgüte yani mesleğine ve okuluna olan bağlılığı artacak, başarısı yükselecektir. Aynı durum öğrenci içinde geçerlidir. Öğrenci sınıfından memnun ve öğretmenini seviyorsa okula ve derslere olan ilgisi ve bağlılığı artacaktır.

Eğitim-öğretim ortamının lideri olan öğretmen, bu liderliğini devam ettirebilmesi için mesleki olarak kendi gelişimini sağlaması gerekir. Ayrıca öğretmen sadece kendi gelişiminden değil öğrencilerinin okula bağlılık ve gelişimlerinden de sorumlu kişidir. Öğretmen, alanında yazılan eserleri inceleyerek, güncel programları takip ederek ve alanında uzman kişilerden bilgi alarak kendi gelişimine yardımcı olabilir. Ayrıca örgüt olanaklarının çevre yararına kullanılmasını sağlayarak ve eğitim sorunlarına gönüllü olarak yeterli zaman ayırarak da mesleğe bağlılığını gösterebilir (Kaya, 1993).

Mesleğine bağlı ve mesleki anlamda sürekli gelişmeyi düşünen bir öğretmen aşağıdaki tutumları sergilerler (Aydın, 2013):

- 1) Meslekleri ile ilgili yeniliklere açık olmak,
- 2) Mesleki performanslarını artırabilmek için kendilerine sağlanan eğitim olanaklarından en iyi şekilde yararlanmak,
- 3) Mesleki yayınları ve teknolojik gelişmeleri sürekli izlemek,
- 4) Yeni gelen meslektaşlarının işe ve çevreye uyumlarına yardımcı olmak.

2.11.10. Saygı

İnsan, öncelikle yaratılmışların en değerlisi olduğu için önemlidir. Ayrıca insan, yaptıkları veya yapmadıklarıyla toplum tarafından bir karşılık görür. Bu karşılık da bireyin

çevresindeki insanlar tarafından gördüğü değer ile doğru orantılıdır. İnsan, canlı varlıklar içinde en gelişmiş olan, düşünen, akıl yürüten, iletişim kuran, gelecek için planlar yapan bir varlıktır ve bu yönleri ile saygıdeğerdir (Aydın,1993).

Saygı, toplum tarafından algılandığı gibi korkmak, çekinmek manasına gelmez. Saygılı olmak, başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusunu temele alırken aslında bir kişiye, bir fikre, bir eyleme veya bir başarıya yüksek değer vermek anlamına gelmektedir. Fromm'a göre saygı, bir insanı olduğu gibi görmek, onun kişiliğini ve biricikliğini fark etmek demektir (Fromm, 1995). Saygı, bireye kendisi olduğu için verilen değerdir. Birey bu saygının ölçütünü kendisi belirler. Yaptıkları ve yapmadıklarıyla birey kendi değerini oluşturur ve bu değer karşılığınca saygı görür. Saygı kelimesinin anlamı ve değeri en öncelikle okullarda öğretmenler tarafından bireylere aktarılır. Öğretmen, saygı kavramını öğrenciye aktarırken öğrencinin bir birey olarak saygıya değer bir varlık olduğunu ona hissettirmelidir. Bu anlamda öncelikle öğrencinin varlığına ve bütünlüğüne saygı göstermesi gerekmektedir. Öğrencilerine karşı saygısız tutumlardan, dayak, şiddet, hakaret, isim takma, belli özelliklerinden dolayı aşağılanma gibi öğretmenlik mesleğine yakışmayacak tutumlardan uzak durulmalıdır.

Öğrencinin bir birey olduğu ve bu bireyin sevmediğiniz, onaylamadığınız durumlarının olmasının doğal olduğunu unutmamak gerekir. Öğrenci, saygı gösterilerek saygı duymayı öğrenecektir ve bunu yapacak olan kişi ise öğretmendir (Aydın, 2013). Bir rol model olarak öğretmen, ölçülemeyen soyut durumların öğrenciye aktarılmasında, davranışlarını ve tavırlarını çok iyi belirlemek durumundadır. Saygı, soyut bir kavramdır ve öğrenci öğretmeninden, ailesinden ve çevresinden gördüğü kadarıyla saygıyı benimseyen bir birey olacaktır.

Öğretmen ile öğrenci bazı durumlarda sırdaş olurlar. Öğretmen öğrencinin kendisiyle paylaştığı bilgileri veya yardım istediği durumları başka öğretmen veya öğrencilerle paylaşmamalıdır. Öğrenci ile öğretmen arasındaki saygı temelli bu ilişki aksi durumda yok olur. Öğrenci, kendi bilgi ve durumunun başkaları tarafından öğrenildiğini görünce öğretmene olan saygı ve güveni azalacaktır. Bu duruma engel olabilmek için öğretmen sırdaşlık hukukuna aykırı hareket ve davranışlardan kaçınmalıdır.

Öğretmenlik etiğinde bir başka unsur da velilere karşı gösterilmesi gereken saygıdır. Eğitimin, bütün yurttaşların anayasal bir hakkı olduğu ve her türlü cinsiyet, sosyo-ekonomik yapı, meslek ve düşünceden insanın çocuklarının aynı okullarda öğrenim gördüğü unutulmamalıdır. Bundan ötürü öğretmenler mesleklerinin gereği olarak, tüm

farklılıklara saygı göstermelidir. Yapılan araştırmalar sonucunda, ailelerin yani velilerin okuldan uzak durma, okula uğramama nedenlerinin başında öğretmenlerin velilere karşı saygısız davranmaları gelmektedir. Velilere, başkalarının yanında çocukları ile ilgili olumsuz yorumlarda bulunmak, onları suçlamak ve azarlamak, giyim kuşam ya da konuşmalarından dolayı eleştirmek, küçük düşürmek bu tür olumsuzluklara örnek olarak verilebilir (Aydın, 2013). Kılık kıyafeti, değer yargıları, sosyo-ekonomik düzeyi ve akademik kariyeri ne olursa olsun tüm velilere eşit ve saygın bireyler olarak davranmak öğretmenlik mesleğinin gereğidir. Profesyonel manada öğretmenliğin temelinde adalet ve eşitlik kavramları yatmaktadır. Bu kavramlar sadece öğrencilere uygulanmak için yoktur. Öğretmen, eğitimin tüm paydaşlarına aynı düzeyde adil ve eşit davranmakla yükümlüdür. Aksi durumda, eşitliği ve adaleti sarsılmış birinin öğrenci ve veli gözünde öğretmenlik değeri çok yüksek olmayacaktır.

Öğretmenlik mesleğinde, saygı gösterilecek unsurları sıraladığımızda, eğitimin paydaşları olan öğrenci ve ailenin dışında bir grup kalıyor o da meslektaş olunan öğretmenlerdir. Her meslekte olduğu gibi öğretmenlikte de mesleğin gelişimi ve sürekliliği için meslektaşlara saygı duymak esastır. Öğretmenlerin, mesleklerini yerine getirirken birbirlerinin yeterliliklerine ve kişiliklerine saygı göstermeleri beklenmektedir. Bunun bir gereği olarak birbirleri hakkında sınıf içinde ya da dışında, öğrenci ya da velilerin yanında olumsuz yorumlar ve dedikodu yapmaktan kaçınmalıdırlar. Diğer öğretmenlere ilişkin mahrem ya da özel konuları öğrencilere söylemek de etik dışı bir davranış olarak görülmelidir. Bu doğrultuda özetlenecek olursa öğretmenler (Aydın, 2013):

1. Herkesin değerine ve varlığına saygı göstermelidir,
2. Herkesin özel yaşamına saygı göstermelidir,
3. Herkesin özerkliğine ve kararlarına saygı göstermelidir,
4. İnsanlar arasındaki farklılıklara saygı göstermelidirler.

2.11.11. Kaynakların Etkili Kullanımı

Öğretmenlik mesleği ülkemizde kamu kurumlarında veya özel kuruluşlarda Milli Eğitim Bakanlığının denetiminde ifa edilmektedir. Öğretmenlerin gerek özel kuruluşlarda gerekse de kamu kurumlarında mesleklerini yerine getirirken dikkat etmesi gereken hususların başında, kaynakların etkili ve verimli kullanımı gelmektedir. 21. Yüzyıl global dünyasında en kıt ve en değerli kaynak, zamandır. Bu yüzden öğretmenin tüm işlerinde

yaptığı gibi eğitim-öğretim planlamasında da zaman konusuna hassasiyet göstermesi önemlidir. Bu hassasiyet ile öğretim zamanından harcama yapılmayacak ve bu durum en çok öğrencinin yararına olacaktır. Derse geç girmek, dersten erken ayrılmak, ders süresince zamanı iyi kullanmamak, kişisel işlerini eğitim-öğretim ortamında yapmak, derse hazırlıksız girmek, öğrenci çalışmalarına ve ödevlerine yeterince zaman ayırmamak, öğrencilerin soru sormalarını ve tekrarlar yapılmasını geçiştirmek, eğitsel değeri olmayan konuşmalarla zamanı tüketmek, öğretim zamanının etkili kullanılmadığının göstergeleri sayılabilir (Aydın, 2013). Bu gibi durumlardan uzak durmak, profesyonel bir öğretmenin yapması gereken davranışlardandır. Esas olan öğrenci yararı ve kaynakların etkili kullanımı olduğu unutulmamalıdır.

Mesleğe bağlılığı üst düzeyde olan bir öğretmen, zamanlamasını ve programını en iyi biçimde yapacaktır. Kaynakların verimli kullanılması aşamasında eğitim yöneticilerine düşen en büyük görev ise öğretmenin motivasyonunu ve bağlılığını en üst seviyede tutmaktır. Öğretmen, okula ve öğrencilerine odaklandıktan sonra kaynak kullanımında herhangi bir sorunla karşılaşılmayacaktır.

2.12. İlgili Araştırmalar

Etik, Mesleki etik ilkeleri, Sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları hakkında yapılmış olan yurtiçi ve yurtdışı bazı araştırmalar bu bölümde özetle verilmiştir.

2.12.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Sağnak (1999) “İlköğretim Okullarında Görevli Yönetici ve Öğretmenlerin Örgütsel Etik İklim Türlerine İlişkin Algı ve Doyum Düzeyleri” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya Bolu ilinde merkez ilköğretim okullarında görev yapan 50 yönetici ve 350 öğretmen katılmıştır. Yönetici ve öğretmenlerin insanları önemseme, yasa ve ilkeler, kurallar, araç ve bağımsızlıktan oluşan etik iklim türlerine ilişkin algılarını ve doyum düzeylerini saptamak amacıyla Viktor ve Cullen’in geliştirmiş oldukları ölçek uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre yönetici ve öğretmenlerin insanları önemseme, yasa ve ilkelere uyma, kuralları ve etik iklim türlerine ilişkin algılarının yüksek düzeyde olduğu ölçülmüştür.

Toprakçı, Bozbolat ve Buldur (2010)’un “Öğretmen Davranışlarının Kamu Meslek

Etiği İlkelerine Uygunluğu” isimli araştırmalarının amacı ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerinin “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” te yer alan etik ilkelere ne ölçüde uyulduğunun ve uyma nedenlerinin kendilerinin görüşleri temelinde tespit edilmesidir. Araştırma, Sivas ili merkez ilköğretim okullarında görevli 301 öğretmenden alınan verilerden oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen davranışlarının etik ilkelerine uygunluğunda; kıdem ve sosyo-ekonomik durum değişkenlerine göre düzeyler arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bulguya göre sosyo-ekonomik düzey artışı ile etik ilkelere uygunluk düzeyi artışı paralellik göstermiştir. Diğer bir yandan etiğin temel dayanağını “Yasa” olarak görenler, öğretmen davranışlarının etik ilkelere en yüksek düzeyde uyduğunu düşünmektedir. Bu durum genel olarak bu etik ilkelere uyma nedenlerinin yasal zorunluluk olarak görülmesi bulgusunu da desteklemektedir. Yani öğretmenler birçok etik ilkeye uyma nedeni hakkında doğrudan meslekleriyle bağ kurarak cevap vermemişler, kamu görevlisi oldukları için zaten uymak zorunda olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durum aslında genel olarak öğretmenleri de kapsayıcı olması bir yana, “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” in öğretmenlerle ilgili mesleki etik ölçütlerini tam olarak karşılamadığını gösterebilir.

Gözütok (1999) “Öğretmenlerin Etik Davranışları” konulu bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın amacı, öğretmenlerin etik davranışlarını saptamak ve öğretmenler arasında bu davranışların gösterilme sıklığını belirlemektir. Araştırma ile farklı gruplardan oluşan 545 kişiye ölçek uygulanmıştır. Araştırmaya göre “Öğretmenlik meslek etiği kapsamında düşünülen, öğretmenlerin benimseyerek ve geliştirerek uyum sağlamaları gereken davranışlar listesinin tamamının "etik" olarak değerlendirilmemiş olması ilgililerin öğretmenlik meslek etiği konusunda bilgilendirilmesi gerektiği ” sonucuna ulaşılmıştır.

Özbek (2003) “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri ve Uyma Düzeyleri” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın amacı resmi lise ve dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini saptamaktır. Araştırmaya 465 beden eğitimi öğretmeni ve 398 lise müdürü katılmıştır. Araştırmada araştırmacı tarafından hazırlanan “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri” ölçeği uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere, beden eğitimi öğretmenlerinin uyma düzeylerine ilişkin okul yöneticileri ile beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Beden eğitimi

öğretmenlerinin profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri okul yöneticilerinin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Aksoy (1999)'un ilköğretim okullarında görev yapan 150 öğretmene öğretmenlerin etik ya da etik dışı bulduğu davranışları ortaya koyan kendi geliştirdiği 24 maddelik bir ölçek uygulamıştır. Aksoy'un araştırma bulgularına göre öğretmenlerin %90'dan fazlası aşağıda belirtilen davranışları etik dışı bulmuşlardır.

1. Öğrenciler arasında etnik ya da dini ayrımcılık yapmak.
2. Diğer öğretmenler hakkında sınıfta olumsuz açıklamalarda bulunmak.
3. Bir öğrenci hakkında gizli bilgileri ve sorunları sınıf arkadaşlarına açıklamak.
4. Sınıf önünde öğrenciyi aşağılamak.
5. Öğrenciler arasında ekonomik düzeyi bakımından ayrımcılık yapmak.
6. Öğrencileri kendileri yokken aşağılamak.
7. Geç kalmak veya erken ayrılmak suretiyle öğretim zamanını kesintiye uğratmak.
8. Özel işlerini derste yapmak.

Örenel (2005) “Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeleri Kapsamındaki Davranışlarının İlköğretim ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Algılarıyla Değerlendirilmesi” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırma, İstanbul ilinde 14 ortaöğretim kurumunda öğrenim gören 515 lise öğrencisine ölçek uygulanarak hazırlanmıştır. Yapılan bu araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun mesleki etik ilkelere uygun davranışlar sergilediklerini ve yine öğretmenlerinin çoğunluğunun mesleki etik ilkeleri düşündüklerini ortaya koymuştur.

Kurtulan (2007) “Özel Eğitim Öğretmenlerinin Etik Değerler Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya İstanbul ilindeki 8 özel eğitim okulundaki 132 öğretmen katılmıştır. Araştırma bulgularına göre; mesleki bilgi, beceri yetersizliği ile beraber tükenmişlik duyguları yaşama ve baş edilemeyen öfke ve çaresizlik duyguları, bazı öğretmenlerin öğrencilerine şiddeti yaşatmalarına neden olmaktadır. İletişime yön veren etkileşim ve ilişki sürecinin özel eğitimdeki temel araçlardan biri olduğu gözden kaçmaktadır. Bu durum, öğretmenin çocuğu ötekileştirerek algılamasına yol açabilmektedir. Ayrıca öğretmenlerin mesleki etik değerleri, mesleki uygulamalardaki önceliği ve önemini yetersiz tanımladıklarını

düşündürmüştür. Geleneksel ön yargılara dayalı tutumlar ve nesnellikten uzak bakış açılarının olması, profesyonel meslek anlayışının henüz oluşmadığını göstermektedir.

Gündüz ve Coşkun (2011)'un, "İlköğretim Öğrencilerinin Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Görüşleri" adlı çalışmalarında öğrencilerin gözünde öğretmenlerin etik kurallara ne düzeyde uyulduğunu incelenmiştir. Bu çalışmada veri toplamak amacıyla Artvin ili Merkez ilçede bulunan 6 ilköğretim okulunda öğrenim gören 617 oluşan bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda öğrenciler öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerle "çok" düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir. Araştırmada kız öğrenciler, öğretmenlerinin etik ilkelerle uyma düzeylerini, erkek öğrencilerden anlamlı derecede daha yüksek bulmuşlardır. Sınıf düzeyi değişkenine göre, 4. ve 5. sınıf öğrencileri, öğretmenlerinin etik ilkelerle uyma düzeylerini, 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksek bulmuşlardır.

Sakin (2007) "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışlar Hakkındaki Görüşleri ile Ahlaki Yargı Düzeyleri ve Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi" adlı çalışmada amaç, okul öncesi öğretmenlerinin etik davranışlar hakkındaki görüşlerini, ahlaki yargı düzeylerini ve öğretmenlik tutumlarının ne düzeyde olduğunu belirleyerek bu olgular arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığını incelemektir. Araştırmaya İstanbul ilinin 10 ilçesinde görev yapan 464 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucuna göre, okul öncesi öğretmenlerinin, mesleki etik davranışları (davranış kuralları) yüksek düzeyde benimsediklerini söyleyebiliriz. Ayrıca grubun çoğunluğunu yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu demokratik olarak algılayan öğretmenler oluştururken, en az grubu yükseköğretim yıllarında bu kurumdaki eğitimcilerin kendilerine karşı olan tutumunu tutarsız olarak algılayan öğretmenler oluşturmaktadır. Görüldüğü üzere ilkokuldan üniversiteye gelene kadar öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğretmenlerinin otokritik tutuma sahip olduğunu belirtirken, üniversite yıllarında öğretmenlerinin demokratik tutuma sahip olduklarını belirtmişlerdir. Üniversiteler özgür ve demokratik ortamlardır. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarına göre daha esnek ve özgür bir yapıya sahiptir. Bu nedenle üniversite öğrencileri öğretim elemanları için bu yorumu yapmış olabilir.

Obuz (2009)'un "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri" adlı çalışması Beden Eğitimi Bölümü'nde öğrenim gören 1. ve 4. sınıfa kayıtlı 299 öğrenci arasında cinsiyet, sınıf, ailenin yaşadığı yer ve bazı değişkenler açısından farklılık gösterip

göstermediğini saptamak amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının okumakta olduğu sınıfa göre etik görüşlerine ilişkin elde edilen verilerde 1. ve 4. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına oranla daha etik davranma eğiliminde oldukları; görevle ilgili sorumluluklarda babası lise mezunu olan öğretmen adaylarının daha etik davranma eğiliminde oldukları; ailesi şehir merkezinde yaşayan öğretmen adaylarının öğrencilerle ilişkilerde ailesi köyde ya da ilçe merkezinde yaşayan öğretmen adaylarına göre daha etik davranışlar gösterme eğiliminde oldukları saptanmıştır.

2.12.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Tirri (1999)'nin "Okuldaki Ahlaki İkilemler Hakkında Öğretmen Algıları" başlıklı araştırmasında öğretmenlerin profesyonel davranışlarında karşılaştıkları moral (ahlak) ikilemleri için hangi stratejileri uyguladıklarını araştırmıştır. Ortaöğretimden 33 öğretmenin moral ikilemi hakkındaki açıklamalarını örnek olay yaklaşımı ile araştırmıştır. Öğretmenlerle görüşmeler yapılarak yaşamlarında karşılaştıkları zorlu ahlaki ikilemleri tanımlamaları istenmiş ve daha sonra karşılaştıkları bu ikilemleri çözmek için hangi stratejileri kullandıkları sorulmuştur. Görüşmeden sonra öğretmenlere Oser'in profesyonel ahlak teorisine göre hazırlanan etik ölçeği uygulanmıştır. Özellikle görülmüştür ki, öğretmenler eylemlerini haklı çıkaracak argümanları temel almaktadır. Ahlaki ikilem çözümünü muhakeme ederken, öğretmenler, sabit alan ve bağımlı alan argümanlarını kullanarak inceleme yapmaktadır. Genelde, öğretmenler, mesleki ikilemlerin çözümünde tek başına karar verme eğilimdedir. Taciz olaylarında, eğitim eleştirisi ve cinsiyet sorunlarında, öğretmenler durumu ortaya koymaktan çok, dolambaçlı stratejilere uyum göstermektedirler.

Colnerud (1997)'in yaptığı "Ethical Conflicts in Teaching, *Teaching and Education*" isimli araştırmaya göre, İsveç'in 9 yıllık zorunlu okullarındaki öğretmenlerin karşılaştığı etik çatışmaların deneysel incelenmesinden ortaya çıkan bulguları sunmaktadır. Amaç iki boyutludur: öğretmenlerin etik çatışmalarla ilgili çalışmalarının sonuçlarını sunmak, bu etik çatışmaların öğretimdeki sebeplerini özel koşullarda araştırmak. 189 öğretmenden etik çatışma ile ilgili 223 tane örnek toplanmıştır. Tartışma bakım etiği ile ilgili öğretmenlerin belirsizliğine odaklanmıştır. Öğretmenlerin bazen yetişkinlerin tepkileri yüzünden çocukların bakım değerlerinden vazgeçtikleri görülmektedir.

Johansson (2002)'un yapmış olduğu "Morality in Preschool Interaction: Teachers'

Strategies for Working with Children's Morality" adlı çalışmada İsveç'in tüm bölgelerine yayılmış 20 beldede bulunan farklı anaokullarında çalışan 30 pedegogtan oluşan grup çalışmaya katılmıştır. Bu çalışmanın konusunu öğretmenlerin, çocukların sergiledikleri davranışların ahlaki değerlerine karşı sergiledikleri tutum ve stratejilerdir. Amacı ise çocukların sergiledikleri ahlaki değerlere öğretmenler ne ölçüde ve nasıl ilgi gösterip tepkide bulunduklarını ve kendilerinin, çocuklarda ne tür ahlaki değerler geliştirmek istediklerini incelemektir. Çocuklar ve öğretmenler arasında gerçekleşen günlük etkileşimler üç gün boyunca farklı iki durumda gözlemlenmiş ve videoya alınmıştır. Her grup bir envanter cevaplamış ve iki kez mülakata tabii tutulmuştur. Burada amaç okul öncesi eğitim kurumlarındaki erken çocukluk eğitimi sürecinde öğretmenlerin hedeflerini, bu hedeflere ulaşmak için sergilenen deneyim ve tecrübelerini, amaç ve niyetlerinin öğretmen ve öğrenci ilişkilerinde nasıl ortaya konulduğunu tespit etmektir. Ayrıca çocukların bu amaç ve hedeflere ulaşmak için ne ölçüde ve nasıl öğrenmeleri gerektiği teşvik edilmektedir. Bu bağlamda sınıf atmosferi, öğretmenlerin öğrencilerle iletişim tarzının yanı sıra öğretmenlerin çocukların nasıl öğrendikleri hakkındaki görüşleride incelemeye tabii tutulmuştur. Yapılandırılmamış olaylar çoğunlukta olmakla birlikte yapılandırılmış bazı etkinlikler de gözlemlenmiştir. Yani serbest zaman, çember zamanı ve yemek süresinin yanı sıra tuvalet süresi ve bez değişimi de gözlemlenmiştir. Okul öncesi kurumlarında çocuklarda ahlak gelişimi önemli bir olgu olarak kabul edilmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama yöntem ve teknikleri, veri toplama aracı, verilerin uygulanması ve toplanması ile verilerin analizi üzerinde durulmaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, genel tarama modelinde yapılmıştır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılacak taramadır. Bu tarama, izleme ya da kesit alma yaklaşımıyla yapılır. Araştırmada kullanılan izleme yaklaşımında zamansal bir gelişim ya da değişimi belirlemek istenen değişken; aynı eleman ya da birimler üzerinde belli bir başlangıç noktasından alınarak sürekli ya da belirli aralıklarla gözlenir. Derinliğine ve genişliğine kapsamlı gözlemler yapılmak istendiğinde özellikle kullanılabilecek bir yaklaşımdır. Öyle ki izlemeyi bazen bir araştırmacı tamamlayamaz, bir diğeri devam eder (Karasar, 2002). Bu yöneme dayanan araştırmalarda durum nedir, neredeyiz, ne yapmak istiyoruz, nereye, hangi yöne gitmeliyiz, oraya nasıl gideriz gibi sorulara mevcut zaman kesiti içinde olduğu düşünülen verilere dayanılarak cevap bulmak istenir (Kaptan,1998).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ili merkez ilçelerinde bulunan (Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir) 247 resmi ilköğretim kurumunda (ilkokul ve ortaokul) görev yapan 544 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Örneklemi ise, amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan “ölçüt örnekleme” yöntemi ile seçilmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmanın temel ölçütünü küme örnekleme birimi dikkate

alınarak, okul yöneticilerinin algıları temelinde sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimseme düzeyleri incelendiğinden, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim kurumlarında (ilkokul veya ortaokul) bünyesinde sınıf öğretmenlerinin görev yapması, başka bir ifade ile ilköğretimin 1. kademesinin bulunması ölçütü oluşturmaktadır. Bu temel ölçüt doğrultusunda, örnekleme yer alan 247 ilköğretim kurumu ile bu kurumlarda görev yapan 544 okul yöneticisinin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla 196 ilköğretim kurumunda görev yapan 403 okul yöneticisine ölçek uygulanmış, 313 ölçek geri dönmüş ve tamamı analize dâhil edilmiştir. Bu durumda örneklemin evreni temsil etme oranı % 74,08'tür (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırma Evreni, Örneklem ve Dönen Ölçek Sayısı

Araştırma Evreni	Bünyesinde Sınıf Öğretmeni Bulunan Okul Sayısı	Araştırma Evrenindeki Yönetici Sayısı	Dağıtılan Ölçek Sayısı	Dönen Ölçek Sayısı
Bağlar	69	152	131	128
Kayapınar	43	94	80	66
Sur	90	197	113	69
Yenişehir	45	101	79	50
Toplam	247	544	403	313

3.3. Veri Toplama Yöntem ve Teknikleri

Araştırma probleminin çözülmesi için gereksinim duyulan sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışları benimseme düzeylerine ilişkin verilerin toplanmasında literatür taraması yoluna gidilmiş ve ölçek tekniği kullanılmıştır. “Betimleme ya da survey yöntemlerinde en çok kullanılan tekniklerden biri olan ölçek; düşüncüler, inanışlar, görüşler, öneriler ve bireysel yaşantılarla ilgili bilgilerin elde edilmesi için en uygun yol olarak nitelendirilebilir” (Kaptan,1998).

3.4. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada, Manalova (2011) tarafından ilköğretim öğretmenlerinin uyması gereken mesleki etik ilkeleri belirlemek amacıyla geliştirdiği “Mesleki Etik ilkeler Ölçeği”

(Ek-2) kullanılmıştır. Mesleki Etik İlkeler Ölçeği; topluma yönelik mesleki etik ilkeler (7 madde), okula yönelik mesleki etik ilkeler (8 madde), mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler (12 madde), meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler (11 madde), öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler (21 madde) ve velilere yönelik mesleki etik ilkeler (12 madde) olmak üzere toplam 6 faktör ve 71 ifadeden oluşmaktadır. Veri toplama aracındaki soruların cevap seçenekleri ve bu seçeneklere verilen değerler; “Tamamen” (5), “Büyük Ölçüde” (4), “Orta” (3), “Az” (2), “Hiçbir zaman” (1) puan olarak belirlenmiştir. Katılımcı grupların görüşlerinin yorumlanmasında bu puanların aritmetik ortalamalarından yararlanılmıştır. Ortalamalardan çıkan düzeylerin yer aldığı aralıklar, en düşük değer 1 ile en yüksek değer 5 arasındaki seri genişliğinin seçenek sayısına bölümü ile elde edilmiştir. Manalova (2011) tarafından yapılan araştırmada, ölçeğin topluma yönelik mesleki etik ilkeler alt boyutunun güvenirlik katsayısı .923, okula yönelik mesleki etik ilkeler alt boyutunun güvenirlik katsayısı .858, mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler alt boyutunun güvenirlik katsayısı .931, meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler alt boyutunun güvenirlik katsayısı .927, öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler alt boyutunun güvenirlik katsayısı .948, velilere yönelik mesleki etik ilkeler alt boyutunun güvenirlik katsayısı .834 olarak hesaplanmıştır.

Bu çalışmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel değişkenlerin belirlenmesine ilişkin araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formunda katılımcıların “cinsiyet”, “yaş”, “mesleki kıdem”, “görev türü”, “okulun bulunduğu ilçe”, “okulun bulunduğu yer”, “yöneticilik süresi”, “öğrenim durumu” ile ilgili bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde ise Öğretmenlik Mesleği Etik İlkeler Ölçeğinin 6 faktöründe bulunan 71 maddenin tamamı kullanılmıştır.

Bu araştırmada ölçeklerin güvenirliğini test etmek amacıyla, diğer bir deyişle ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek için güvenirlik analizi yapılmıştır. Cronbach alpha güvenirlik katsayısı, ölçeğin test puanları arasındaki iç tutarlılığının bir ölçüsüdür. Bu değer .70 ve üzeri değerde olması test güvenirliği için yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2011).

“Mesleki Etik İlkeler Ölçeği” iç tutarlılığı için Cronbach-Alpha katsayıları hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir. Elde edilen verilere göre; topluma yönelik boyutunda .87, okula yönelik boyutunda .80, mesleğe yönelik boyutunda .90, meslektaşlara yönelik boyutunda .93, öğrencilere yönelik boyutunda .95, velilere yönelik boyutunda .90 ve tüm ölçeğin Cronbach-Alpha katsayısı da .96 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2. Mesleki Etik İlkeler Ölçeğinin Alt Boyutları ve Cronbach-Alpha Katsayıları

<i>Boyutlar</i>	<i>Boyutlarla İlgili Maddeler</i>	<i>Cronbach Alpha Katsayıları</i>
<i>Topluma Yönelik</i>	1-2-3-4-5-6-7	.87
<i>Okula Yönelik</i>	8-9-10-11-12-13-14-15	.80
<i>Mesleğe Yönelik</i>	16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27	.90
<i>Meslektaşlara Yönelik</i>	28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38	.93
<i>Öğrencilere Yönelik</i>	39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59	.95
<i>Velilere Yönelik</i>	60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71	.90
<i>Toplam</i>	71 madde	.96

3.5. Verilerin Uygulanması ve Toplanması

Veri toplama amacıyla geliştirilmiş olan ölçeğin uygulanabilmesi için Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığıyla Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne izin yazısı (Ek-3) gönderilmiştir. Müdürlükten uygulama izni (Ek-3) alındıktan sonra örneklem alınan okullara gidilerek araştırmacı tarafından 12.02.2018-08.06.2018 tarihleri arasında uygulama yapılmıştır. Uygulanan ölçekler daha sonra yine araştırmacı tarafından toplanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Açıklamalara uygun olarak doldurulan ölçekler değerlendirilmeye alınmıştır. Veriler bilgisayar ortamında SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin demografik özelliklerinin betimlenmesinde; yüzde (%) ve frekans (f) gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışlarının okul yöneticilerinin algılarına göre ne düzeyde olduğunun belirlenebilmesi için ölçeğin her bir alt boyutunda ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Son olarak okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri benimseme düzeylerine ilişkin algıları demografik değişkenlere göre incelemek için; cinsiyet, okulun bulunduğu yer ve görev türü değişkenleri için bağımsız

örneklemeler için t testi, yaş ve okulun bulunduğu ilçe değişkenleri için tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA), yöneticilik süresi ve mesleki kıdem değişkenleri için Kruskal-Wallis H testleri ve öğrenim durumu değişkeni için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Denek grupları arasında anlamlı farklılık olması durumunda, bu anlamlı farklılığın hangi denek grupları arasında gerçekleştiğini belirleyebilmek için Tukey sınaması ve Mann-Whitney U sınaması ile çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır. Gerçekleştirilen analizlerin manidar olup olmadığının belirlenmesinde $p < 0.05$ anlamlılık değeri dikkate alınmıştır. Araştırmada kullanılan Likert tipi ölçek için kişilerin verilen önermelerle ilgili görüşlerini, çok olumsuzdan çok olumluya kadar sıralanan seçenekleri kullanarak belirtmeleri istenmiştir. Ölçek ifadelerinin değerlendirilmesinde aşağıdaki kriterler esas alınmıştır:

Tablo 3. Araştırma Ölçeğindeki Derecelendirme Seçeneklerinin Puanlara Göre Dağılımı

Seçenekler	Puanlar	PuanAralığı	Ölçek Değerlendirme
<i>Hiçbiri</i>	1	1.00-1.80	Yetersiz
<i>Az</i>	2	1.80-2.60	Alt Düzey
<i>Orta</i>	3	2.61-3.40	Orta Düzey
<i>Büyük Ölçüde</i>	4	3.41-4.20	Üst Düzey
<i>Tamamen</i>	5	4.21-5.00	Çok Üst Düzey

BÖLÜM IV

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. İlk bölümde araştırmaya katılan yöneticilerin demografik özelliklerine ait bulgulara daha sonrasında ise çalışmanın giriş bölümünde yer alan araştırma sorularına yanıt bulmak için gerçekleştirilen analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Okul Yöneticilerinin Demografik Özelliklerine Ait Betimleyici İstatistikler

Araştırmaya katılan yöneticilerin demografik özelliklerinin betimlenmesi için hesaplanan betimleyici istatistiklere Tablo 4'te yer verilmiştir. Demografik özellikler betimlenirken frekans ve yüzde istatistikleri hesaplanmıştır.

Cinsiyet değişkenine göre yöneticilerin 73'ü (%23.3) kadın, 240'ı (%76.7) ise erkeklerden oluşmaktadır. Görüldüğü üzere erkek okul yöneticileri çoğunluktadır.

Araştırmaya katılan yöneticilerin **yaş değişkenine** göre dağılımları incelendiğinde; okul yöneticilerinin 65'i (%20.8) 30 ve daha az yaş grubunda yer alırken, 144'ü (%46) 31-40 yaş grubunda yer almakta ve son olarak 104'ü (%33.2) 41 ve üzeri yaş grubunda yer almaktadır. Okul yöneticilerinin büyük çoğunluğu 40 yaşın altında yer almaktadır.

Yöneticilerin **görev türü değişkenine** göre dağılımları Tablo 4'te yer almaktadır. Buna göre yöneticilerin 97'si (%31)'ü okul müdürü olarak görev yapmaktadır ve 216'sı (%69) ise müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Okul yöneticilerinin büyük çoğunluğu müdür yardımcılarında oluşmaktadır.

Katılımcıların görevlerindeki **mesleki kıdem değişkenine** göre dağılımları incelendiğinde; okul yöneticilerinin 88'i (%28.1) 10 yıl ve daha az mesleki kıdeme sahipken, 131'i (%41.9) 11-20 yıl, 68'i (%21.7) 21-30 yıl ve 26'sı (%8.3) ise 31 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir. Tablo 4'te de görüleceği üzere, araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu 20 yıl ve daha az mesleki kıdeme sahiptir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Demografik Nitelikleri

<i>Demografik Nitelik</i>	Gruplar	N	%
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	73	23.3
	Erkek	240	76.7
	Toplam	313	100.0
<i>Yaş</i>	30 yaş ve daha fazla	65	20.8
	31-40 yaş	144	46.0
	41 yaş ve üzeri	104	33.2
	Toplam	313	100.0
<i>Görev Türü</i>	Okul Müdürü	97	31.0
	Müdür Yardımcısı	216	69.0
	Toplam	313	100.0
<i>Mesleki Kıdem</i>	10 yıl ve daha az	88	28.1
	11-20 yıl	131	41.9
	21-30 yıl	68	21.7
	31 yıl ve üzeri	26	8.3
	Toplam	313	100.0
<i>Yöneticilik Süresi</i>	4 yıl ve daha az	136	43.5
	5-10 yıl	96	30.7
	11-15 yıl	49	15.7
	16 yıl ve üzeri	32	10.2
	Toplam	313	100.0
<i>Öğrenim Durumu</i>	Lisans	273	87.2
	Lisansüstü	40	12.8
	Toplam	313	100.0
<i>Okulun Bulunduğu İlçe</i>	Bağlar	128	40.9
	Kayapınar	66	21.1
	Sur	69	22.0
	Yenişehir	50	16.0
	Toplam	313	100.0
<i>Okulun Bulunduğu Yer</i>	İlçe Merkezi	157	50.2
	Köy	156	49.8
	Toplam	313	100.0

Katılımcıların görevlerindeki *yöneticilik süresi değişkenine* göre dağılımları Tablo 4'te incelendiğinde; okul yöneticilerinin 136'sı (%43.5) 4 yıl ve daha az yöneticilik süresine sahipken, 96'sı (%30.7) 5-10 yıl, 49'u (%15.7) 11-15 yıl ve 32'si (%10.2) ise 16 yıl ve üzeri yöneticilik süresine sahiptir. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu 10 yıl ve daha az yöneticilik süresine sahiptir.

Okul yöneticilerinin *öğrenim durumu değişkenine* göre dağılımları Tablo 4'te incelendiğinde; yöneticilerin 273'ü (%87.2) lisans, 40'ı (%12.8) iselisansüstü eğitim almış

yöneticilerden oluşmaktadır. Tablo 4 analiz edildiğinde, lisans mezunu okul yöneticilerimiz çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan yöneticilerin *okulun bulunduğu ilçe değişkenine* göre dağılımları Tablo 4'te incelendiğinde; okul yöneticilerinin 128'i (%40.9) Bağlar ilçesinde görev yaparken, 66'sı (%21.1) Kayapınar'da, 69'u (%22) Sur'da ve son olarak 50'si (%16) Yenışehir ilçesinde görev yapmaktadır. Görüldüğü üzere araştırmamız baz alındığında, ulaşabildiğimiz yöneticilerin büyük çoğunluğu Bağlar ilçesinde görev yapmaktadır.

Okul yöneticilerinin *okulun bulunduğu yer değişkenine* göre dağılımları Tablo 4'te incelendiğinde; yöneticilerin 157'si (%50.2) ilçe merkezinde, 156'sı (%49.8) ise köyde görev yapan okul yöneticilerinden oluşmaktadır. Görüldüğü üzere araştırmamız özelinde ilçe merkezinde ve köyde görev yapan öğrenci sayıları birbirine çok yakındır.

4.2. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Boyutlar Temelinde Genel Algılarına Göre Bulgular

Okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarına ilişkin algılarının boyutlar temelinde genel katılımları incelendiğinde, okul yöneticileri, sınıf öğretmenlerinin en yüksek düzeyde benimsedikleri mesleki etik ilkenin okula yönelik mesleki ilkeler ($\bar{x}=4.20$) olduğunu düşünürken, en düşük düzeyde ise meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeleri ($\bar{x}=3.86$) benimsediklerini düşünmektedirler. Diğer mesleki etik ilkeleri ise azalan bir sırada sırasıyla; topluma yönelik mesleki etik ilkeler ($\bar{x}=4.13$), öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler ($\bar{x}=4.13$), velilere yönelik mesleki etik ilkeler ($\bar{x}=4.05$) ve mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler ($\bar{x}=3.99$) olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 5).

Ayrıca puan ortalamaları dikkate alınarak bir değerlendirme yapıldığında, okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki topluma yönelik, okula yönelik, mesleğe yönelik, meslektaşlara yönelik, öğrencilere yönelik ve velilere yönelik mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları “üst düzeyde” benimsediklerini düşünmekle beraber, mesleki etik ilkelerin toplamına yönelik genel katılımlarının da üst düzeyde ($\bar{x}=4.10$) olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarına Ait Betimsel İstatistikler

Boyutlar	N	$\bar{x}$	SS	SH	Yorum
Topluma Yönelik	313	4.13	.52	.03	Üst düzey
Okula Yönelik	313	4.20	.50	.03	Üst düzey
Mesleğe Yönelik	313	3.99	.50	.03	Üst düzey
Meslektaşlara Yönelik	313	3.86	.61	.03	Üst düzey
Öğrencilere Yönelik	313	4.13	.51	.03	Üst düzey
Velilere Yönelik	313	4.05	.54	.03	Üst düzey
Toplam	313	4.10	.51	.03	Üst düzey

4.3. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarına Ait Betimsel İstatistikler

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimseme düzeylerine ilişkin algılarının, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 6’da verilmiştir.

Okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarından “Topluma yönelik mesleki etik ilkeler” boyutuna ilişkin algıları Tablo 6’da incelenmiştir. Okul yöneticilerinin, en çok katılım gösterdikleri maddelerin “Toplum içinde bireylerin haklarına saygı gösterir.” ($\bar{x}=4.32$) ve “Toplum içinde sözleriyle davranışları arasında tutarlık vardır.” ($\bar{x}=4.30$) ifadeleri olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin en az katılım gösterdikleri maddelerin ise, “Toplum içinde gelişmeyi ve kalkınmayı destekleyecek çalışmalara katkı sağlar.” ($\bar{x}=3.73$) ve “Toplum içinde açıkladığı bütün ifadeler doğruyu ve gerçeği yansıtır.” ($\bar{x}=3.86$) olduğu anlaşılmaktadır.

Okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarından “Okula yönelik mesleki etik ilkeler” boyutuna ilişkin algıları incelendiğinde, okul yöneticilerinin en çok katılım gösterdikleri maddelerin “Okul kurallarına uyar.” ($\bar{x}=4.39$) ve “Okul yönetimine karşı saygılı davranır.” ($\bar{x}=4.36$) ifadeleri olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin en az katılım gösterdikleri maddelerin ise, “Okul çalışmalarına özel hayatıyla ilgili sorunlarını yansıtmaz.” ($\bar{x}=3.95$) ve “Okuldaki ders süresini kendi özel işlerini yapmak için kullanmaz.” ($\bar{x}=4.00$) ifadelerinin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Ölçek Maddelerine Göre Dağılımı

Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Yöneticiler	
			$\bar{x}$	SS
1. TOPLUMA YÖNELİK MESLEKİ ETİK İLKELER	1.	Toplum içinde örnek davranışlar sergiler.	4.22	.66
	2.	Topluma karşı bir yurttaş olarak sorumluluklarını yerine getirir.	4.27	.66
	3.	Toplum içinde konuşurken mesleğine yakışır bir dil kullanır.	4.22	.67
	4.	Toplum içinde açıkladığı bütün ifadeler doğruyu ve gerçeği yansıtır.	3.86	.67
	5.	Toplum içinde gelişmeyi ve kalkınmayı destekleyecek çalışmalara katkı sağlar.	3.73	.78
	6.	Toplum içinde bireylerin haklarına saygı gösterir.	4.32	.64
	7.	Toplum içinde sözleriyle davranışları arasında tutarlık vardır.	4.30	.70
Toplam			4.13	.52
Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Yöneticiler	
			$\bar{x}$	SS
2. OKULA YÖNELİK MESLEKİ ETİK İLKELER	8.	Okul malzemelerini kişisel amaçla kullanmaz.	4.25	.91
	9.	Okula ait parayı kişisel amaçla kullanmaz.	4.33	1.06
	10.	Okul araç-gereçlerini dikkatli kullanır.	4.11	.66
	11.	Okuldaki ders süresini kendi özel işlerini yapmak için kullanmaz.	4.00	.82
	12.	Okuldaki sorumluluğunun sadece ders vermek olmadığını bilincindedir.	4.17	.68
	13.	Okul kurallarına uyar.	4.39	.61
	14.	Okul yönetimine karşı saygılı davranır.	4.36	.61
	15.	Okul çalışmalarına özel hayatıyla ilgili sorunlarını yansıtmaz.	3.95	.71
Toplam			4.20	.50
Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Yöneticiler	
			$\bar{x}$	SS
3. MESLEĞE YÖNELİK ETİK İLKELER	16.	Bir öğretmen olarak her zaman sorumluluk bilinci içinde hareket eder.	4.06	.67
	17.	Meslek onurunu zedeleyebilecek davranışlardan kaçınır.	4.41	.59
	18.	Meslekle ilgili kararlarında tutarlı davranır.	4.36	.61
	19.	Mesleğini özenle yerine getirir.	3.96	.66
	20.	Mesleğini yaparken disiplinlidir.	4.05	.67

	21.	Gereksiz biçimde izin-rapor alarak çalışmalarını ihmal etmez.	4.38	.66
	22.	Ders süresini nitelikli eğitim etkinlikleri ile değerlendirir.	3.99	.67
	23.	Derse hazırlıklı girer.	3.82	.73
	24.	Nöbet görevlerini öğrencinin korunması açısından önemli görür.	3.57	.98
	25.	Nöbet görevlerini özenle yerine getirir.	3.65	.97
	26.	Mesleki yeterliğini sürekli geliştirme ihtiyacı içerisindeydir.	3.80	.66
	27.	Mesleğini yerine getirirken yaratıcılığını ve potansiyelini kullanır.	3.83	.67
Toplam			3.99	.50
Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Yöneticiler	
			$\bar{x}$	SS
4.MESLEKTAŞLARA YÖNELİK MESLEKİ ETİK İLKELER	28.	Meslektaşlarının çalışmalarına saygı gösterir.	4.00	.76
	29.	Meslektaşlarına karşı dürüst davranır.	4.13	.64
	30.	Meslektaşlarına karşı açık ve duyarlı davranır.	4.07	.72
	31.	Meslektaşların düşüncelerine saygılıdır.	4.10	.69
	32.	Meslektaş toplantılarında yapıcı eleştirilerde bulunur.	3.48	.87
	33.	Meslektaşlarıyla öğretimsel bilgiyi paylaşır.	3.51	.84
	34.	Meslektaşlarının sırlarını yasal zorunluluk olmadıkça kimseyle paylaşmaz.	3.78	.92
	35.	Meslektaşlarının özlük haklarına saygı duyar.	4.15	.75
	36.	Meslektaşlarıyla işbirliği içinde çalışır.	3.99	.70
	37.	Stajyer öğretmen adaylarının yetişmesi için gereken katkıyı sağlar.	3.57	.95
	38.	Yeni gelen meslektaşlarının işe ve çevreye uyum sağlamalarına yardımcı olur.	3.72	.89
Toplam			3.86	.61
Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Yöneticiler	
			$\bar{x}$	SS

5.ÖĞRENCİLERE YÖNELİK MESLEKİ ETİK İLKELER	39.	Öğrencilere sevgi ile yaklaşır.	4.12	.71
	40.	Öğrencilere karşı dürüst davranır.	4.21	.71
	41.	Öğrencilerin onurunu korur.	4.46	.67
	42.	Öğrencileri arasında ayrımcılık yapmaz.	4.20	.72
	43.	Öğrenci değerlendirmesinde adil ve yansız davranır.	4.19	.70
	44.	Öğrenci haklarının çiğnenmesine duyarsız kalmaz.	4.19	.65
	45.	Öğrencilerin düşüncelerine değer verir.	4.16	.65
	46.	Öğrenciye zarar verecek eylemlerden kaçınır.	4.24	.72
	47.	Ders notlarını öğrencilere karşı baskı aracı olarak kullanmaz.	4.07	.84
	48.	Öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurur.	4.09	.72
	49.	Öğrencilerine karşı daima iyimser bir yaklaşım sergiler.	3.77	.83
	50.	Öğrencilerin haklarına saygı duyar.	4.13	.68
	51.	Öğrencilerine verdiği sözü tutar.	4.41	.61
	52.	Öğrencilerine ödülde ve cezada adildir.	4.07	.69
	53.	Öğrencilerine hem psikolojik hem de fiziksel anlamda güvenli ve sağlıklı bir ortam sağlar.	4.37	.65
	54.	Öğrencilerin motivasyonunu arttırmak için uğraş verir.	3.98	.66
	55.	Öğrencilerin davranışları hakkında ancak yeterli bilgi sahibiyse değerlendirme yapar.	4.02	.69
	56.	Öğrencilerin geldikleri sosyo-ekonomik ve kültürel çevrelerin özelliklerinden dolayı öğrencilere önyargılı davranmaz.	4.19	.73
	57.	Öğrencileri küçük düşürecek eylemlerden ve sözlerden kaçınır.	4.34	.70
	58.	Hem başarılı öğrencilere hem daha az başarılı öğrencilere ilgi gösterir.	3.89	.73
	59.	Öğrencilerin bilgi ve etik değerlerinin gelişimine katkıda bulunur.	3.67	.86
Toplam			4.13	.51
Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Yöneticiler	
			$\bar{x}$	SS

6. VELİLERE YÖNELİK MESLEKİ ETİK İLKELER	60.	Velilere karşı dürüst davranır.	4.38	.63
	61.	Veli olanaklarını kişisel amaçlar için kullanmaz.	4.31	.81
	62.	Velilerden hediye kabul etmez.	3.63	1.04
	63.	Velilerle iletişimde onların sosyo-ekonomik düzeyine göre ayırım yapmaz.	3.79	1.02
	64.	Veli düşüncelerine ve eleştirilerine saygı gösterir.	3.94	.83
	65.	Tüm velilere yeterli zaman ayırır.	3.85	.85
	66.	Velilerin öğrencinin notunun yükseltilmesi ya da benzer baskılarını kabul etmez.	4.15	.72
	67.	Velilere karşı kaba ve hakaret içeren sözcükler kullanmaktan kaçınır.	4.48	.56
	68.	Velilere karşı daima iyimser bir yaklaşım sergiler.	4.10	.64
	69.	Veliler önünde meslektaşlarını ve yönetimi kötülemez.	4.20	.68
	70.	Velilere çocuğun gelişim ve öğretim durumu ile ilgili ayrıntılı bilgi verir.	3.79	.90
	71.	Velilerin çocuğun eğitiminde aktif rol almaları için işbirliği ortamı sağlar.	3.98	.69
Toplam			4.05	.54
Genel Toplam			4.10	.51

Okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarından “Mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler” boyutuna ilişkin algıları incelendiğinde, okul yöneticilerinin en çok katılım gösterdikleri maddelerin “Meslek onurunu zedeleyebilecek davranışlardan kaçınır.” ($\bar{x}=4.41$) ve “Gereksiz biçimde izin-rapor olarak çalışmalarını ihmal etmez.” ($\bar{x}=4.38$) ifadeleri olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin en az katılım gösterdikleri maddeler ise, “Nöbet görevlerini öğrencinin korunması açısından önemli görür.” ($\bar{x}=3.57$) ve “Nöbet görevlerini özenle yerine getirir.” ($\bar{x}=3.65$) ifadelerinin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 6).

Okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarından “Meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler” boyutuna ilişkin algıları incelendiğinde, okul yöneticilerinin en çok katılım gösterdikleri maddelerin “Meslektaşlarının özlük haklarına saygı duyar.” ($\bar{x}=4.15$) ve “Meslektaşlarına karşı dürüst davranır.” ($\bar{x}=4.13$) ifadeleri olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin en az katılım gösterdikleri maddeler ise, “Meslektaş toplantılarında yapıcı eleştirilerde bulunur.” ($\bar{x}$

=3.48) ve “Meslektaşlarıyla öğretimsel bilgiyi paylaşır.” ($\bar{x}=3.51$) ifadelerinin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 6).

Okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarından “Öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler” boyutuna ilişkin algıları incelendiğinde, okul yöneticilerinin en çok katılım gösterdikleri maddelerin “Öğrencilerin onurunu korur.” ($\bar{x}=4.46$) ve “Öğrencilerine verdiği sözü tutar.” ($\bar{x}=3.41$) ifadeleri olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin en az katılım gösterdikleri maddeler ise, “Öğrencilerin bilgi ve etik değerlerinin gelişimine katkıda bulunur.” ($\bar{x}=3.67$) ve “Öğrencilerine karşı daima iyimser bir yaklaşım sergiler.” ($\bar{x}=3.77$) ifadelerinin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo6).

Okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarından “Velilere yönelik mesleki etik ilkeler” boyutuna ilişkin algıları incelendiğinde, okul yöneticilerinin en çok katılım gösterdikleri maddelerin “Velilere karşı kaba ve hakaret içeren sözcükler kullanmaktan kaçınır.” ($\bar{x}=4.48$) ve “Velilere karşı dürüst davranır.” ($\bar{x}=4.38$) ifadeleri olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin en az katılım gösterdikleri maddeler ise, “Velilerden hediye kabul etmez.” ($\bar{x}=3.63$) ve “Velilere çocuğun gelişim ve öğretim durumu ile ilgili ayrıntılı bilgi verir.” ile “Velilerle iletişimde onların sosyo-ekonomik düzeyine göre ayırım yapmaz.” ($\bar{x}=3.71$) ifadelerinin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 6).

4.4. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışları Benimseme Düzeylerine İlişkin Algılarının Değişkenlere Göre Dağılımı

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın örneklemini oluşturan ilkokullarda görev yapan 313 okul yöneticisinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimseme düzeylerine yönelik Mesleki Etik İlkeler Ölçeğinin ifadelerine verdikleri cevapların dağılımları ile katılım düzeylerinin demografik değişkenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.4.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki

davranışları benimsemelerine ilişkin algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklemeler için t testine göre, topluma yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 0.54$, $p > 0.05$], okula yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 1.51$, $p > 0.05$], mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 1.87$, $p > 0.05$], meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 1.36$, $p > 0.05$], öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 0.89$, $p > 0.05$] ve velilere yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 1.33$, $p > 0.05$] boyutlarında erkek okul yöneticilerinin test puan ortalamaları ile kadın okul yöneticilerinin test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$). Bu bulgu, okul yöneticilerinin mesleki etik ilkeleri benimsemeye ilişkin algıları ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir (Tablo 7).

Tablo 7. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

<i>Boyutlar</i>	<i>Gruplar</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>P</i>
Topluma Yönelik	A) Kadın	73	4.16	.52	.54	311	.59
	B) Erkek	240	4.13	.51			
	Toplam	313					
Okula Yönelik	A) Kadın	73	4.27	.52	1.51	311	.13
	B) Erkek	240	4.17	.49			
	Toplam	313					
Mesleğe Yönelik	A) Kadın	73	4.09	.49	1.87	311	.06
	B) Erkek	240	3.96	.51			
	Toplam	313					
Meslektaşlara Yönelik	A) Kadın	73	3.95	.52	1.51	311	.13
	B) Erkek	240	3.84	.63			
	Toplam	313					
Öğrencilere Yönelik	A) Kadın	73	4.18	.51	.89	311	.37
	B) Erkek	240	4.12	.51			
	Toplam	313					
Velilere Yönelik	A) Kadın	73	4.12	.53	1.33	311	.18
	B) Erkek	240	4.03	.55			
	Toplam	313					

$P < 0.05$

Boyutlara ilişkin cinsiyet değişkeni bakımından yönetici algıları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiş olmakla beraber, kadın okul yöneticileri yukarıdaki boyutların tamamında sınıf öğretmenlerinin etik ilkeleri benimsemelerine yönelik katılım düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Tablo 7).

4.4.2. Yaş Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Farklı üç yaş grubundaki okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimsemelerine ilişkin algıları arasında anlamlı fark olup olmadığını sınamak için, yaşlarına göre oluşturulan grupların görüşlerinin ortalamaları ilişkisiz örneklemeler için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları, topluma yönelik mesleki etik ilkeler [$F_{(2-312)} = 6.23$, $p < 0.05$] boyutunda, okul yöneticilerinin algıları arasında yaşları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, okul yöneticilerinin topluma yönelik mesleki etik ilkelere ilişkin algıları, yaşlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Tablo 8. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark (Tukey)
Topluma Yönelik	A) 30 yaş ve daha az	65	3.97	Gruplar arası	3.205	2	1.602	6.23	.00*	C-A
	B) 31-40 yaş	144	4.12							
	C) 41 yaş ve üzeri	104	4.25	Gruplar içi	79.708	310	.257			
	Toplam	313	4.13		82.913	312				
Okula Yönelik	A) 30 yaş ve daha az	65	4.16	Gruplar arası	.176	2	.088	.35	.70	-
	B) 31-40 yaş	144	4.19							
	C) 41 yaş ve üzeri	104	4.23	Gruplar içi	77.896	310	.251			
	Toplam	313	4.20		78.072	312				
Mesleğe Yönelik	A) 30 yaş ve daha az	65	4.07	Gruplar arası	.930	2	.465	1.84	.16	-
	B) 31-40 yaş	144	3.93							
	C) 41 yaş ve üzeri	104	4.02	Gruplar içi	78.175	310	.252			
	Toplam	313	3.99		79.105	312				
Meslektäşä Yönelik	A) 30 yaş ve daha az	65	3.96	Gruplar arası	.817	2	.408	1.10	.33	-
	B) 31-40 yaş	144	3.84							
	C) 41 yaş ve üzeri	104	3.83	Gruplar içi	114.987	310	.371			
	Toplam	313	3.86		115.804	312				
Öğrencilere Yönelik	A) 30 yaş ve daha az	65	4.13	Gruplar arası	.075	2	.037	.14	.87	-
	B) 31-40 yaş	144	4.12							
	C) 41 yaş ve üzeri	104	4.15	Gruplar içi	81.207	310	.262			
	Toplam	313	4.13		81.281	312				
Velilere Yönelik	A) 30 yaş ve daha az	65	4.13	Gruplar arası	.650	2	.325	1.10	.33	-
	B) 31-40 yaş	144	4.01							
	C) 41 yaş ve üzeri	104	4.05	Gruplar içi	91.778	310	.296			
	Toplam	313	4.05		115.804	312				

4.4.3. Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Mesleki kıdem değişkenine göre gruplandırılmış okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimsemelerine ilişkin algılarının Kruskal Wallis-H testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Analiz sonuçları, araştırmaya katılan yöneticilerin topluma yönelik mesleki etik ilkeler [$\chi^2_{(3)} = 18.978$, $p>0.05$] boyutundaki algılarının, mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığını göstermektedir. Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda anlamlı farkın, “21-30 yıl” ve “31 yıl ve üzeri” mesleki kıdeme sahip okul yöneticileri ile “10 yıl ve daha az” kıdeme sahip okul yöneticileri arasında olduğu görülmektedir (Tablo 9).

Meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler [$\chi^2_{(3)} = 9.054$, $p>0.05$] boyutunda da okul yöneticilerinin algıları arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda anlamlı farkın, “10 yıl ve daha az”, “11-20 yıl”, “21-30 yıl” mesleki kıdeme sahip okul yöneticileri ile “31 yıl ve üzeri” mesleki kıdeme sahip okul yöneticileri arasında olduğu görülmektedir (Tablo 9).

Elde edilen bulguların yanı sıra, okul yöneticilerinin okula yönelik mesleki etik ilkeler [$\chi^2_{(3)} = 1.859$, $p>0.05$], mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler [$\chi^2_{(3)} = 4.902$, $p>0.05$], öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler [$\chi^2_{(3)} = 2.181$, $p>0.05$] ve velilere yönelik mesleki etik ilkeler [$\chi^2_{(3)} = 2.265$, $p>0.05$] boyutlarındaki görüşlerinin ise mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir (Tablo 9).

Topluma yönelik mesleki etik ilkeler boyutundaki farklılıklar dikkate alındığında, sınıf öğretmenlerinin topluma yönelik mesleki etik ilkeleri benimseme durumu bakımından mesleki kıdemi yüksek olan okul yöneticilerinin algıları, mesleki kıdemi düşük olan okul yöneticilerinin algılarından daha yüksektir.

Meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler boyutundan çıkarılan sonuç ise, sınıf öğretmenlerinin meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları, mesleki kıdemi düşük (“10 yıl ve daha az”, “11-20 yıl”, “21-30 yıl”) okul yöneticileri tarafından olumlu algılanırken mesleki kıdemi yüksek “31 yıl ve üzeri” okul yöneticileri tarafından daha az olumlu algılandığı anlaşılmaktadır (Tablo 9).

Tablo 9. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	P	Anlamlı Fark (Mann Whitney -U)
Topluma Yönelik	A) 10 yıl ve daha az	88	132.59	3	18.978	.00	C-A D-A
	B) 11-20 yıl	131	152.34				
	C) 21-30 yıl	68	177.86				
	D) 31 yıl ve üzeri	26	208.58				
	Toplam	313					
Okula Yönelik	A) 10 yıl ve daha az	88	149.18	3	1.859	.60	-
	B) 11-20 yıl	131	158.16				
	C) 21-30 yıl	68	157.58				
	D) 31 yıl ve üzeri	26	176.12				
	Toplam	313					
Mesleğe Yönelik	A) 10 yıl ve daha az	88	169.91	3	4.902	.18	-
	B) 11-20 yıl	131	148.05				
	C) 21-30 yıl	68	165.15				
	D) 31 yıl ve üzeri	26	137.12				
	Toplam	313					
Meslektaş Yönelik	A) 10 yıl ve daha az	88	171.49	3	9.054	.03	A-D B-D C-D
	B) 11-20 yıl	131	155.58				
	C) 21-30 yıl	68	158.57				
	D) 31 yıl ve üzeri	26	111.02				
	Toplam	313					
Öğrencilere Yönelik	A) 10 yıl ve daha az	88	159.14	3	2.181	.54	-
	B) 11-20 yıl	131	157.04				
	C) 21-30 yıl	68	163.26				
	D) 31 yıl ve üzeri	26	133.17				
	Toplam	313					
Velilere Yönelik	A) 10 yıl ve daha az	88	169.24	3	2.265	.52	-
	B) 11-20 yıl	131	152.87				
	C) 21-30 yıl	68	151.26				
	D) 31 yıl ve üzeri	26	151.38				
	Toplam	313					

P<0.05

4.4.4. Görev Türü Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimsemelerine ilişkin algılarının görev türü değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem için t testine göre, topluma yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 0.53$, $p > 0.05$], okula yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 0.20$, $p > 0.05$], mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 0.53$, $p > 0.05$], meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 0.51$, $p > 0.05$], öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 0.96$, $p > 0.05$] ve velilere yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 0.63$, $p > 0.05$] boyutlarında okul müdürlerinin test puan ortalamaları ile müdür

yardımcılarının test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$). Bu bulgu, okul yöneticilerinin mesleki etik ilkeleri benimsemeye ilişkin algıları ile görev türü arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir.

Boyutlara ilişkin görev türü değişkeni bakımından algılar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiş olmakla beraber, okul müdürlerinin ve müdür yardımcılarının yukarıda bahsi geçen boyutların tamamında sınıf öğretmenlerinin etik ilkeleri benimsemelerine yönelik katılımlarının yüksek düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Tablo 10).

Tablo 10. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Görev Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması

<i>Boyutlar</i>	<i>Gruplar</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>P</i>
Topluma Yönelik	A) Okul Müdürü	97	4.15	.43	.53	311	.60
	B) Müdür Yardımcısı	216	4.12	.55			
	Toplam	313					
Okula Yönelik	A) Okul Müdürü	97	4.20	.45	.20	311	.84
	B) Müdür Yardımcısı	216	4.19	.52			
	Toplam	313					
Mesleğe Yönelik	A) Okul Müdürü	97	3.97	.51	.53	311	.60
	B) Müdür Yardımcısı	216	4.00	.50			
	Toplam	313					
Meslektaşlara Yönelik	A) Okul Müdürü	97	3.84	.63	.51	311	.61
	B) Müdür Yardımcısı	216	3.87	.60			
	Toplam	313					
Öğrencilere Yönelik	A) Okul Müdürü	97	4.17	.49	.96	311	.34
	B) Müdür Yardımcısı	216	4.11	.52			
	Toplam	313					
Velilere Yönelik	A) Okul Müdürü	97	4.08	.57	.63	311	.53
	B) Müdür Yardımcısı	216	4.04	.53			
	Toplam	313					

$P < 0.05$

4.4.5. Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Farklı dört ilçede görev yapan okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimsemelerine ilişkin algıları arasında anlamlı fark

olup olmadığını sınamak için, okulun bulunduğu ilçe değişkenine göre oluşturulan grupların görüşlerinin ortalamaları ilişkisiz örneklemeler için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları, okula yönelik mesleki etik ilkeler [$F_{(3-312)} = 2.79, p < 0.05$] boyutunda, okul yöneticilerinin algıları arasında okulun bulunduğu ilçe değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, okul yöneticilerinin okula yönelik mesleki etik ilkelere ilişkin algıları, okulun bulunduğu ilçe değişkenine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey testi sonucunda; okula yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda “Sur” ,“Kayapınar” ve “Yenişehir” ilçelerinde görev yapan okul yöneticileri ile “Bağlar” ilçesinde görev yapan okul yöneticileri arasında anlamlı farkın olduğu görülmüştür ($p = .04$). Buna göre, Sur ($\bar{x}_D = 4.27$), Yenişehir ($\bar{x}_C = 4.27$) ve Kayapınar ($\bar{x}_B = 4.25$) ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin, Bağlar ($\bar{x}_A = 4.10$) ilçesinde görev yapan okul yöneticilerine nazaran, sınıf öğretmenlerinin okula yönelik mesleki etik ilkeleri benimsemelerine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 11).

Mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda “Yenişehir” ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları ile “Sur” ve “Bağlar” ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür [$F_{(3-312)} = 3.13, p < 0.05$]. Buna göre, Yenişehir ilçesinde görev yapan okul yöneticileri ($\bar{x}_C = 4.16$), Sur ($\bar{x}_B = 3.97$) ve “Bağlar” ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerine ($\bar{x}_A = 3.91$) nazaran, sınıf öğretmenlerinin mesleğe yönelik mesleki etik ilkeleri benimsemelerine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 11).

Meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda “Kayapınar” ve “Yenişehir” ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları ile “Sur” ve “Bağlar” ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür [$F_{(3-312)} = 5.47, p < 0.05$]. Buna göre, Yenişehir ($\bar{x}_C = 4.05$) ve Kayapınar ($\bar{x}_B = 4.03$) ilçelerinde görev yapan okul yöneticileri, Sur ($\bar{x}_D = 3.79$) ve Bağlar ($\bar{x}_A = 3.74$) ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerine nazaran, sınıf öğretmenlerinin meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeleri benimsemelerine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 11).

Öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda “Yenişehir” ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları ile “Sur” ve “Bağlar” ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür [$F_{(3-312)} = 3.40,$

$p<0.05$]. Buna göre, Yenişehir ($\bar{x}_C = 4.31$) ilçesinde görev yapan okul yöneticileri, Sur ($\bar{x}_B = 4.11$) ve Bağlar ($\bar{x}_A = 4.05$) ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerine nazaran, sınıf öğretmenlerinin öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeleri benimsemelerine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 11).

Tablo 11. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Okulun Bulunduğu İlçe Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anımlı fark (Tukey)
Topluma Yönelik	A) Bağlar	128	4.20	Gruplar arası	1.716	3	.572	2.18	.09	-
	B) Kayapınar	66	4.02							
	C) Yenişehir	50	4.07	Gruplar içi	81.196	309	.263			
	D) Sur	69	4.16							
	Toplam	313	4.13							
Okula Yönelik	A) Bağlar	128	4.10	Gruplar arası	2.057	3	.686	2.79	.04*	B-A
	B) Kayapınar	66	4.25							
	C) Yenişehir	50	4.27	Gruplar içi	76.016	309	.246			C-A
	D) Sur	69	4.27							
	Toplam	313	4.20							78.072
Mesleğe Yönelik	A) Bağlar	128	3.91	Gruplar arası	2.333	3	.778	3.13	.03*	C-A
	B) Kayapınar	66	4.04							
	C) Yenişehir	50	4.16	Gruplar içi	76.771	309	.248			C-D
	D) Sur	69	3.97							
	Toplam	313	3.99							79.105
Meslektaşlara Yönelik	A) Bağlar	128	3.74	Gruplar arası	5.844	3	1.948	5.47	.00*	B-A
	B) Kayapınar	66	4.03							
	C) Yenişehir	50	4.05	Gruplar içi	109.960	309	.356			C-A
	D) Sur	69	3.79							B-D
	Toplam	313	3.86							115.804
Öğrencilere Yönelik	A) Bağlar	128	4.05	Gruplar arası	2.599	3	.866	3.40	.02*	C-A
	B) Kayapınar	66	4.18							
	C) Yenişehir	50	4.31	Gruplar içi	78.682	309	.255			C-D
	D) Sur	69	4.11							
	Toplam	313	4.13							81.281
Velilere Yönelik	A) Bağlar	128	3.92	Gruplar arası	6.296	3	2.099	7.53	.00*	B-A
	B) Kayapınar	66	4.12							
	C) Yenişehir	50	4.33	Gruplar içi	86.132	309	.279			C-A
	D) Sur	69	4.01							C-B
	Toplam	313	4.05							92.428

$P<0.05$

Velilere yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda “Yenişehir” ilçesinde görev yapan

okul yöneticilerinin algıları ile “Bağlar”, “Kayapınar” ve “Sur” ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları arasında ve “Kayapınar” ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları ile “Bağlar” ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür [$F_{(3-312)} = 7.53$, $p < 0.05$]. Buna göre, Yenisehir ($\bar{x}_C = 4.33$) ilçesinde görev yapan okul yöneticileri, Bağlar ($\bar{x}_A = 3.92$), Kayapınar ($\bar{x}_B = 4.12$) ve Sur ($\bar{x}_D = 4.01$) ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerine nazaran, ayrıca Kayapınar ($\bar{x}_B = 4.12$) ilçesinde görev yapan okul yöneticileri de Bağlar ($\bar{x}_A = 3.92$) ilçesinde görev yapan okul yöneticilerine nazaran, sınıf öğretmenlerinin velilere yönelik mesleki etik ilkeleri benimsemelerine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 11).

4.4.6. Okulun Bulunduğu Yer Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimsemelerine ilişkin algılarının okulun bulunduğu yer değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklemeler için t testine göre, topluma yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda ilçe merkezinde görev yapan yöneticilerin test puan ortalamaları ($\bar{x}_A = 4.07$) ile köyde görev yapan yöneticilerin test puan ortalamaları ($\bar{x}_B = 4.20$) arasında, köyde görev yapan yöneticilerin lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür [$t_{(311)} = -2.24$, $p < 0.05$] (Tablo 12).

Bu bulgu yöneticilerin, sınıf öğretmenlerinin topluma yönelik mesleki etik ilkeleri benimsemelerine ilişkin görüşleri ile okulun bulunduğu yer değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Buna göre, köy okullarında görev yapan yöneticilerin, ilçe merkezindeki okullarda görev yapan yöneticilere nazaran, sınıf öğretmenlerinin topluma yönelik mesleki etik ilkelere daha çok uygun davrandıklarını düşündükleri görülmektedir (Tablo 12).

Tablo 12’de elde edilen bulgunun yanı sıra, okula yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = -1.12$, $p > 0.05$], mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 0.05$, $p > 0.05$], meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 1.24$, $p > 0.05$], öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = -0.27$, $p < 0.05$] ve velilere yönelik mesleki etik ilkeler [$t_{(311)} = 0.50$, $p > 0.05$] boyutlarında ilçe merkezinde görev yapan okul yöneticileri ile köyde görev yapan okul yöneticilerinin algıları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Tablo 12. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Okulun Bulunduğu Yer Değişkenine Göre Karşılaştırılması

<i>Boyutlar</i>	<i>Gruplar</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>Sd</i>	<i>t</i>	<i>P</i>
Topluma Yönelik	A) İlçe Merkezi	157	4.07	.52	311	-2.24	.03*
	B) Köy	156	4.20	.50			
	Toplam	313					
Okula Yönelik	A) İlçe Merkezi	157	4.16	.52	311	-1.12	.26
	B) Köy	156	4.23	.48			
	Toplam	313					
Mesleğe Yönelik	A) İlçe Merkezi	157	3.99	.48	311	.05	.96
	B) Köy	156	3.99	.53			
	Toplam	313					
Meslektaşlara Yönelik	A) İlçe Merkezi	157	3.91	.56	311	1.24	.21
	B) Köy	156	3.82	.65			
	Toplam	313					
Öğrencilere Yönelik	A) İlçe Merkezi	157	4.12	.47	311	-.27	.79
	B) Köy	156	4.14	.55			
	Toplam	313					
Velilere Yönelik	A) İlçe Merkezi	157	4.06	.53	311	.50	.61
	B) Köy	156	4.03	.56			
	Toplam	313					

P<0.05

4.4.7. Yöneticilik Süresi Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Yöneticilik süresi değişkenine göre gruplandırılmış okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimsemelerine ilişkin algılarının Kruskal Wallis-H testi sonuçları Tablo 13’te verilmiştir.

Analiz sonuçları, araştırmaya katılan yöneticilerin topluma yönelik mesleki etik ilkeler [$\chi^2_{(3)} = 8.182$, $p < 0.05$] boyutundaki algılarının, mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığını göstermektedir. Mann-Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda anlamlı farkın, “11-15 yıl” ve “16 yıl ve üzeri” mesleki kıdeme sahip okul yöneticileri ile “4 yıl ve daha az” ve “5-10 yıl” kıdeme sahip okul yöneticileri arasında olduğu görülmektedir (Tablo 13).

Meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler [$\chi^2_{(3)} = 8.167$, $p < 0.05$] boyutunda da okul yöneticilerinin algıları arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Yapılan ikili karşılaştırmalar

sonucunda anlamlı farkın, “4 yıl ve daha az” ve “5-10 yıl” mesleki kıdeme sahip okul yöneticileri ile “16 yıl ve üzeri” mesleki kıdeme sahip okul yöneticileri arasında olduğu görülmektedir (Tablo13). Elde edilen bulguların yanı sıra, okul yöneticilerinin okula yönelik mesleki etik ilkeler [$\chi^2_{(3)} = 5.008$, $p>0.05$], mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler [$\chi^2_{(3)} = 3.314$, $p>0.05$], öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler [$\chi^2_{(3)} = 1.238$, $p>0.05$] ve velilere yönelik mesleki etik ilkeler [$\chi^2_{(3)} = 3.072$, $p>0.05$] boyutlarındaki görüşlerinin ise yöneticilik süresi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir (Tablo 13).

Tablo 13. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Yöneticilik Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	P	Anlamlı Fark (Mann Whitney-U)
Topluma Yönelik	A) 4 yıl ve daha az	136	149.47	3	8.182	.04*	C-A C-B D-B
	B) 5-10 yıl	96	146.95				
	C) 11-15 yıl	49	180.40				
	D) 16 yıl ve üzeri	32	183.33				
	Toplam	313					
Okula Yönelik	A) 4 yıl ve daha az	136	152.74	3	5.008	.17	-
	B) 5-10 yıl	96	148.78				
	C) 11-15 yıl	49	182.18				
	D) 16 yıl ve üzeri	32	161.23				
	Toplam	313					
Mesleğe Yönelik	A) 4 yıl ve daha az	136	163.78	3	3.314	.35	-
	B) 5-10 yıl	96	147.91				
	C) 11-15 yıl	49	166.56				
	D) 16 yıl ve üzeri	32	140.84				
	Toplam	313					
Meslektaşına Yönelik	A) 4 yıl ve daha az	136	166.74	3	8.167	.04*	A-D B-D
	B) 5-10 yıl	96	158.21				
	C) 11-15 yıl	49	154.21				
	D) 16 yıl ve üzeri	32	116.22				
	Toplam	313					
Öğrencilere Yönelik	A) 4 yıl ve daha az	136	155.46	3	1.238	.74	-
	B) 5-10 yıl	96	159.57				
	C) 11-15 yıl	49	165.13				
	D) 16 yıl ve üzeri	32	143.39				
	Toplam	313					
Velilere Yönelik	A) 4 yıl ve daha az	136	157.72	3	3.072	.38	-
	B) 5-10 yıl	96	156.12				
	C) 11-15 yıl	49	171.01				
	D) 16 yıl ve üzeri	32	135.14				
	Toplam	313					

P<0.05

Grupların sıra ortalamaları dikkate alınarak bir değerlendirme yapıldığında, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarında, okul yöneticilerinin görüşleri arasında anlamlı farklılık görülen “topluma yönelik mesleki etik ilkeler” boyutunda yöneticilikte geçen süresi fazla olan (“11-15 yıl” ve “16 yıl ve üzeri”) okul yöneticilerinin algıları, yöneticilikte geçen süresi daha az olan (“4 yıl ve daha az” ve “5-10 yıl”) okul yöneticilerinin algılarına göre daha yüksektir. “Meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler” boyutunda ise durum tam tersi bir hal almıştır. Yöneticilikte geçen süresi az olan (“1-4 yıl” ve “5-9 yıl”) okul yöneticilerinin algıları, yöneticilikte geçen süresi fazla olan (“16 yıl ve üzeri”) okul yöneticilerinin algılarına nazaran daha yüksektir (Tablo 13).

4.4.8. Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Öğrenim durumu değişkenine göre gruplandırılmış okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimsemelerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann-Whitney U testinin sonuçlarına göre, mesleğe yönelik etik ilkeler [$U=3665.50$; $p<0.05$] ve meslektaşlara yönelik etik ilkeler [$U=4223.00$; $p<0.05$] boyutlarında, okul yöneticilerinin öğrenim durumlarına göre algıları arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür (Tablo 10).

Elde edilen bulgunun yanı sıra; topluma yönelik mesleki etik ilkeler [$U=4768.50$; $p>0.05$], okula yönelik mesleki etik ilkeler [$U=5152.00$; $p>.05$], öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler [$U=4491.50$; $p>0.05$] ve velilere yönelik mesleki etik ilkeler [$U=4790.00$; $p>0.05$] boyutlarında okul yöneticilerinin görüşleri arasında öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir (Tablo 14).

Gruplara ait sıra ortalamaları incelendiğinde, lisans öğrenim düzeyine sahip okul yöneticilerinin, lisansüstü eğitim düzeyine sahip okul yöneticilerine nazaran yukarıda bahsi geçen tüm boyutlarda, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri benimsemelerine yönelik algılarının daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 14).

Tablo 14. Okul Yöneticilerinin, Sınıf Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeler Kapsamındaki Davranışlarına İlişkin Algılarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Topluma Yönelik	A) Lisans	273	159.53	43552.50	4768.500	.19
	B) Lisansüstü	40	139.71	5588.50		
	Toplam	313				
Okula Yönelik	A) Lisans	273	158.13	43169.00	5152.000	.56
	B) Lisansüstü	40	149.30	5972.00		
	Toplam	313				
Mesleğe Yönelik	A) Lisans	273	163.57	44655.50	3665.500	.00*
	B) Lisansüstü	40	112.14	4485.50		
	Toplam	313				
Meslektaşına Yönelik	A) Lisans	273	161.53	44098.00	4223.000	.02*
	B) Lisansüstü	40	126.08	5043.00		
	Toplam	313				
Öğrencilere Yönelik	A) Lisans	273	160.55	43829.50	4491.500	.07
	B) Lisansüstü	40	132.79	5311.50		
	Toplam	313				
Velilere Yönelik	A) Lisans	273	159.45	43531.00	479.000	.21
	B) Lisansüstü	40	140.25	5610.00		
	Toplam	313				

P<0.05

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı sonuç ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada, resmi ilköğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin algıları temelinde, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışları incelenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin “okula yönelik, öğrencilere yönelik, topluma yönelik, velilere yönelik, mesleğe yönelik ve meslektaşlara yönelik” mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimseme durumları, yönetici algılarına göre hem boyutlar temelinde genel benimsenme düzeyleri açısından hem de cinsiyet, yaş, görev türü, mesleki kıdem, yöneticilik yapma süresi, öğrenim durumu, okulun bulunduğu ilçe ve okulun bulunduğu yer bağımsız değişkenleri açılarından incelenmiş ve sonuçlar aşağıda tartışılmıştır.

Mesleki etik ilkeleri benimsemeye ilişkin boyutlar temelinde genel katılım düzeyleri incelendiğinde, okul yöneticilerinin algılarına göre, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerini oluşturan altı boyutun tamamını (topluma yönelik, okula yönelik, mesleğe yönelik, meslektaşlara yönelik, öğrencilere yönelik, velilere yönelik) “üst düzeyde” benimsedikleri görülmektedir. Bu sonuç, Örenel (2005) ile Gündüz ve Coşkun (2012)’un yaptığı araştırmaların sonuçlarıyla desteklenmektedir. Söz konusu boyutlar içerisinde okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin en çok **okula yönelik mesleki etik ilkeleri** benimsedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin; okula ait maddi kaynakları çok dikkatli kullandıkları, okul kurallarına ve okul yönetimine karşı tutum ve davranışlara, öğretmenlik mesleğine ve etik değerlere yüksek düzeyde bağlı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin okulla manevi bir bağ kurduğu, okula zarar vermekten, okulu maddi ve manevi olarak yıpratmaktan kaçındığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Dilek&Gözütok (2000) tarafından yapılan “Öğretmenlerin Etik Davranışları” konulu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı’nda görev yapmakta olan ya da emekli yöneticiler, öğretmenler ve lise öğrencileri, “okula ait parayı kişisel amaçla kullanma” ifadesini, en etik dışı davranış olarak yorumlanmıştır. Manolova

(2011)'nın yaptığı araştırmada da, Türkiye ve Moldova kamu okullarında görev yapmakta olan ilköğretim öğretmenleri okula yönelik mesleki etik ilkeler boyutunu “tamamen” düzeyinde benimsedikleri bulgusuna ulaşmıştır. Manolova (2011)'nin bulgusunun, araştırma sonuçlarımızla paralellik gösterdiği tespit edilmiştir.

Buna karşılık, okul yöneticilerinin algılarına göre, sınıf öğretmenlerinin en az **meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeleri** benimsedikleri tespit edilmiştir. Okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin; üst düzeyde benimsenmelerine rağmen diğer davranışlara oranla, yeteri kadar meslektaş toplantılarında yapıcı eleştiride bulunmadığı, meslektaşlarıyla öğretimsel bilgiyi yeteri kadar paylaşmadığı ve öğretmen adaylarının yetişmesi için gereken katkıyı sağlamadığı sonucuna ulaşılırken, meslektaşlarının özlük haklarına saygı duyduklarına, meslektaşlarına karşı dürüst davrandıklarına ve meslektaşlarının düşüncelerine saygı duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Gözütok (1999) da, “Öğretmen adaylarının etik davranışları” adlı araştırmasında etik dışı davranışları incelerken benzer sonuçlara ulaşmıştır. Ayrıca Pelit ve Güçer (2005)'in yaptığı araştırmalarda etik dışı davranış olarak nitelenen davranışlardan bazılarının; kendi yaptığı bir hatayı meslektaşlarına yüklemeye çalışmak, meslektaşlarıyla ilişkilerinde ideolojik-partizan vb. gibi nedenlerle araya mesafe koymaya çalışmak, meslektaşlarıyla ilişkilerinde cinsiyet ayrımı gözetmek, meslektaşının başarısını kendine mal etmek olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle, okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin, meslektaşlarıyla öğretmenlik mesleğine ilişkin konularda sorunlar yaşadığı ancak iş arkadaşlığı konusunda olumsuz herhangi bir tutum içinde olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Topluma yönelik mesleki etik ilkeler boyutu incelendiğinde; okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin, toplumun bir parçası olarak yaşamlarını sürdürdükleri anlaşılmaktadır. Topluma karşı sorumluluklarını yerine getiren, örnek bireyler olmaya çalışan, bireylerin haklarına saygı gösteren ve toplum içerisinde konuşurken mesleğine yakışır bir dil kullanan sınıf öğretmenleri, gösterdikleri tavır ve davranışlarla kendilerini ne toplumdan üstün ne de toplumun bir parçası olmaktan uzak görmektedirler. **Mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler** boyutu incelendiğinde; okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin, üst düzeyde benimsenmelerine rağmen diğer davranışlara oranla nöbet görevlerini yerine getirirken mesleki etik ilkelere yeteri kadar uygun davranmadıkları, mesleki yeterliklerini sürekli geliştirme ihtiyacı içerisinde yeteri kadar olmadıkları ve mesleklerini yerine getirirken potansiyellerini yeteri kadar kullanmadıkları sonucuna ulaşılırken, meslek onurunu zedeleyecek davranışlardan kaçındıkları, gereksiz yere izin ve rapor almadıkları ve meslek ile ilgili kararlarında tutarlı davrandıkları tespit edilmiştir. Ergin (2014)'e göre ise, öğretmenler

Çalışma saatleri içinde cep telefonu ile görüşmek gibi kimi etik dışı davranışı yapma eğilimindedirler. Ayrıca ğretmenler belli bir müfredatı eğitim ğretim yılı içinde öğrenciye vermek zorunda olduklarından müfredatı yetiştirme sıkıntısı ve ders saatlerinin yetersizliği durumunda çoğu zaman çeşitli araç ve gereci kullanmayı zaman kaybı olarak görmektedirler (Ergin, 2014). Sonuç olarak, okul yöneticilerinin algılarına sınıf ğretmenlerinin, zaman konusunda problem yaşadığı durumlarda ve yaparken mutlu olmadığı, hazırbulunuşluk düzeyi düşük görevlerde mesleğe yönelik mesleki etik ilkeleri gözardı ettiği görülmektedir. **ğrencilere yönelik mesleki etik ilkeler** boyutu incelendiğinde; okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf ğretmenlerinin, ğrencilerinin onurunun korunmasına ve öğrencilere verdikleri szn tutulmasına önem verdikleri tespit edilmiştir. **Velilere yönelik mesleki etik ilkeler** boyutu incelendiğinde ise, sınıf ğretmenlerinin, velilerden gelen hediyeleri kabul ettiklerine ve velilerle iletişimde sosyo-ekonomik düzeye göre ayırım yaptıklarına ulaşılırken, velilere karşı kibar oldukları ve yine velilere karşı drşt davrandıkları tespit edilmiştir.

Cinsiyet değişkenine ilişkin ulaşılan sonuçlara göre, boyutlara ilişkin cinsiyet değişkeni bakımından yönetici algıları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiş olmakla beraber, kadın okul yöneticilerinin, boyutların tamamında sınıf ğretmenlerinin etik ilkeleri benimsemelerine yönelik katılım düzeylerinin erkek okul yöneticilerine nazaran yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. şengül (2013)'n sonucunun da araştırmamızı destekler nitelikte olduğu görülmektedir. şengül (2013), öğretmenlerin etik davranışlarının cinsiyete göre karşılaştırılması için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda hiçbir alt boyutta kadın ve erkek öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmediği sonucuna ulaşmıştır. Buna karşılık, Obuz (2009) tarafından yapılan ve Beden Eğitimi ve Spor ğretmenliği Bölümü öğrencilerini kapsayan araştırma ile Pelit ve Ger (2006) tarafından ğretmen adayları üzerinde yapılan benzer konulu araştırmalarda cinsiyetler arasında kadın ğretmen adayların erkek ğretmen adaylarına göre etik algılamalarda daha hassas oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Sonuç olarak, cinsiyet değişkeni baz alındığında, boyutlar temelinde okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf ğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarında anlamlı fark görülmemiştir. Ancak bulgular göz önünde bulundurulduğunda kadın okul yöneticilerin erkek okul yöneticilerine nazaran daha katılımcı ve daha benimseyici olduğu tespit edilmiştir.

Yaş değişkeni dikkate alındığında, üç farklı yaş grubundaki okul yöneticilerine uygulanan çalışmamızdan elde edilen bulgular neticesinde, topluma yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda, yaşı en büyük olan grupta bulunan (41 yaş ve üzeri) okul yöneticilerinin lehine anlamlı fark elde edilmiştir. Topluma yönelik mesleki etik ilkeler incelendiğinde, okul

yöneticilerinin yaş ortalaması arttıkça sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarını benimseme düzeylerinin de doğru orantılı olarak artış gösterdiği görülmektedir. Yani okul yöneticilerimizin yaşı arttıkça, sınıf öğretmenlerimizin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlara daha uygun davrandığı algısını benimsedikleri tespit edilmiştir. Bu sonucun Babaoğlu (2006)'ın bulgularıyla tutarlı olduğu görülmektedir. Babaoğlu (2006), daha büyük yaş grubundaki yöneticilerin genellikle evli, çocuklu, düzenli ve sabit bir yaşama sahip olduğu, daha durağan, psikolojik olarak daha olgun insanlar olma olasılıklarının fazla olduğu, eş ve çocukla ilgilenmenin onları kişisel sorunlar ve duygusal çatışmalarla başa çıkmada deneyimli hale getirdiğini belirtmiştir. Okul yöneticilerinin gerek yaşantısıyla gerekse de tutum ve davranışları bakımından yaşları arttıkça olgunlaştığı, olgunlaştıkça da sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarını daha olumlu gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Mesleki kıdem değişkeni dikkate alındığında, boyutlar temelinde topluma yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda mesleki kıdemi yüksek olan (21-30 yıl ile 31 yıl ve üzeri) gruplarda bulunan okul yöneticilerinin lehine anlamlı farklar elde edilmiştir. Okul yöneticilerinin, topluma yönelik mesleki etik ilkeler boyutunu benimseme düzeyleri, mesleki kıdemleriyle paralel bir biçimde artış göstermektedir. Başka bir deyişle, okul yöneticileri meslekte yıllar içerisinde tecrübe edindikçe, sınıf öğretmenlerinin topluma yönelik mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlara daha uygun davrandıklarını düşünmektedir. Ergin (2014)'de, öğretmenlerin yıllar içerisinde deneyim ve tecrübe kazandıkça kendini geliştireceği varsayımından hareketle kıdemli öğretmenlerin etik dışı uygulamalara ilişkin algılamalarının daha hassas ölçütte olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ulaştığımız sonucun, Köroğlu ve Oğuz (2011)'un bulgularıyla tutarlı olduğu değerlendirilmektedir. Köroğlu ve Oğuz (2011), ortalamalar dikkate alındığında ilköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki gelişimlerinde eğitim müfettişlerinin yapmış olduğu rehberliğe ilişkin yöneticilerin görüşleri “21 yıl ve üzeri” mesleki kıdem grubunda bulunan yöneticilerin görüşleri “20 yıl ve altı” mesleki kıdem grubunda bulunan yöneticilerin görüşlerine göre daha olumlu olduğunu düşünmektedir. Okul yöneticilerinin, mesleki kıdemi arttıkça sınıf öğretmenlerini algılama düzeyi de artmaktadır. Ayrıca Eldaş Çokan (2006) da, kıdemli yöneticilerin, öğretmenlik mesleğindeki etik değerlere sahip çıkma eğiliminde oldukları; 21 yılın altında mesleki kıdeme sahip yöneticilerin ise öğretmenlik mesleğinde zamana bağlı olarak yaşanan etik değerleri daha esnek olarak algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Bir başka farklılık tespit edilen boyut olan, meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda ise mesleki kıdemi düşük (10 yıl ve daha az, 11-20 yıl ve 21-30 yıl) gruplardaki okul yöneticilerinin lehine mesleki kıdemi yüksek (31 yıl ve üzeri)

gruptaki okul yöneticilerine oranla anlamlı farklar görülmüştür. Yani okul yöneticilerinin mesleki kıdemleri arttıkça, sınıf öğretmenlerinin meslektaşlarına karşı mesleki etik ilkelere daha az önem vermeye başladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak sınıf öğretmenlerinin, meslektaşlarına yönelik mesleki etik ilkeler boyutundaki davranışlarının genel anlamda değişiklik gösterdiği düşünülmemektedir. Okul yöneticilerinin algıları, mesleki kıdemleri arttıkça sınıf öğretmenlerinden yana olumlu yönde değiştiğinden bu farklılığın ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Görev türü değişkeni dikkate alındığında, okul müdürlerinin ve müdür yardımcılarının, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarını benimsemelerinde boyutlar temelinde anlamlı herhangi bir farklılık tespit edilememiştir. Ayrıca okul yöneticilerinin, boyutların tamamına yönelik katılım düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çengelci (2014)'nin de araştırmasında benzer sonuçlara ulaştığı görülmektedir. Çengelci (2014)'nin yaptığı çalışmada, okul yöneticilerinin etik ilkelere uyma, etik ikilemleri çözme ve etik karar verme, sosyal sorumluluk, hizmete yönelik liderlik, genel etik liderlik puanları ortalamalarının görev türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Buradan, okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışlarının görev türü değişkeni tarafından olumlu ya da olumsuz anlamda etkilenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Okulun bulunduğu ilçe değişkeni dikkate alındığında, dört farklı ilçede görev yapan okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları boyutlar temelinde analiz edildiğinde; okula yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda Kayapınar, Yenışehir ve Sur ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin lehine Bağlar ilçesinde görev yapan okul yöneticilerine oranla anlamlı farklar elde edilmiştir. Okula yönelik mesleki etik ilkeleri benimsemekte Kayapınar, Sur ve Yenışehir ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları Bağlar ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin algılarına nazaran daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Mesleğe yönelik mesleki etik ilkeleri boyutunda, Yenışehir ilçesinde görev yapan okul yöneticileri lehine Bağlar ve Sur ilçesinde görev yapan okul yöneticilerine oranla anlamlı farklar görülmüştür. Mesleğe yönelik mesleki etik ilkeleri benimsemekte, Yenışehir ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin algılarının, Bağlar ve Sur ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin algılarına oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerin meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeleri boyutunda, Yenışehir ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin lehine Bağlar ve Sur

ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerine oranla anlamlı farklar görülmüştür. Ayrıca Kayapınar ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin lehine yine Bağlar ve Sur ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerine oranla anlamlı farklar görülmüştür. Sınıf öğretmenlerin meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeleri benimsemekte, Kayapınar ve Yenişehir ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları, Bağlar ve Sur ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin algılarına nazaran daha yüksektir. Sınıf öğretmenlerin öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeleri boyutunda, Yenişehir ilçesinde görev yapan okul yöneticileri lehine Bağlar ve Sur ilçesinde görev yapan okul yöneticilerine oranla anlamlı fark görülmüştür. Sınıf öğretmenlerin öğrencilere yönelik mesleki etik ilkeleri benimsemekte, Yenişehir ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları, Bağlar ve Sur ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin algılarına nazaran daha yüksektir. Son olarak da sınıf öğretmenlerin velilere yönelik mesleki etik ilkeleri boyutunda Kayapınar ilçesinin lehine Bağlar ilçesine oranla ve Yenişehir ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin lehine Bağlar, Kayapınar ve Sur ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerine oranla anlamlı farklar görülmüştür. Sınıf öğretmenlerin velilere yönelik mesleki etik ilkeleri benimsemekte, Yenişehir ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları Bağlar, Kayapınar ve Sur ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin algılarına nazaran; Kayapınar ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin algıları ise Bağlar ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin algılarına nazaran daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan bir çıkarım yapmak gerekirse, Diyarbakır ili merkez ilçelerinden Yenişehir ve Kayapınar ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları benimseme düzeyleri, Bağlar ve Sur ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerine nazaran daha yüksektir. Sınıf öğretmenlerin okul yöneticileri tarafından farklı algılanmasında, sosyolojik sebeplerin etkili olduğu ve bu sebepler arasında; veli-öğrenci profili, çevre etkisi, ilçe bazında yönetim-yönetici farklılığı gibi etkenlerin olduğu düşünülmektedir.

Okulun bulunduğu yer değişkeni dikkate alındığında, iki farklı yer değişkeni olan ilçe merkezinde ve köyde görev yapan okul yöneticilerine uygulanan çalışmamızdan boyutlar temelinde sadece topluma yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda, köyde görev yapan okul yöneticilerinin lehine anlamlı fark görülmüştür. Okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin köyde, topluma yönelik etik davranışlara ilçe merkezine nazaran daha çok dikkat ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunda köyün nüfusunun etkili olduğu düşünülmektedir.

Köyde görev yapan okul yöneticilerinin sayısı ile ilçe merkezinde görev yapan okul yöneticilerinin sayıları birbirine çok yakındır. Bulgular neticesinde okul yöneticilerinin algılarına göre, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları, okulun

bulunduğu yer değişkeninden, topluma yönelik etik ilkeler boyutu dışında etkilenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka deyişle okul yöneticilerimiz, ister ilçe merkezinde görev yapsın isterse de köyde, okulun bulunduğu yer farketmeksizin sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarını yüksek düzeyde benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Gülpınar (2018)'da yaptığı araştırmada benzer sonuca ulaşmıştır. Araştırmasının dört boyutundan sadece birinde anlamlı fark görülen Gülpınar (2018)'ın, Mann Whitney U testi sonuçları incelendiğinde okul müdürlerinin algılarında anlamlı fark bulunmuştur. Test sonuçlarına göre fark köy ile diğer (il ve ilçe merkezleri) arasında çıkmıştır. Fark köyde görev yapan okul müdürlerinin lehinedir. Köyde görev yapan okul müdürlerinin il ve ilçe merkezinde çalışan müdürlere oranla olumlu bakış açısına sahip olup engellerin üstesinden gelebileceklerine inandıkları için daha azimli oldukları düşünülmektedir (Gülpınar, 2018). Görev yaptığı yere karşı bakış açısı olumlu olan, engellerin üstesinden gelebileceğine inanan okul yöneticilerinin, topluma yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda da olumlu anlamda fark yaratması çalışmamızın Gülpınar (2018)'ın çalışmasıyla tutarlı olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, köyde görev yapan okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin topluma yönelik mesleki etik ilkelere, ilçe merkezinde görev yapan okul yöneticilerine nazaran daha fazla dikkat etiklerine ulaşılmaktadır.

Yöneticilik süresi değişkeni dikkate alındığında, dört farklı yöneticilik süresi esas alınarak yapılan çalışmamızda, mesleki kıdem değişkeninde olduğu gibi boyutlar temelinde topluma yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda yöneticilik süresi fazla olan gruplar lehine (11-15 yıl, 16 yıl ve üzeri) anlamlı fark görülmüştür. Topluma yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda, yöneticilikte geçen süresi fazla olan okul yöneticileri, yöneticilikte geçen süresi az olan okul yöneticilerine nazaran sınıf öğretmenlerinin topluma yönelik mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarını daha çok benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda ise durum tam tersidir. Yöneticilikte geçen süresi az olan gruplar (4 yıl ve daha az, 5-10 yıl) lehine anlamlı fark tespit edilmiştir. Yöneticilikte geçen süresi az olan okul yöneticilerinin, yöneticilikte geçen süresi fazla olan okul yöneticilerine nazaran, sınıf öğretmenlerinin meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarını daha çok benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Karaköse ve Altinkurt (2009)'ta çalışmalarında benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Okul yöneticilerinin kıdem değişkenine göre, bazı maddelerde hizmet süresi arttıkça düşüncesi olumsuzlaşırken, bazı maddelerde olumlu hale gelmektedir. Katılımcıların değerlere ilişkin, yıllar içinde yaşadıkları olumsuz örnekler ve deneyimler bu bulgunun nedeni olabilir. Yani, okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenleri, yıllar içerisinde yaşantıları sonucu edindikleri deneyimlerle;

topluma yönelik mesleki etik ilkeler boyutuna karşı yakınlaşırken, meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler boyutuna karşı uzaklaşmışlardır. Buradan okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin, yıllar geçtikçe topluma yönelik mesleki etik ilkelere karşı olumlu, meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkelere karşı ise olumsuz bir tutum aldıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Öğrenim durumu değişkeni dikkate alındığında, lisans veya lisansüstü eğitimi almış olmak üzere iki farklı öğrenim durumu değişkeni esas alınarak yapılan çalışmamızda, boyutlar temelinde mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda lisans mezunu okul yöneticileri lehine anlamlı fark görülmüştür. Mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda lisans mezunu okul yöneticileri, lisansüstü eğitim almış okul yöneticilerine nazaran, sınıf öğretmenlerinin mesleğe yönelik mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarını daha çok benimsedikleri anlaşılmaktadır. Meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler boyutunda da lisans mezunu okul yöneticileri lehine anlamlı fark görülmüştür. Lisans mezunu okul yöneticilerinin lisansüstü eğitim almış okul yöneticilerine nazaran, sınıf öğretmenlerinin meslektaşlara yönelik mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarını daha çok benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Farklılaşmanın tespit edildiği her iki boyutta da öğrenim durumu düşük olan okul yöneticilerinin öğrenim durumu yüksek olan okul yöneticilerine nazaran daha olumlu algıya sahip oldukları görülmüştür. Buradan öğrenim durumu arttıkça beklentinin ve memnuniyetsizliğin arttığı sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışkan (2009), eğitim seviyesi arttıkça, kararların demokratik çerçeveler içerisinde alınması, toplantılara yeterli hazırlık yapılması, toplantıların uygun yönetsel becerilerle yönetilmesi ve yöneticilerin grup dinamiğini ortaya çıkarıcı becerilere sahip olması, yöneticilerin etkin sunum becerisi ve sorunların çözümünde işbirliğinin teşvik edilmesi, toplantılarda belirlenen hedeflere ulaşma, çift yönlü bilgi akışının olması ve dağıtılan görevlerde adaletli davranılması konularına yönelik memnuniyetsizliğin arttığını belirtmektedir. Ayrıca, toplantılara katılmayanlara sonradan bilgi verilmesi, görev dağılımında ilgi, istek, yeterliliğin esas alınması ve yöneticilerin mesajlarını en doğru şekilde vermeleri, alınan kararların uygulamaya konması, toplantıların amacına uygun katılımcılardan oluşması ve yöneticilerin nezaket kurallarına dikkat etmesi gibi özelliklere yönelik de memnuniyetsizliğin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni olarak da eğitim seviyesinin gerektirdiği, beklentilerin yüksekliği gösterilebilir (Çalışkan, 2009). Eğitim düzeyi yükseldikçe, yönetici konumunda bulunan kişilerin, çalıştığı kişilerden ve yaptıkları işten beklentilerinin arttığı iki çalışmanın da ortak sonucudur. Buradan elde ettiğimiz bulguların, Çalışkan (2009)'ın bulgularıyla tutarlı olduğu değerlendirilmektedir.

Tüm bu analiz sonuçları doğrultusunda; okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf

öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışları değerlendirilmiştir. Örneğin, okul yöneticilerin algılarına göre sınıf öğretmenlerin en az dikkate aldıkları mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışın “Meslektaş toplantılarında yapıcı eleştiride bulunur.” olması, sınıf öğretmenlerin sadece eleştirmeyi değil aynı zamanda eleştirilmeyi de sevmediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin meslektaş toplantılarını yeteri kadar önemsemediği ve vakit ayırmak istemediği de düşünülmektedir. Buna karşılık okul yöneticilerinin algılarına göre sınıf öğretmenlerinin en fazla dikkate aldıkları mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışın “Velilere karşı kaba ve hakaret içeren sözcükler kullanmaktan kaçınır.” olması, sınıf öğretmenlerin topluma ve bireylere karşı duyduğu saygıyı, etik ve ahlak konusundaki donanımını son olarakta her ne koşulda olursa olsun mesleğine ve profesyonelliğe verdiği değeri göstermektedir.

Araştırma sonuçlarımız, değişkenler baz alınarak incelendiğinde; kadın okul yöneticilerinin sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarına yüksek katılımı ve yüksek benimseme düzeyleri, yaş olarak olgun okul yöneticilerin sınıf öğretmenlerini empati kurarak pozitif yönde değerlendirmesi söz konusudur. Öğretmenlik mesleğinde tecrübeli okul yöneticilerinin sınıf öğretmenlerini daha iyi anladıkları ve onları daha yüksek düzeyde benimsedikleri, müdür ve müdür yardımcılarının görev türü farketmeksizin olumlu ya da olumsuz tüm durumlarda sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarına karşı benzer çıkarımlarda bulundukları tespit edilmiştir. Yeni yaşam merkezlerinin bulunduğu ve/veya sosyo-ekonomik seviye bakımından daha iyi durumda olan Kayapınar ve Yenışehir ilçelerinde görev yapan okul yöneticilerin, sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarına karşı daha olumlu algıya sahip olduklarına ulaşılmıştır. Yöneticilikte tecrübe sahibi okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarını daha olumlu algıladıklarına, öğrenim düzeyi düşük okul yöneticilerin beklentilerinin de düşük olmasından ötürü sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarından ziyadesiyle memnuniyet duyduklarına ulaşılmıştır. Köyde görev yapan okul yöneticilerin, tek boyutta dahi olsa sınıf öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarını daha çok benimsediği görülmüştür.

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulamacılara Yönelik Öneriler

1. Okul yöneticilerinin algılarına göre elde edilen sonuçlar çerçevesinde, sınıf öğretmenlerinin toplum içinde gelişmeyi ve kalkınmayı destekleyecek çalışmalardan uzak durmaya çalıştığı sonucuna ulaşılmaktadır. Burada sınıf öğretmenlerinin, toplumun gelişmesine ve kalkınmasına ilişkin görüş ve önerileri dikkate alınarak, bu süreçlerde daha aktif rol alması sağlanmalıdır.

2. Okul yöneticilerinin algılarına göre elde edilen sonuçlar baz alındığında, sınıf öğretmenlerinin mesleki görevlerinden biri olan nöbet görevine gereği kadar özen göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda 26/07/2014 tarihli ve 29072 sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin "Öğretmenlerin nöbet görevi" başlıklı 44. maddesi, okul yöneticileri tarafından yerinde ve zamanında yapılan denetim ve dönütlerle sınıf öğretmenlerine benimsemeleri sağlanmalıdır.

3. Okul yöneticilerinin algılarına göre elde ettiğimiz sonuçlar baz alındığında, sınıf öğretmenlerinin meslektaşlarıyla iletişimsel anlamda sorunlar yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Toplantılarda veya etkinliklerde yapıcı eleştirilerden kaçınıldığı, öğretimsel bilgilerin paylaşılmadığı tespit edilmiştir. Bu durumun, öğretmenlerin birlikte, kaliteli zaman geçirememesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Birbiriyle iyi ilişkiler içinde bulunan ve birbirine karşı sadece saygı değil aynı zamanda sevgi besleyen öğretmenler arasında iletişim problemi olmayacağı bir gerçektir. Bu konuda okul yöneticileri, sosyal aktivite ve etkinliklerle öğretmenler arası iletişimin artmasını sağlayabilir.

4. Okul yöneticilerinin algılarına göre elde ettiğimiz sonuçlar baz alındığında, sınıf öğretmenlerinin velilerle iletişimde, velilerin sosyo-ekonomik durumunun göz önünde bulundurulduğuna ve velilerden hediye kabul edildiğine dair sonuçlara ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin, öğrencileri arasında din, dil, yaşayış, düşünce ve sosyo-ekonomik durum farkı gözetmediği gibi veliler ile iletişimde de bu duruma dikkat etmesi hususunda okul yönetimleri sorumluluğu almalıdır. Ayrıca velilerden hediye kabul edilmesi hususunda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunun "Hediye alma, menfaat sağlama yasağı" başlıklı 29'uncu maddesinde, memurların hediye alma yasağına ilişkin hususları düzenlerken, genel bir yasak getirmenin yanı sıra hediye alma yasağının kapsamını belirleme konusundaki yetkiyi de Kamu Görevlileri Etik Kuruluna bırakmıştır. Sınıf öğretmenleri gerek okul yönetimlerince

gerekse de diğerk yetkililer tarafından hediye alma konusunda hizmetiçi eğitimlerde bilgilendirilmelidir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Yaptığımız çalışma, okul yöneticilerinin algıları baz alınarak sınıf öğretmeninin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarını ölçmektedir. Benzer bir çalışma ile okul yöneticilerinin algılarına göre ilköğretim okullarında görevli tüm branş öğretmenlerin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları değerkendirebilir.

2. Yaptığımız çalışmanın bir benzeri ortaokul ve liselerde çalışan öğretmenlere de uygulanabilir. Gerçekleştirilen çalışmanın aynı ölçek kullanılarak başka bölge ve okullarda da yapılması, araştırmanın geçerlilik ve güvenilirlik boyutlarına katkı sağlayacaktır.

3. Bu çalışmada esas olarak alınan okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışlarına yönelik algılarını ölçmek iken tam tersi uygulanarak sınıf öğretmenlerinin algılarına göre okul yöneticilerinin mesleki etik ilkeler kapsamındaki davranışları da değerkendirebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, A. G. (2000). Etik değerlerin kurumsallaştırılması üzerine bir araştırma. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akarsu, B. (1997). *Töre, ahlak, etik*. Ankara: Cumhuriyet Gazetesi Yayınları.
- Akarsu, B. (1998). *Ahlak öğretileri 1: mutluluk ahlakı*. İstanbul: İnkılap Kitapevi Yayınları.
- Aksoy, N. (1999). Classroom management and student discipline in elementary schools of Ankara. (Unpublished Doctoral Dissertation). USA: University of Cincinnati.
- Altinkurt, Y. & Yılmaz, K. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 22(1), 113-128.
- Arğa, M. (2012). Öğretmenlerin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışlarının ilköğretim ve ortaokul öğrencilerinin algılarıyla değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atlar, Y. (2015). Okul yöneticilerinin etik liderlik davranışlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Aydın, E. (2001). *Tıp etiğine giriş*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Aydın, İ. (2006). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2012). *Yönetiş, mesleki ve örgütsel etik (5. Baskı)*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Aydın, İ. (2013). *Eğitim ve öğretimde etik (3. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Aydın, İ. P. (2001). *Yönetmel mesleki ve örgütsel etik*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Aydın, İ. P. (2002). *Yönetmel mesleki ve örgütsel etik* (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Aydın, İ. P. (2015). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Aydın, İ. P. (2016). *Yönetmel mesleki ve örgütsel etik* (6. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Aydın, M. (1993). *Çağdaş eğitim denetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Aydoğan, İ. (2011). Öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin öğrenciler tarafından algılanması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 21(2), 87-96.
- Aytaç, K. (1992). *Avrupa eğitim tarihi antik çağdan 19. yüzyılın sonlarına kadar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi VakfıYayınları.
- Babaoğlu, E. (2007). İlköğretim okulu yöneticilerinde tükenmişliğin bazı değişkenlere göre araştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14(8), 57-67.
- Bahçeci, F. (2014). Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin etik liderlik davranışları, öğretmenlerin karşılaştığı yıldırma davranışı ve örgütsel adalet arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mevlana Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Başaran, İ E. (1989). *Eğitime giriş*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Bektaş, Ç. (2007). Etik kodlarının yönetmel karar alma sürecine etkileri ve bir model önerisi. *“İş,Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*. 9(2), 94-115.
- Berkman, Ü. (1983). *Az gelişmiş ülkelerde kamu yönetiminde yolsuzluk ve rüşvet*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Börü, N. (2015). Etik lider olarak okul yöneticisinin özellikleri ve davranışlarına

ilişkin ortaöğretim öğretmenlerinin görüşleri. (Yayınlanmamış Doktor Tezi).Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Catron, B L & Denhardt, K G. (1994). *Ethics education in public administration, in T.L. Cooper (ed.) Handbook of administrative ethics*. New York: Marcel Dekker Inc.

Cevizci, A. (2002). *Etiğe giriş*. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Colnerud, G. (1997), Ethical conflicts in teaching. *Teaching and Education*. 13(6), 627-635.

Covey, S. R. (1996). *Etkili insanların yedi alışkanlığı: kitlesel değişim için altın kurallar. (Çevirenler: Gönül Suveren, Osman Deniztekin)*. İstanbul: Varlık Yayınları

Coşkun, N. (2016). Eğitim fakültesi öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının öğretmenlik meslek etiği değerlerine ilişkin görüşleri: mesleki etik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Çağrııcı, M. (1989). *Türkiye diyanet vakfı islam ansiklopedisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı E- Yayınevi. 2(1), 1-3

Çalışkan, Ü. (2009). Okul yöneticilerinin toplantı yönetimi ile ilgili tutum ve becerilerinin öğretmenler tarafından algılanması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çengelci, E. (2014). Okul yöneticilerinin etik liderlik davranışları, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Kuçuradi, İ. (1988). *Uludağ konuşmaları*. Ankara: TFK Yayınları.

Demir, G. (2000). *Osmanlı devleti'nin kuruluşu ve ahilik*. İstanbul: Ahi Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı Yayınları.

Demirtaş, H. & Güneş, H. (2002). *Eğitim yönetimi ve denetimi sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık

Doğan, M. (2006). Etik liderlik. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*. 16(1), 58-79.

Ekşi, H & Okudan, A Y. (2011). Eğitim yöneticilerinin bakış açısı ile değerler eğitimi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*. 2(1), 178-190.

Eldaş Çokan, S. (2006). Sınıf öğretmenlerinin öğretim etiğine yönelik algılarının sınıf içerisinde karşılaştıkları sorunlu davranışları gidermeye yönelik kullandıkları stratejilere yansması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.

Erdoğan, H. (2016). İlköğretim kurumlarında görev yapan okul müdürlerinin etik liderlik davranışlarının öğretmenlerin görüşleri açısından değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.

Erdoğan, İ. (2006). Medya ve etik: eleştirel bir giriş. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 23(1), 1-26.

Ergin, Y. (2014). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleği ile ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin algılamaları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Ersel, H. (1998). *“Aracıların kendi iç işleyişinde ve müşterileri ile olan ilişkilerinde*

etik değerler”, Türk sermaye piyasasında etik değerler ve iş adabına ilişkin çalışma kuralları. İstanbul: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Acar Matbaacılık.

Fromm, E. (1981). *Sevme sanatı.* (eviren: Işıtan Gündüz). İstanbul: Say Kitap Pazarlama.

Fromm, E. (1995). *Erdem ve mutluluk, ayda yrkan* (ev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Gözütok, D. (1999). Öğretmenlerin etik davranışları. *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.* 2(1), 84-97.

Gülpınar, A. (2018). Okul Yöneticilerinin zyeterliliklerine ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Gündüz, Y. & Coşkun, Z S. (2011). İlköğretim ğrencilerinin ğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeyine ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 11(2), 95-110.

Gündüz, Y. & Coşkun, Z S. (2012). Öğrenci algısına göre ğretmen etik değerler leğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik alışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD).* 13(1), 111-131.

İnal, K. (1996). “*Sosyalist etik*”, *gelecek.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Johansson, E. (2002). Morality in preschool interaction: teachers’ strategies for working with children’s morality. *Early Child Development and Care.* 172(2), 203-221.

Kaay, Z. (2015). Beden eğitimi öğretmenlerine göre okul yöneticilerinin etik liderlik davranışlarının örgütsel bağlılık ve yaşam doyumuna etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Kalaz, M. (2016). Öğretmen görüşlerine göre okul yöneticilerinin etik liderlik özellikleri ile öğretmenlerin örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri
- Karaköse, T. & Altinkurt, Y. (2009). Okul yöneticilerinin ve il milli eğitim müdürlüğü çalışanlarının değerlere göre yönetim ile ilgili görüşlerinin incelenmesi (Kütahya İli Örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*. 7(17), 49-67.
- Kaya, Y. K. (1993). *Yönetim: kuram ve Türkiye’de uygulama*. Ankara: Bilim Kitap Kirtasiye Limited Şirketi.
- Kırıcı, M. (2014). Öğrenci algılarına göre öğretmenlerin mesleki etik kurallara uyma düzeyleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüleri, Kahramanmaraş.
- Kıroğlu, K. & Elma, C.(Ed.). (2009). Eğitim bilimine giriş. Ankara: Pegem Yayınları
- Kornblau, R.B., ve Starling, P. (1999). *Ethics in Rehabilitation*. Copyrighted Materiel.
- Konak, M. (2014). Öğretmenlerin görüşlerine göre ilkokul müdürlerinin etik liderlik davranışları ile çatışma yönetme stilleri arasındaki ilişki. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Koroğlu, H & Oğuz, E. (2011). Eğitim müfettişlerinin rehberlik rollerine yönelik öğretmen, yönetici ve eğitim müfettişi görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*. 1(2), 9-25.
- Kuçuradi, İ. (2009). *Uludağ konuşmaları (Özgürlük, Ahlak, Kültür Kavramları)*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.

- Kurtulan, I. (2007). Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik değerler açısından kendilerini değerlendirmeleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Manolova, O. (2011). Mesleki etik ilkelere ilişkin türkiye ve moldova'daki ilköğretim okulu öğretmenlerinin görüşleri. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mengüşoğlu, T. (1997). *Felsefeye giriş*. Ankara: Remzi Kitapevi
- Mertler, B Z. (2015). Sınıf öğretmenlerinin okul yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Nuttall, J. (1997). Ahlak üzerine tartışmalar (Çeviren: Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Obuz, Ü. (2009). Öğrencilerinin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin görüşleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ocak. H. (2011). Bir ahlak felsefesi problemi olarak erdem kavramına yüklenen anlamın ilkçağ'dan ortaçağ'a evrimi. *Felsefe Ve Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(1), 79-101.
- Örenel, S. (2005). Öğretmenlerin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışlarının ilköğretim ve orta öğretim öğrencilerinin algılarıyla değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özbek, O. (2003). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri ve bu ilkelere uyma düzeyleri. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Özdemir, M. (2008). Kamu yönetiminde etik. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 4(7), 179-195.
- Özmen, F. & Güngör, A. (2008). Eğitim denetiminde etik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15(1), 137-155
- Öztürk, N. K. (2001). “Yolsuzluklarla mücadelede İtalya’ dan ders alınabilir mi?”. *Amme İdare Dergisi*. 34(1), 1-13.
- Pater, A. & Gils, A V. (2003). Stimulating ethical decision- making in a business context: effects of ethicaland professional codes. *European Management Journal*. 21(6), 762-772.
- Pelit, E & Güçer, E. (2006). Turizm alanında öğretmenlik eğitimi alan öğrencileri turizm işletmelerinde yaptıkları stajları değerlendirmeleri üzerine bir araştırma. *Ticaret Ve Turizm Fakültesi Dergisi*. 1(1), 139–161.
- Pieper, A. (1999). *Etiğe giriş*. (Çeviren: Veysel Atayman, Sezer Gönül). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Poyraz, H. (1996). *Dil ve ahlak*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Sağnak, M.(1999) İlköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenlerin örgütsel etik iklim türlerine ilişkin algı ve doyum düzeyleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bolu İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Sakin, A. (2007). Okul öncesi öğretmenlerin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşleri ile ahlaki yargı düzeyleri ve öğretmenlik tutumlarının incelenmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sünbül, A. M. (2005). *Öğretmenin dünyası*. Ankara: Mikro Yayıncılık.

- Svara, J. H. (2007). *The ethics primer for public administrators in government and nonprofit organization*. Arizona: Jones and Bartlett Publishers.
- Swennen, A., Shagrir, L. & Cooper, M. (2009). becoming a teacher educator: voices of beginning teacher educators. a. swennen & m. van der klink (Eds.). *Becoming a Teacher Educator: Theory and Practice for Teacher Educators* içinde s. 91-102. Dordrecht: Springer. 267
- Şakar, M. C. (2010). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin etik görüşlerinin değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Şen, M. L. (1998). Kamu yönetiminde yozlaşmanın önlenmesinde yönetsel etik yaklaşımı. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Şengül, B. (2013). Öğretmenlerin etik davranışlarının incelenmesi: türkiye - kosova karşılaştırması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şentürk, C. (2009). Öğretmenlik mesleğinde etik. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 10(111), 25-29.
- Şişman, M. & Acat, M. B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 13(1), 235-250.
- Thiroux, J. (1998). *Ethics theory and practise*. NJ: R.R. Donneley & Sons Company
- Tirri, K. (1999). Teachers perceptions of moral dilemmas at school. *Journal of Moral Education*, 28 (1), 31-47.
- Toksoy, H. (2011). Öğretmen algılarına göre yöneticilerin etik liderlik davranışları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü, İstanbul.

Toprakçı, E. Bozbolat, E. ve Buldur, S. (2010). Öğretmen davranışlarının kamu meslek etiği ilkelerine uygunluğu. *E-international Journal Of Educational Research*.

1(2), 35-40.

Toytok, E. H. (2014). Öğretmen algılarına göre okul yöneticilerinin etik liderlik davranışlarının örgüt kültürü üzerine etkisi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Türkoğlu, A. (2011). *109 Soruda eğitim bilimine giriş*. İzmir: TEKNOFSET Matbaacılık.

Waluchow, W. J. (2003). *The dimensions of ethics: an introduction to ethical theory*. Broadview Press.

Warburton, N. (2000). *Felsefeye giriş*. (Çev, Cevizci, A.). İstanbul: Engin Yayıncılık.

Ward, K. (1992). *Kant's teleological ethics, immanuel kant, critical assessment*, (Ed. R. F. Chadwick). Routledge Journal. 1(1), 243-258.

Yabin, Ö. (2015). Öğretmen algılarına göre ortaöğretim kurum yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gaziantep.

Yayla, A. (2011). Eğitim kavramının etik açıdan analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 11(1), 1-12.

Yazıcı A. (2008). “Kantçı ve feminist etik kuramlarda bireysel özerklik tartışması”, Kaygı. *Uludağ Üniversitesi Felsefe Dergisi*. 11(1), 77–90.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (Genişletilmiş 9. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, F. (2001). Muhasebe mesleğinde meslek ahlakının önemi ve mesleğin saygınlığını azaltan etmenler. *Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi*. 1(2), 13-27.

EKLER

EK-1: Öğretmenlik Mesleği Etik İlkeleri Ölçeği

EK-2: Dicle Üniversitesi Rektörlüğü'nün Araştırma İçin Verdiği İzin Yazısı.

EK-3: Diyarbakır Valiliği ve Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan Uygulama İzin Yazısı.

EK-4: Tutanak.

EK-1

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK İLKELERİ KAPSAMINDAKİ DAVRANIŞLARININ OKUL YÖNETİCİLERİNİN ALGILARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Sayın Meslektaşım,

Bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri kapsamındaki davranışlarının okul yöneticilerinin algılarına göre değerlendirilmesine yöneliktir. Aşağıda belirtilen ölçek maddelerine vereceğiniz içtenlikli yanıtlar araştırmamın başarıya ulaşmasında büyük katkı sağlayacaktır. Değerli zamanınızı ayırdığınız için çok teşekkür ederim. Saygılarımla.

Erkan BERDİBEK
Dicle Üniversitesi EYTPE Yüksek Lisans
Öğrencisi
erkan.berdibek@gmail.com

KİŞİSEL BİLGİLER

I. Aşağıda demografik niteliklere ilişkin durumunuza uygun olan seçeneğin önüne (x) koyarak işaretleyiniz lütfen.

1. Cinsiyetiniz : A. Kadın ( ) B. Erkek ( )
2. Yaşınız : A. 30 Yaş ve daha az ( ) B. 31-40 Yaş ( ) C. 41 Yaş ve üzeri ( )
3. Göreviniz : A. Okul Müdürü ( ) B. Müdür Başyardımcısı ( ) C. Müdür Yardımcısı ( )
4. Çalışma Süreniz : A. 10 yıl ve daha az ( ) B. 11-20 yıl ( ) C. 21-30 yıl ( ) D. 31 yıl ve üzeri ( )
5. Yöneticilik Süreniz : A. 4 yıl ve daha az ( ) B. 5-10 yıl ( ) C. 11-15 yıl ( ) D. 16 yıl ve üzeri ( )
6. Branşınız : .....(lütfen yazınız)
7. Öğrenim Durumunuz : A. Ön lisans ( ) B. Lisans ( ) C. Yüksek lisans ( ) D. Doktora ( )
8. Okulunuzun Bulunduğu İlçe: .....(lütfen yazınız)
9. Okulunuzun Bulunduğu Yer: A. İlçe Merkezi ( ) B. Köy ( )

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ ETİK İLKELERİ

	Aşağıdaki maddelere ilişkin yanıtlarınızı, sağda verilen seçeneklerden uygun gördüğünüze, (X) işareti koymak suretiyle belirtiniz, lütfen.	Hiçbir zaman	Az	Orta	Büyük Ölçüde	Tamamen
	Okulumuzda görev yapan sınıf öğretmenleri;					
1.	Toplum içinde örnek davranışlar sergiler.	1	2	3	4	5
2.	Topluma karşı bir yurttaş olarak sorumluluklarını yerine getirir.	1	2	3	4	5
3.	Toplum içinde konuşurken mesleğine yakışır bir dil kullanır.	1	2	3	4	5
4.	Toplum içinde açıkladığı bütün ifadeler doğruyu ve gerçeği yansıtır.	1	2	3	4	5
5.	Toplum içinde gelişmeyi ve kalkınmayı destekleyecek çalışmalara katkı sağlar.	1	2	3	4	5
6.	Toplum içinde bireylerin haklarına saygı gösterir.	1	2	3	4	5

7.	Toplum içinde sözleriyle davranışları arasında tutarlık vardır.	1	2	3	4	5
8.	Okul malzemelerini kişisel amaçla kullanmaz.	1	2	3	4	5
9.	Okula ait parayı kişisel amaçla kullanmaz.	1	2	3	4	5
10.	Okul araç-gereçlerini dikkatli kullanır.	1	2	3	4	5
11.	Okuldaki ders süresini kendi özel işlerini yapmak için kullanmaz.	1	2	3	4	5
12.	Okuldaki sorumluluğunun sadece ders vermek olmadığını bilincindedir.	1	2	3	4	5
13.	Okul kurallarına uyar.	1	2	3	4	5
14.	Okul yönetimine karşı saygılı davranır.	1	2	3	4	5
15.	Okul çalışmalarına özel hayatıyla ilgili sorunlarını yansıtmaz.	1	2	3	4	5
16.	Bir öğretmen olarak her zaman sorumluluk bilinci içinde hareket eder.	1	2	3	4	5
17.	Meslek onurunu zedeleyebilecek davranışlardan kaçınır.	1	2	3	4	5
18.	Meslekle ilgili kararlarında tutarlı davranır.	1	2	3	4	5
19.	Mesleğini özenle yerine getirir.	1	2	3	4	5
20.	Mesleğini yaparken disiplinlidir.	1	2	3	4	5
21.	Gereksiz biçimde izin-rapor alarak çalışmalarını ihmal etmez.	1	2	3	4	5
22.	Ders süresini nitelikli eğitim etkinlikleri ile değerlendirir.	1	2	3	4	5
23.	Derse hazırlıklı girer.	1	2	3	4	5
24.	Nöbet görevlerini öğrencinin korunması açısından önemli görür.	1	2	3	4	5
25.	Nöbet görevlerini özenle yerine getirir.	1	2	3	4	5

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ ETİK İLKELERİ

	Aşağıdaki maddelere ilişkin yanıtlarınızı, sağda verilen seçeneklerden uygun gördüğünüze, (X) işareti koymak suretiyle belirtiniz, lütfen.	Hiçbir zaman	Az	Orta	Büyük Ölçüde	Tamamen
	Okulumuzda görev yapan sınıf öğretmenleri;					
26.	Mesleki yeterliğini sürekli geliştirme ihtiyacı içerisinde.	1	2	3	4	5
27.	Mesleğini yerine getirirken yaratıcılığını ve potansiyelini kullanır.	1	2	3	4	5
28.	Meslektaşlarının çalışmalarına saygı gösterir.	1	2	3	4	5
29.	Meslektaşlarına karşı dürüst davranır.	1	2	3	4	5
30.	Meslektaşlarına karşı açık ve duyarlı davranır.	1	2	3	4	5
31.	Meslektaşların düşüncelerine saygılıdır.	1	2	3	4	5
32.	Meslektaş toplantılarında yapıcı eleştirilerde bulunur.	1	2	3	4	5
33.	Meslektaşlarıyla öğretimsel bilgiyi paylaşır.	1	2	3	4	5
34.	Meslektaşlarının sırlarını yasal zorunluluk olmadıkça kimseyle paylaşmaz.	1	2	3	4	5
35.	Meslektaşlarının özlük haklarına saygı duyar.	1	2	3	4	5
36.	Meslektaşlarıyla işbirliği içinde çalışır.	1	2	3	4	5
37.	Stajyer öğretmen adaylarının yetişmesi için gereken katkıyı sağlar.	1	2	3	4	5
38.	Yeni gelen meslektaşlarının işe ve çevreye uyum sağlamalarına yardımcı olur.	1	2	3	4	5
39.	Öğrencilere sevgi ile yaklaşır.	1	2	3	4	5
40.	Öğrencilere karşı dürüst davranır.	1	2	3	4	5
41.	Öğrencilerin onurunu korur.	1	2	3	4	5
42.	Öğrencileri arasında ayrımcılık yapmaz.	1	2	3	4	5
43.	Öğrenci değerlendirmesinde adil ve yansız davranır.	1	2	3	4	5
44.	Öğrenci haklarının çiğnenmesine duyarsız kalmaz.	1	2	3	4	5
45.	Öğrencilerin düşüncelerine değer verir.	1	2	3	4	5
46.	Öğrenciye zarar verecek eylemlerden kaçınır.	1	2	3	4	5

47.	Ders notlarını öğrencilere karşı baskı aracı olarak kullanmaz.	1	2	3	4	5
48.	Öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurur.	1	2	3	4	5
49.	Öğrencilerine karşı daima iyimser bir yaklaşım sergiler.	1	2	3	4	5
50.	Öğrencilerin haklarına saygı duyar.	1	2	3	4	5
51.	Öğrencilerine verdiği sözü tutar.	1	2	3	4	5
52.	Öğrencilerine ödülde ve cezada adildir.	1	2	3	4	5
53.	Öğrencilerine hem psikolojik hem de fiziksel anlamda güvenli ve sağlıklı bir ortam sağlar.	1	2	3	4	5
54.	Öğrencilerin motivasyonunu arttırmak için uğraş verir.	1	2	3	4	5
55.	Öğrencilerin davranışları hakkında ancak yeterli bilgi sahibiyse değerlendirme yapar.	1	2	3	4	5
56.	Öğrencilerin geldikleri sosyo-ekonomik ve kültürel çevrelerin özelliklerinden dolayı öğrencilere önyargılı davranmaz.	1	2	3	4	5
57.	Öğrencileri küçük düşürecek eylemlerden ve sözlerden kaçınır.	1	2	3	4	5
58.	Hem başarılı öğrencilere hem daha az başarılı öğrencilere ilgi gösterir.	1	2	3	4	5
59.	Öğrencilerin bilgi ve etik değerlerinin gelişimine katkıda bulunur.	1	2	3	4	5
60.	Velilere karşı dürüst davranır.	1	2	3	4	5
61.	Veli olanaklarını kişisel amaçlar için kullanmaz.	1	2	3	4	5
62.	Velilerden hediye kabul etmez.	1	2	3	4	5
63.	Velilerle iletişimde onların sosyo-ekonomik düzeyine göre ayırım yapmaz.	1	2	3	4	5
64.	Veli düşüncelerine ve eleştirilerine saygı gösterir.	1	2	3	4	5
65.	Tüm velilere yeterli zaman ayırır.	1	2	3	4	5
66.	Velilerin öğrencinin notunun yükseltilmesi ya da benzer baskılarını kabul etmez.	1	2	3	4	5
67.	Velilere karşı kaba ve hakaret içeren sözcükler kullanmaktan kaçınır.	1	2	3	4	5
68.	Velilere karşı daima iyimser bir yaklaşım sergiler.	1	2	3	4	5
69.	Veliler önünde meslektaşlarını ve yönetimi kötülemez.	1	2	3	4	5
70.	Velilere çocuğun gelişim ve öğretim durumu ile ilgili ayrıntılı bilgi verir.	1	2	3	4	5
71.	Velilerin çocuğun eğitiminde aktif rol almaları için işbirliği ortamı sağlar.	1	2	3	4	5

EK-2

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü'nün Araştırma İçin Verdiği İzin Yazısı.

Evrak Tarih ve Sayısı: 27/10/2017-96435

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 68508712-044-
Konu : Anket İzni

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlanması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Erkan BERDİREK' in "Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri Kapsamındaki Davranışlarının Okul Yöneticilerinin Algılarına Göre Değerlendirilmesi" konulu araştırmasına veri toplamak amacıyla ilimiz merkez ilçelerinde bulunan ilkokul yöneticilerine yönelik uygulama yapma talebi ile ilgili olarak Diyarbakır Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gelen cevabi yazı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Eyyüp TANRIVERDİ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Evrak Doğrulamak İçin : https://ebolge.dicle.edu.tr/enVision/Validate_doc.aspx?V=BELM4MH0P

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon:-90 412 241 10 10 Faks:-90 412 241 10 54
e-Posta: dicle@dicle.edu.tr Elektronik Ağ:<http://www.dicle.edu.tr>

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Sebahat Ecer
Evrak Pin Kodu: 88803
Ayrıntılı bilgi irtibat tel.: 2374

EK-3

Diyarbakır Valiliği ve Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan Uygulama İzin Yazısı

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 30769799-605.01-E.17034937
Konu : Anket İzni

18/10/2017

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07/03/2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 Nolu Genelgesi
b) Dicle Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 14.09.2017 tarih ve 18022 sayılı yazısı.

Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlanması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Erkan BERDİREK'in "**Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri Kapsamındaki Davranışlarının Okul Yöneticilerinin Algılarına Göre Değerlendirilmesi**" konulu araştırma çalışması için İlimiz Yenişehir, Kayapınar, Sur ve Bağlar İlçelerinde bulunan İlkokul Yöneticilerine yönelik çalışma yapmak istediği ilgi (b) yazıda belirtilmektedir.

Söz konusu araştırma çalışmasının okul müdürlerinin gözetiminde ve sorumluluğunda gönüllülük esasına bağlı olarak, 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yapılması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Hasan ASLAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
18/10/2017

Tolga TOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: istasyon caddesi eski eğitim fakültesi B-Blok strateji
geliştirme şubesi Yenişehir/Diyarbakır
Elektronik Ağ: stratejigelistirme21@gov.tr
e-posta: baharkomurcu947@gmail.com

Bilgi için: Bahar KÖMÜRCÜ -Memur

Tel: 0 (412) 322 22 35
Faks: 0 (412) 322 22 48

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 750a-ad82-3bd9-999d-2516 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 30769799-605.01-E.17164832
Konu : :Araştırma İzni

19.10.2017

DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
DİYARBAKIR

İlgi : 14.09.2017 tarih ve 18022 sayılı yazınız.

Üniversitenizin Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlanması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Erkan BERDİREK'in "Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri Kapsamındaki Davranışlarının Okul Yöneticilerinin Algılarına Göre Değerlendirilmesi" adlı araştırma çalışması Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz tarafından incelenmiş olup İlimiz Yenişehir, Kayapınar, Sur ve Bağlar İlçelerinde bulunan İlkokul Yöneticilerine yönelik yapılacak bilimsel çalışmaların, gönüllülük esası gözönünde bulundurularak ve eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde yapılmasının uygun görüldüğü ile ilgili, Valilik Makamından alınan 18.10.2017 tarih ve 17034937 sayılı onay örneği ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Metin DİREK
Müdür a.
Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

EKİ:

- 1- Onay Yazısı (1 Sayfa)
- 2- Araştırma-Değerlendirme Formu (12 Sayfa)

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.
20.10.2017
Orhan YAMAN
Memur
Bilgi için: Bahar KOMURCU -Memur

Adres: istasyon caddesi eski eğitim fakültesi B-Blok strateji
geliştirme şubesi Yenişehir: Diyarbakır
Elektronik Ağ: stratejigelistirme21@gov.tr
e-posta: baharkomurcu947@gmail.com

Tel: 0 (412) 322 22 35
Faks: 0 (412) 322 22 48

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 13d6-3d1c-3029-886e-01b9 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.

DİYARBAKIR VALİLİĞİ

İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Araştırma Ve Değerlendirme Formu

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Erkan BERDİBEK
Kurum / Üniversitesi	Dicle Üniversitesi /Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlanması ve Ekonomisi Bilim Dalı
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	İlimiz Yenişehir, Bağlar, Sur ve Kayapınar ilçelerinde Bulunan İlkokul Yöneticilerine Yönelik
Araştırma Konusu	"Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri Kapsamındaki Davranışlarının Okul Yöneticilerinin Algılarına Göre Değerlendirilmesi"
Kurum / Üniversitesi onayı	
Araştırma /Proje / Ödev / Tez Önerisi	Tez Önerisi
Veri Toplama Araçları	Araştırma
Görüş İstenilecek Birim / Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
İlgi: Milli Eğitim Bakanlığı'nın 07/03/2012 tarihli ve 3616 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve uygulama Genelgesi. Genelgenin ilgili maddeleri gereğince yapılan incelemede, araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup araştırmanın 2017-2018 eğitim öğretim yılını aksatmayacak şekilde yapılmasına oy birliği ile karar verilmiştir.	
Komisyon Kararı	Oy birliği
Muhalef Üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi;

KOMİSYON ...../03/2017

Komisyon Başkanı

Ramazan TEKDEMİR

Üye

Osman AKKAYA

Üye

Turan KAÇAR

Ercan DENİZ

EK-4

TUTANAK

Yukarıda sunulan tezde aşırma yahut toplu intihal yapmadığımı,
yazdıklarımın tümünden şahsımın sorumlu olduğunu beyan ve taahhüt ederim.

Erkan BERDİBEK

Dicle Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı : Erkan BERDİBEK

Doğum Yeri ve Tarihi : Baskil /Elazığ – 13/10/1986.

Eğitim Durumu:

Lisans Öğrenimi: Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği 2005- 2009.

İş Deneyimi:

Çalıştığı Kurumlar:

Hilal- Şeyhan İlkokulu – Uludere /Şırnak

Kırkkoyun Köyü Ürkmez Mezrası İlkokulu – Bağlar /Diyarbakır

Akalan İlköğretim Okulu – Eğil /Diyarbakır.

Çakmak İlkokulu – Ayvalık /Balıkesir

Altınova Atatürk İlkokulu – Ayvalık /Balıkesir.

İletişim:

e-posta: erkan.berdibek@gmail.com